සමස්ත ලංකා බෞද්ධ මහා සම්මේලනයේ
ත්‍රිපිටක පාළි ග්‍රන්ථ මාලාව - V (4)

All-Ceylon Buddhist Congress Tripiṭaka Pāḷi Series - V (4)

ඉතිවුත්තක පාළි

ITIVUTTAKA PĀḶI

සංස්කාරක

ලබුහේන්ගොඩ චන්දරතන ස්ථවිර

ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලාවේ සංස්කාරක

මහාචාර්ය ගුණපාල මලලසේකර

2514
1970

කොළඹ

සමස්ත ලංකා බෞද්ධ මහා සම්මේලනයේ
ත්‍රිපිටක පාළි ග්‍රන්ථ මාලාව – V (4)

ඉතිවුත්තක පාළි

සංස්කාරක
ලබුගේන්ගොඩ චන්දරතන ස්ථවිර

ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලාවේ සංස්කාරක
මහාචාර්ය්‍ය ගුණපාල මලලසේකර

2514
1970

කොළඹ

All-Ceylon Buddhist Congress Tripiṭaka Pāḷi Series – V (4)

ITIVUTTAKA PĀḶI

Edited By
Labuhengoda Chandaratana Thero

General Editor
Tripitaka Publications:
Professor **G. P. Malalasekera**

Colombo

2514 BE.

1970 CE.

පානදූරේ මාලමුල්ලේ පදිංචිව සිටි මලලගේ සියදෝරිස් පීරිස් මලලසේකර සෙනෙවිරත්න වෙද ආරච්චි රාළහාමි පරලෝ සැපත්ව අවුරුදු 50 ක් පිරීම නිමිත්තෙන් එතුමන්ට පින් පැමිණවීම පිණිස සිය දරු මුණුබුරන් විසින් මේ ධර්ම ග්‍රන්ථය මුද්‍රණය කිරීමේ බරපැන් පූජා කරන ලදි.

ආසවක්ඛයාවහං හොතු

The cost of printing the Itivuttaka Pāḷi was donated by the children and grandchildren of the late Malalage Siyadoris Peiris Malalasekera Seneviratna Vedaāracchi of Mālamulla, Pānadura, in commemoration of the 50 th anniversary of his death.

May he attain Nibbāna

නිවේදනය

තථාගත සම්‍යක් සම්බුද්ධයන්වහන්සේ වදාළ ධර්මය පළමුවරට ග්‍රන්ථාරූඪ කරන ලද්දේ ශ්‍රී ලංකාද්වීපයේය. ඒ කරුණ අපේ ආඩම්බරයට හා ආශිර්වාදයට හේතු වන බව සමස්ත ලෝකවාසීන්ගේ පිළිගැනීමයි. ත්‍රිපිටක පාළිය නමින් හඳුන්වනු ලබන ඒ ශ්‍රී සද්ධර්මය මේ දිවයින ඇසුරුකොටගෙන බොහෝ රටවල දැන් ව්‍යාප්තියට පැමිණ ඇත. ධර්මප්‍රචාරය සඳහා ත්‍රිපිටකයට අයත් ධර්ම කොට්ඨාශයන් නොයෙක් රටවල මුද්‍රණද්වාරයෙන් පළකරන ලදුව එහි පිටපත් සුලබව පවතී. පාළි භාෂාවට අයත් විශේෂ අක්ෂර සමූහයක් නැති බැවින් මෙසේ ත්‍රිපිටකය පළවී ඇත්තේ ඒ ඒ රටවල භාවිත අක්ෂරවලිනි. ඒ අනුසාරයෙන් යුරෝපීය රටවල රෝමන් අකුරෙන්ද, දඹදිව දේවනාගරී අකුරෙන්ද, බුරුමයේ බුරුම අකුරෙන්ද, සියමේ හා කාම්බෝජයේ කාම්බෝජ අකුරෙන්ද, පළවූ ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ දක්නට ලැබේ. මෙසේ පළකරන ලද ග්‍රන්ථයන් ඒ ඒ රටවලින් ලබාගැනීමට ඉඩ කඩ තිබේ.

එහෙත් සිංහල අකුරෙන් මුද්‍රිත සම්පූර්ණ ත්‍රිපිටකයක් අපේ මේ ශ්‍රී ලංකාද්වීපයෙහි පහසුවෙන් ලබාගත නොහැකි බව සංවේගයෙන් වුවද කිවයුතුව ඇත. කලින් කල නොයෙක් දෙනා විසින් ද විවිධ ආයතන මගින් ද ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථයන් කාණ්ඩවශයෙන් හා සම්පූර්ණව ද මුද්‍රණය කිරීමට ප්‍රයත්න දරන ලද නමුත්, සිංහල අකුරෙන් මුද්‍රිත සම්පූර්ණ ත්‍රිපිටකයක් ලබාගතහැකි වෙතොත් ඒ ඉතා අමාරුවෙනි.

ථෙරවාදයේ කේන්ද්‍රස්ථානය වශයෙන් සලකනු ලබන අප රටෙහි පවත්නා මේ තත්ත්වය නැති කිරීම සඳහා සම්පූර්ණ ත්‍රිපිටක පාළිය සිංහල අකුරෙන් මුද්‍රණද්වාරයෙන් ක්‍රමවත්සේ පළකිරීමට සමස්ත ලංකා බෞද්ධ මහා සම්මේලනයේ ත්‍රිපිටක භාරකාරමණ්ඩලය විසින් තීරණය කොට ඇත. මේ මණ්ඩලය මගින් ත්‍රිපිටක පෙළ හා එහි සිංහල පරිවර්තනය එකම ග්‍රන්ථයකට ඇතුළත්වනසේ සකස්කොට එවැනි පොත්

කීපයක් කාණ්ඩ වශයෙන් දැනටමත් පළකොට ඇත. මේ අභිනව ව්‍යාපාරය ඊට අමතර වූවකි. මින් අදහස් කරනු ලබන්නේ ත්‍රිපිටක පෙළ හෙවත් පාළිය පමණක් පළ කිරීමය. පසුව එහි සිංහල පරිවර්තනයද වෙනම පළකිරීමට බලාපොරොත්තුවනු ලැබේ. එසේ වූ විට ත්‍රිපිටක භාරකාර මණ්ඩලය මගින් නිකුත් කරනු ලබන ග්‍රන්ථයන් කොටස් තුනක් සේ පළවන්නේය: (1) පෙළ හා එහි පරිවර්තනය, (2) පෙළ පමණක් හා, (3) පරිවර්තනය පමණක් යනුවෙනි.

මේ අනුව ත්‍රිපිටක පෙළ පමණක් පළකිරීම කොතැනකින් නමුත් පටන් ගතයුතු හෙයින් එසේ කිරීමට ඒ ග්‍රන්ථමාලාවේ එක් ග්‍රන්ථයක් වශයෙන් ඉතිවූත්තක පාළිය තෝරා ගන්නා ලදී. ඊට ප්‍රධාන හේතුව ඉතිවූත්තකය කුඩා ග්‍රන්ථයක් වන බැවින් එහි කටයුතු ඉක්මණින් නිමකළහැකිවීමයි. මෙසේ පළවන මේ ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථමාලාවේ ග්‍රන්ථයන් පිළිබඳ අංක යෙදීමේදී අංක පිළිවෙළ ගැන නොසලකා ඒ ග්‍රන්ථයන් සකස්වන පිළිවෙළ අනුව ඒවා මුද්‍රණය කරනු ලැබේ. ග්‍රන්ථ මාලාව සම්පූර්ණ වූ විට ඒ ඒ ග්‍රන්ථයන්ට හිමිතැන හා අංකය ලැබෙනු ඇත.

ඉතිවූත්තක පාළිය සකස්කොට දුන් ගරු ශාස්ත්‍රාචාර්ය **ලබුහේන්ගොඩ චන්දරතන** ස්ථවිරයන් වහන්සේට අපේ ගෞරවපූර්වක කෘතඥතාව හිමිවේ. එහි මුද්‍රණය ඉක්මණින් හා සැළකිල්ලෙන් කරදුන් අනුල මුද්‍රණාලයේ **ඩබ්ලිව්. ඩී. ජේ. රත්නායක** මහතා ඇතුළු සේවක මණ්ඩලයටද ස්තුතිවන්ත වෙමු.

ගුණපාල මලලසේකර
සමස්ත ලංකා බෞද්ධ මහා සම්මේලනයේ
ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලාවේ සංස්කාරක

2514/1970 නොවැම්බර් 20 වෙනිදා

PREFACE

It was in Ceylon that the word of the Buddha, which for several centuries had been handed down orally, was transmitted to writing in the 1st century B. C. This is a matter of great pride to the people of Ceylon and a source of blessing to them. The teachings of the Buddha so set down in writing are contained in sacred texts collectively known as the Tipiṭaka.

These sacred texts, while being preserved in their pristine purity in Ceylon, later found their way to other countries through the efforts of Dhammadūtas or Buddhist "missionaries," who used them to make known the teaching of the Buddha in those lands. The language of these texts is known as Pāḷi. Pāḷi has no script of its own, and, as a result, wherever the Tipiṭaka was written down, this was done in the script of the country where the writing took place. Thus, in Europe the Roman script has been used, in Burma the Burmese, in India the Nāgari script, while in Thailand and Cambodia the characters belong to the old Khmer script. Editions of the Tipiṭaka published in these several countries in their respective scripts are available to those who need them.

It has to be admitted, though regretfully, that editions of the Tipiṭaka in Sinhala script - that being the script of the country - are hard to obtain in Ceylon, in spite of the fact that Ceylon is the acknowledged centre of Theravāda Buddhism. There have been published, it is true, from time to time in this country editions of the Pāḷi Tipiṭaka, wholly or in part. But, these publications have been sporadic and not sustained.

The Tripiṭaka Trust of the All-Ceylon Buddhist Congress has decided to supply this deficiency and publish an uniform edition of the entire Pāḷi Tipiṭaka in Sinhala script. The Trust has already published several volumes of a series in which the Pāḷi text and its Sinhala translation appear side by side. With this new venture, the Trust will issue three separate sets of publications: (1) the Pāḷi text and Sinhala translation side by side in the same volume, (2) the Pāḷi text in Sinhala script, and (3) the Sinhala translation by itself. The volumes will be published as and when they are ready for publication. A serial number will be assigned to each volume, depending on its place in the whole series.

The present text, the Itivuttaka of the Khuddaka Nikāya, is being published immediately to begin the series, since a beginning has to be made somewhere. The Itivuttaka is a small text and, therefore, only a little time was needed to get it ready for publication.

The Trust is grateful to the Ven. Labuhengoda Chandaratana Thero for editing the text and to Mr. W. D. J. Ratnayake of the Anula Press for having printed the volume expeditiously.

G. P. MALALASEKERA.
GENERAL EDITOR,
All-Ceylon Buddhist Congress Tripitaka Series.

Colombo.

November 20, $\frac{2514}{1970}$

සංඥාපනය

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසු මහාකස්සප මහරහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් පවත්වනලද ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවේදී බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය ‘සත්ථුසාසන’ නමින් හඳුන්වා ඒ අංග නවයක් වනසේ බෙදා සංග්‍රහකරන ලදැයි පුරාවෘත්තයි. ඒ නවාංග සත්ථුසාසනයෙහි ඉතිවුත්තකය එක අංගයක් සේ නම් කරන ලදි

අන් කිසිම දේශනාවක දක්නට නොලැබෙන විශේෂ ලක්ෂණයක් මේ ඉතිවුත්තක කාණ්ඩයට අයත්සේ සලකනු ලබන සූත්‍රයන්හි දක්නට ලැබේ. එනම්: එහි හැම සූත්‍රයකම මූල, නිදාන වශයෙන්, “වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං” යන්නද, එහි අග, නිගමන වශයෙන්, “අයංපි අත්ථො වුත්තො භගවතා ඉති මෙ සුතං” යන්නද යොදා ඇති බවයි. මේ විශේෂ ලක්ෂණය ඇති සූත්‍රයන් එක්තැන් කොට සංගෘහිත ග්‍රන්ථය ඉතිවුත්තක පාළි යන නමින් හඳුන්වනු ලැබේ. මෙසේ සූත්‍රයන් ග්‍රන්ථාරූඪ කරන ලද්දේ කවර කාලයකදැයි නිශ්චිත වශයෙන් නොකිය හැකිය.

ථෙරවාදය පවත්නා රටවල බුද්ධ ධර්මය ග්‍රන්ථ වශයෙන් සකස්කොට ත්‍රිපිටකය නමින් හඳුන්වනු ලැබූ කල්හි ඉතිවුත්තක පාළිය සංගෘහිතවූයේ සූත්‍රපිටකයේ ඛුද්දකනිකායට අයත් ග්‍රන්ථයක් වශයෙනි. එහෙත් ඒ පිළිබඳව ද පෞරාණික ආචාර්යවරයන් අතර මතභේදයන් පැවති බව පෙනේ. මේ ගැන විස්තර බුද්ධඝෝෂ ආචාර්යයන්ගේ සුමංගල විලාසිනී අටුවාවෙහි දක්නට ලැබේ. එහි කියා ඇත්තේ ජාතක, නිද්දෙස, පටිසම්භිදාමග්ග, සුත්තනිපාත, ධම්මපද, උදාන ආදි පෙළපොත් කීපයක් සමග ඉතිවුත්තකයද සාමූහිකව “ඛුද්දක ගන්ථ” යනුවෙන් ප්‍රථම ධර්මසංගායනාවේදී නම්කරන ලද බවයි. එසේ නම් කරන ලද ඛුද්දක ගන්ථය අනතුරුව අභිධම්මපිටකයෙහිලා සංග්‍රහවූයේයි දීඝභාණකයන්ගේ මතය වූ බවද, ඉතිවුත්තකය සංගෘහිතවූයේ සූත්‍ර

පිටකයෙහියැයි මජ්ඣිමභාණකයන්ගේ පිළිගැනීම වූ බවද සුමඞ්ගලවිලාසිනියෙහි වැඩිදුරටත් සඳහන්ව ඇත.

ඉතිවුත්තක නම්වූ පාළිපදය බෞද්ධ සංස්කෘත ග්‍රන්ථයන්හි දක්වෙන්නේ ඉතිවෘත්තක යනුවෙනි. මෙසේ නම් කරන ලද ඉතිවෘත්තකය විනයපිටකයට ඇතුළත්වූයේ සර්වාස්තිවාදීන් විසින් සළකනලද බව ඔවුන්ගේ ප්‍රවෘත්තින්හි දක්වේ. සර්වාස්තිවාදීන්ගේ අභිධර්ම ග්‍රන්ථයක් වන අභිධර්මසමුච්චයේ මේ ඉතිවෘත්තකය විස්තර කොට ඇත්තේ ආර්‍ය්‍යශ්‍රාවකයන්ගේ පූර්ව ලෞකික චරිත ඇතුළත් දේශනා කාණ්ඩයක් වශයෙනි. බුද්ධධර්මය සංගෘහිත චීන බෞද්ධ ග්‍රන්ථයන් අතරද ඉතිවුත්තක නම්වූ ග්‍රන්ථයක් ඇත. ඒ බොහෝ සෙයින් ඉතිවුත්තක පාළියට සමානයැයි ඒ පිළිබඳව තොරතුරු පරීක්ෂා කළවුන්ගේ තීරණයයි. ඒ ග්‍රන්ථය සකස් කරන ලද්දේ හ්‍යුං සෑඞ් (Hiouen Tsang) නම්වූ චීන භික්ෂූන් වහන්සේ විසිනැයි කියනු ලැබේ.

ඉතිවුත්තක පාළිය එකක, දුක, තික, චතුක්ක වශයෙන් නිපාත හතරකට බෙදා ඇත. ඒ ඒ නිපාතයන්ට අයත් සූත්‍රයන් සංග්‍රහ කරන ලද්දේ ඒ සූත්‍රයන්හි දක්වෙන මාතෘකා ධර්මයන්ගේ සංඛ්‍යාව අනුව බව පෙනේ. නිපාතයන් වර්ග වශයෙන්ද බෙදා ඇතත්, එසේ බෙදීමේදී කිසියම් රීතියක් අනුගමනය කරන ලද බවක් නොපෙනේ. ඉතිවුත්තක පාළියෙහි සම්පූර්ණ සූත්‍ර ගණන එකසිය දොළසකි.

ඉතිවුත්තක පාළියෙහි ඇතුළත් සූත්‍රයන්හි ප්‍රාරම්භ පාඨය වශයෙන් දක්වෙන "වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතංති" යන මේ වාක්‍යය ද විස්තර කළයුතුව ඇත. මේ වාක්‍යය අටුවාවෙහි තෝරා ඇත්තේ "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්, අර්හතුන්වහන්සේ විසින් මේ වදාළබව මවිසින් අසන ලදී" යනුවෙනි. මෙහි මෙ යන්නෙන් දක්වෙන්නේ ආනන්දමහතෙරුන්වහන්සේ බවත්, එහෙයින් හැම සූත්‍රයක්ම ආනන්දමහතෙරුන්වහන්සේ ඇසූ පරිදිම ධර්මසංග්‍රාහක මහ-රහතුන් වෙත ප්‍රකාශ කරන ලද බවත්, "ඉති මෙ සුතං" යන්නෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවෙහිම සිට ඒ ඇසූ වගක් ප්‍රකාශවන බවත් අටුවාවෙහි වැඩිදුරටත් සඳහන්වේ.

මේ පිළිබඳව මීට වෙනස්වූ මතයක්ද ඉතිවුත්තක අටුවාවෙහි සඳහන්වෙයි. ඒ අනුව "වුත්තං හෙතං භගවතා" යනාදිවූ නිදාන පාඨය සැලකියයුත්තේ පළමුවෙන් ආනන්ද මහා ස්ථවිරයන්වහන්සේ විසින් වදාරන ලද්දක් වශයෙන් නොව

මේ සස්නෙහි ධර්මකථික උපාසිකාවන් අතුරෙන් අගතැන්පත් ඛුජ්ජුත්තරා නම්වූ ආර්යශ්‍රාවිකාවන් විසින් කොසඹෑ නුවර උදේනි රජුගේ අන්තඃපුරයෙහි විසූ සාමාවතී දේවි ප්‍රමුඛ පන්සියයක් ස්ත්‍රීන්ට තමන් දිනපතා බුදුන්ගෙන් ඇසූ ධර්මය මෙසේයයි දැක්වීමට පෙරාතුව ප්‍රකාශ කරන ලද්දක් වශයෙනි. මේ සූත්‍ර දේශනාවන් ක්‍රමයෙන් භික්ෂුණීන් අතර ව්‍යාප්තවූ බවත් අනන්දමහතෙරුන් ඒ සූත්‍රයන් ප්‍රථම සංගායනාවේදී ඉදිරිපත්කළ විට ඛුජ්ජුත්තරාව විසින් මූලින් ඊට තබන ලද නිදාන පාඨයම යෙදූ බවත් සමහරුන්ගේ පිළිගැනීමයයි අටුවාවේ සඳහන්ව ඇත. ඒ කෙසේවුව ද ධර්මසංග්‍රාහක මහරහතන්වහන්සේ විසින් මේ සූත්‍ර දේශනා බුද්ධ භාෂිත-යන්සේම සැලකූ බවට සැකයක් නැත.

බදරතිර්ථවාසී ධම්මපාල මහා ස්ථවිරපාදයන්වහන්සේ විසින් ඉතිවුත්තක පාළියට ලියන ලද පරමත්ථදීපනී නම්වූ අට්ඨකථාවක්ද ඇත.

INTRODUCTION

According to tradition, at the first Council of the Elders held at Rājagaha, soon after the Buddha's Parinibbāna, when the teachings of the Buddha were rehearsed, they were compiled into nine sections known as the **navanga-satthu-sāsana.** In this division, certain discourses were included in a category called Itivuttaka.

According to the Commentaries, the suttas so categorised have a special feature not to be found in other suttas. Every sutta, included in the Itivuttaka, begins with the sentence: **Vuttam hetam Bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ** (This has been spoken by the Blessed One; it has been spoken by the Perfect One - thus it has been heard by me) and at the conclusion of each sutta is found the sentence: **ayampi attho vutto Bhagavatā iti me sutam** (This matter too has been declared by the Blessed One - thus it has been heard by me). At a subsequent date, probably in the 1 st century B. C., the suttas containing this special feature were compiled in the form of a text which has come down to us under the title 'Itivuttaka'.

In the present collection of the Buddhist sacred texts known as the Tipiṭaka, the Itivuttaka forms part of the Khuddaka Nikāya of the Sutta Pitaka. But, there is evidence that differences of opinion had existed earlier among various Schools about the place that should be attributed to the Itivuttaka. Thus, according to a statement in the **Sumaṅgala - Vilāsinī,** the commentary to the Dīgha Nikāya, several texts such as the **Jātaka**, **Niddesa**, **Paṭisambhidāmagga**, the **Sutta Nipāta, Dhammapada** and **Itivuttaka** were compiled into a single text, known as the **Khuddaka-gantha** at the First Council. According to the Dīghabhāṇakas (Reciters of the Dīgha Nikāya), says the Commentary, this text formed part of the Abhidhamma Piṭaka while, according to the Majjhimabhāṇakas (Reciters of the Majjhima Nikāya) it was included in the Sutta Piṭaka,

In Sanskrit Buddhist texts, the Sanskrit equivalent of the Pali Itivuttaka is given as **Itivṛttaka** and the Sarvāstivādins regarded it as part of the Vinaya Piṭaka. They described

it as a text containing stories of the previous births of some Arhats. There is also a Chinese version of the Itivuttaka, whose authorship is ascribed to Hiouen Tsang. This Chinese version is said to resemble closely the Pali text.

The Pāli Itivuttaka consists of four chapters, called Nipātas, and these are further sub-divided into sections, called Vaggas. The Nipātas, named First, Second, Third and Fourth respectively, are graded according to the number of topics contained in each Sutta of that Nipāta. Thus, the suttas of the first Nipāta each contains only a single topic, the suttas of the second have two and so on. The Vaggas do not, however, seem to follow any such order. The entire text consists of 112 suttas.

The introductory sentence of each sutta, already referred to, also needs some further elucidation. The Commentary to the text explains it to mean "It has been heard by me that this has been declared by the Blessed One, the Perfect One." The Commentary further goes on to say that the speaker mentioned is Ānanda, the Buddha's constant companion for 25 years, who helped at the first Council by reciting to the assembly the discourses which he had heard from the Buddha. Thus, this statement is regarded as giving authority to the suttas, as containing the actual words spoken by the Buddha and repeated by Ānanda.

The Commentary, however, gives another version of the story. According to this version, the suttas were heard not by Ānanda but by Khujjuttarā, a lay woman, declared by the Buddha himself as being preeminent among women preachers of the Dhamma. It is said that Khujjuttarā, having heard these discourses of the Buddha, repeated them first to the women led by Sāmāvatī, in the court of Udena, king of Kosambī. The suttas then gained currency among the Buddha's disciples in due course. Ānanda heard them and recited them at the First Council with his guarantee that they were the Buddha's own words.

There exists a Commentary to the Itivuttaka, known as the **Paramatthadīpanī**, written by Dhammapāla of Badaratittha.

සංකෙත නිරූපණ

ABBREVIATIONS

සී: සීහලක්ඛර මුද්දිත පොත්ථකං
ස්‍යා: ස්‍යාමක්ඛර මුද්දිත පොත්ථකං
ම: මරම්මක්ඛර ඡට්ඨ සංගීති මුද්දිත පොත්ථකං
සීඅ: සීහලක්ඛර මුද්දිත අට්ඨකථා
කි: කිරිවත්තුඩුවේ ශ්‍රී ප්‍රඥාසාර මහාථෙරේන මුද්දාපිත පොත්ථකං
P: Pāli Text Society edition

PĀḶI ALPHABET IN SINHALA SCRIPT

VOWELS

අ a ආ ā ඉ i ඊ ī උ u ඌ ū එ e ඔ o

CONSONANTS

ක ka	ඛ kha	ග ga	ඝ gha	ඞ ṅa
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඣ jha	ඤ ña
ට ṭa	ඨ ṭha	ඩ ḍa	ඪ ḍha	ණ ṇa
ත ta	ථ tha	ද da	ධ dha	න na
ප pa	ඵ pha	බ ba	භ bha	ම ma

ය ya ර ra ල la ව va ස sa හ ha ළ ḷa අං ṃ

VOWELS IN COMBINATION

කka	කාkā	කිki	කීkī	කුku	කූkū	කෙke	කො ko
ඛkha	ඛාkhā	ඛිkhi	ඛීkhī	ඛුkhu	ඛූkhū	ඛෙkhe	ඛො kho
ගga	=	=	=	=	=	=	=

CONJUNCT - CONSONANTS

ක්ක kka	ජ්ඣ jjha	ත්ව tva	ම්ඵ mpha
ක්ඛ kkha	ඤ්ච, ච ñca	ද්ද dda	ම්බ, ඹ mba
ක්‍ය kya	ඤ්ඡ, ඤ්ඡ ñcha	ද්ධ, ඪ ddha	ම්භ mbha
ක්‍රි kri	ජ, ඤ්ජ ñja	ද්‍ර dra	ම්ම mma
ක්ව kva	ඤ්ඣ ñjha	ව, ද්ව dva	ම්හ mha
ඛ්‍ය khya	ඤ්ඤ ñña	ධ්ව dhva	ය්ය, ය්‍ය yya
ඛ්ව khva	ට්ට ṭṭa	න්ත nta	ය්හ yha
ග්ග gga	ඨ, ට්ඨ ṭṭha	න්ථ ntha	ල්ල lla
ග්ඝ ggha	ඩ්ඩ ḍḍa	න්ද nda,	ල්‍ය lya
ග්‍ර gra	ඩ්ඪ ḍḍha	න්ධ ndha	ල්හ lha
ඞ්ක ṅka	ණ්ට ṇṭa	න්න nna න්හ nha	ව්හ vha
ඞ්ඛ ṅkha	ණ්ඨ ṇṭha	ප්ප ppa	ස්ස ssa
ඞ්ග ṅga	ණ්ඩ ඩ ṇḍa	ප්ඵ ppha	ස්ම sma
ඞ්ඝ ṅgha	ණ්ණ ṇṇa	බ්බ bba	ස්ව sva
ච්ච cca	ණ්හ ṇha	බ්භ bbha	හ්ම hma
ච්ඡ ccha	ත්ත tta	බ්‍ර bra	හ්ව hva
ජ්ජ jja	ත්ථ ttha	ම්ප mpa	ළ්හ ḷha

අන්තොගධානි

CONTENTS

එකකනිපාතො

විසයං			පිට්ඨඞ්කං
		පඨමො වග්ගො	
1.	ලොභ	සුත්තං	1
2.	දොස	,,	1
3.	මොහ	,,	2
4.	කොධ	,,	2
5.	මක්ඛ	,,	3
6.	මාන	,,	3
7.	සබ්බපරිඤ්ඤ	,,	3
8.	මානපරිඤ්ඤ	,,	4
9.	ලොභපරිඤ්ඤ	,,	4
10.	දොසපරිඤ්ඤ	,,	5
		පාතිභොගවග්ගො පඨමො.	
		දුතිය වග්ගො	
11.	මොහපරිඤ්ඤ	සුත්තං	5
12.	කොධපරිඤ්ඤ	,,	6
13.	මක්ඛපරිඤ්ඤ	,,	6
14.	අවිජ්ජානීවරණ	,,	7
15.	තණ්හාසංයොජන	,,	7
16.	පඨමසෙඛ	,,	8
17.	දුතියසෙඛ	,,	8
18.	සඞ්ඝභෙද	,,	9
19.	සඞ්ඝසාමග්ගි	,,	6
20.	පදුට්ඨපුග්ගල	,,	10
		වග්ගො දුතියො,	

විසයං පිට්ඨඞ්කා

තතියො වග්ගො

21. පසන්නචිත්ත සුත්තං 11
22. මාපුඤ්ඤභායි ,, 11
23. උභොඅත්ථ ,, 12
24. අට්ඨිපුඤ්ජ ,, 13
25. සම්පජානමුසාවාද ,, 13
26. දානසංවිභාග ,, 14
27. මෙත්තාචෙතොවිමුත්ති ,, 14

වග්ගො තතියො.

එකකනිපාතො නිට්ඨිතො.

දුකනිපාතො

පඨමො වග්ගො

28. පඨමභික්ඛු සුත්තං 16
29. දුතියභික්ඛු ,, 17
30. තපනීය ,, 17
31. අතපනීය ,, 18
32. පාපකසිල ,, 18
33. භද්දකසීල ,, 19
34. අනාතාපී ,, 19
35. පඨමජනකුහන ,, 20
36. දුතියජනකුහන ,, 20
37. සොමනස්ස ,, 21

වග්ගො පඨමො.

දුතියවග්ගො

38. විතක්ක සුත්තං 22
39. දෙසනා ,, 23
40. විජ්ජා ,, 24

(පඨමක භාණවාරං)

41. පඤ්ඤාපරිහානි සුත්තං 24
42. සුක්කධම්ම ,, 25
43. අජාත ,, 25
44. නිබ්බානධාතු ,, 26

විසයා		පිට්ඨඞ්කා
45. පටිසල්ලාන	සුත්තං	27
46. සික්ඛානිසංස	,,	27
47. ජාගරිය	,,	28
48. ආපායික	,,	29
49. දිට්ඨිගත	,,	29

වග්ගො දුතියො.

දුකනිපාතො නිට්ඨිතො.

තිකනිපාතො

පඨමො වග්ගො

50. අකුසලමූල	සුත්තං	31
51. ධාතු	,,	31
52. පඨමවෙදනා	,,	32
53. දුතියවෙදනා	,,	32
54. පඨමඑසනා	,,	33
55. දුතියඑසනා	,,	33
56. පඨමආසව	,,	34
57. දුතියආසව	,,	34
58. තණ්හා	,,	34
59. මාරධෙය්‍ය	,,	35

වග්ගො පඨමො.

දුතිය වග්ගො

60. පුඤ්ඤකිරියවත්ථු	සුත්තං	36
61. චක්ඛු	,,	36
62. ඉන්ද්‍රිය	,,	37
63. අද්ධා	,,	37
64. දුච්චරිත	,,	38
65. සුචරිත	,,	38
66. සොචෙය්‍ය	,,	38
67. මොනෙය්‍ය	,,	39
68. පඨමරාග	,,	39
69. දුතියරාග	,,	40

දුතියො වග්ගො.

විසයා පිට්ඨඞ්කා

තතියො වග්ගො

70. මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදාන සුත්තං 41
71. සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදාන ,, 42
72. නිස්සරණීය ,, 43
73. සන්තතර ,, 43
74. පුත්ත ,, 44
75. වුට්ඨි ,, 45
76. සුඛපත්ථනා ,, 46
77. භිදුර ,, 47
78. ධාතුසංසන්දන ,, 48
79. පරිහාන ,, 49

වග්ගො තතියො.

චතුත්ථො වග්ගො

80. විතක්ක සුත්තං 50
81. සක්කාර ,, 50
82. දෙවසද්ද ,, 51
83. පුබ්බනිමිත්ත ,, 52
84. බහුජනහිත ,, 54
85. අසුභානුපස්සී ,, 55
86. ධම්මානුධම්මපටිපන්න ,, 56
87. අන්ධකරණ ,, 56
88. අන්තරාමල ,, 57
89. දෙවදත්ත ,, 58

වග්ගො චතුත්ථො.

පඤ්චමො වග්ගො

90. අග්ගප්පසාද සුත්තං 60
91. ජීවිකා ,, 61
92. සඞ්ඝාටිකණ්ණ ,, 62
93. අග්ගි ,, 63
94. උපපරික්ඛ ,, 64
95. කාමූපපත්ති ,, 64
96. කාමයොග ,, 65

විසයා			පිට්ඨඞ්කා
	(තතියභාණවාරං)		
97.	කල්‍යාණසීල	සුත්තං	65
98.	දාන	,,	66
99.	තෙවිජ්ජ	,,	67

පඤ්චමො වග්ගො.

තිකනිපාතො නිට්ඨිතො.

චතුක්කනිපාතො

100.	බ්‍රාහ්මණ	සුත්තං	69
101.	චතුරනවජ්ජ	,,	70
102.	ආසවක්ඛය	,,	71
103.	සමණබ්‍රාහ්මණ	,,	72
104.	සීලසම්පන්න	,,	73
105.	තණ්හුප්පාද	,,	74
106.	සබ්‍රහ්මක	,,	74
107.	බහුකාර	,,	75
108.	කුහ	,,	76
109.	පුරිසපියරූප	,,	77
110.	චර	,,	78
111.	සම්පන්නසීල	,,	80
112.	ලොකාවබොධ	,,	81

චතුක්ක නිපාතො නිට්ඨිතො.

ඉතිවුත්තකපාළි නිට්ඨිතා.

ගාථාදිපාදානුක්කමණිකා	85
සඤ්ඤානාමානුක්කමණිකා	88
පදානුක්කමණිකා	91

ඉතිවුත්තක පාළි

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

එකකනිපාතො

පඨමො වග්ගො

1. 1. 1.

[ලොභ සුත්තං]

1. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති[1] මෙ සුතං:

එකධම්මං[2] භික්ඛවෙ පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතාය. කතමං එකධම්මං? ලොභං භික්ඛවෙ එකධම්මං පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතායාති.

එතමත්ථං[3] භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙන ලොභෙන ලුද්ධාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං ලොභං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 1. 2.

[දොස සුත්තං]

2. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකධම්මං භික්ඛවෙ පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතාය. කතමං එකධම්මං? දොසං භික්ඛවෙ එකධම්මං පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

---

1. වුත්තං අරහතාති P. 2. එක. ධම්ම. සී.
3. එත. අත්. P.

යෙන දොසෙන දුට්ඨාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං දොසං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 1. 3.

[මොහ සුත්තං]

3. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකධම්මං භික්ඛවෙ පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතාය. කතමං එකධම්මං? මොහං භික්ඛවෙ එකධම්මං පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතායාති. එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති.

යෙන මොහෙන මූළ්හාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං මොහං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 1. 4.

[කොධ සුත්තං]

4. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකධම්මං භික්ඛවෙ පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතාය. කතමං එකධම්මං? කොධං භික්ඛවෙ එකධම්මං පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතාය.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙන කොධෙන කුද්ධාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං කොධං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 1. 5.

[මක්ඛ සුත්තං]

5. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකධම්මං භික්ඛවෙ පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතාය. කතමං එකධම්මං? මක්ඛං භික්ඛවෙ එකධම්මං පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙන මක්ඛෙන මක්ඛාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං මක්ඛං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 1. 6.

[මාන සුත්තං]

6. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකධම්මං භික්ඛවෙ පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතාය. කතමං එකධම්මං? මානං භික්ඛවෙ එකධම්මං පජහථ. අහං වො පාටිභොගො අනාගාමිතායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙන මානෙන මත්තාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං මානං සදම්මඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 1. 7.

[සබ්බපරිඤ්ඤා සුත්තං]

7. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

සබ්බං භික්ඛවෙ අනභිජානං අපරිජානං තත්ථ චිත්තං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. සබ්බඤ්ච ඛො භික්ඛවෙ අභිජානං පරිජානං තත්ථ චිත්තං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සො සබ්බං සබ්බතො ඤත්වා සබ්බත්ථෙසු න රජ්ජති
සවෙ සබ්බං[1] පරිඤ්ඤාය[2] සො සබ්බදුක්ඛමුපච්චගා[3]ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 1. 8.

[මානපරිඤ්ඤා සුත්තං]

8. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

මානං භික්ඛවෙ අනභිජානං අපරිජානං තත්ථ චිත්තං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. මානං ච ඛො භික්ඛවෙ අභිජානං පරිජානං තත්ථ චිත්තං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

මානුපෙතා අයං පජා මානගන්ථා භවෙ රතා
මානං අපරිජානන්තා ආගන්තාරො පුනබ්භවං
යෙ ච මානං පහත්වාන[4] විමුත්තා මානසඞ්ඛයෙ
තෙ මානගන්ථාභිභුනො සබ්බදුක්ඛමුපච්චගුන්ති.[5]

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 1. 9.

[ලොභපරිඤ්ඤා සුත්තං]

9. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ලොභං භික්ඛවෙ අනභිජානං අපරිජානං තත්ථ චිත්තං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. ලොභං ච ඛො භික්ඛවෙ අභිජානං පරිජානං තත්ථ චිත්තං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙන ලොභෙන ලුද්ධාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං ලොභං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. සබ්බ ම.
2. පරිඤ්ඤා, P.
3. සබ්බදුක්ඛං උපච්චගා ස්‍යා. P.
4. පහන්ත්වාන ම.
5. සබ්බදුක්ඛං උපච්චගු ස්‍යා. P.

1. 1. 10.

[දොසපරිඤ්ඤා සුත්තං]

10. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

දොසං භික්ඛවෙ අනභිජානං අපරිජානං තත්ථ චිත්තං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. දොසඤ්ච ඛො භික්ඛවෙ අභිජානං පරිජානං තත්ථ චිත්තං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙන දොසෙන දුට්ඨාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං දොසං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා, ඉති මෙ සුතන්ති.

පාටිභොගවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං:

රාගදොසා අථ මොහො කොධමක්ඛා[1] මානං සබ්බං
මානතො ලොභදොසා[2] පුන[3] පකාසිතා
වග්ගමාහු පඨමන්ති.

දුතියවග්ගො

1. 2. 1.

[මොහපරිඤ්ඤා සුත්තං]

11. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

මොහං භික්ඛවෙ අනභිජානං අපරිජානං තත්ථ චිත්තං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. මොහඤ්ච ඛො භික්ඛවෙ අභිජානං පරිජානං තත්ථ චිත්තං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

---

1. මක්ඛ P. 2. රාගදොසා P. 3. පුන දෙව P.

යෙන මොහෙන මූළ්හාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං මොහං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති

1. 2. 2.

[කොධපරිඤ්ඤා සුත්තං]

12. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

කොධං භික්ඛවෙ අනභිජානං අපරිජානං තත්ථ චිත්තං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. කොධඤ්ච ඛො භික්ඛවෙ අභිජානං පරිජානං තත්ථ චිත්තං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙන කොධෙන කුද්ධාසෙ සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං කොධං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 2. 3.

[මක්ඛපරිඤ්ඤා සුත්තං]

13. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

මක්ඛං භික්ඛවෙ අනභිජානං අපරිජානං තත්ථ චිත්තං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. මක්ඛඤ්ච ඛො භික්ඛවෙ අභිජානං පරිජානං තත්ථ චිත්තං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙන මක්ඛෙන මක්ඛාසෙ[1] සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං
තං මක්ඛං සම්මදඤ්ඤාය පජහන්ති විපස්සිනො
පහාය න පුනායන්ති ඉමං ලොකං කුදාචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. මක්ඛිතාසෙ ස්‍යා.

1. 2. 4.

[අවිජ්ජානීවරණ සුත්තං]

14. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

නාහං භික්ඛවෙ අඤ්ඤං එකනීවරණම්පි සමනුපස්සාමි යෙන නීවරණෙන නිවුතා පජා දීඝරත්තං සන්ධාවන්ති සංසරන්ති යථයිදං භික්ඛවෙ අවිජ්ජානීවරණං. අවිජ්ජානීවරණෙන හි භික්ඛවෙ නිවුතා පජා දීඝරත්තං සන්ධාවන්ති සංසරන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

නත්ථඤ්ඤො එකධම්මොපි[1] යෙනෙවං[2] නිවුතා පජා
සංසරන්ති අහොරත්තං යථා මොහෙන ආවුතා.
යෙ ච මොහං පහත්වාන[3] තමොක්ඛන්ධං පදාලයුං
න තෙ පුන සංසරන්ති හෙතු තෙසං න විජ්ජතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 2. 5.

[තණ්හාසංයොජන සුත්තං]

15. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

නාහං භික්ඛවෙ අඤ්ඤං එකසඤ්ඤොජනම්පි[4] සමනුපස්සාමි යෙන සඤ්ඤොජනෙන සංයුත්තා සත්තා දීඝරත්තං සන්ධාවන්ති සංසරන්ති යථයිදං භික්ඛවෙ තණ්හාසඤ්ඤොජනං. තණ්හාසඤ්ඤොජනෙන හි භික්ඛවෙ සංයුත්තා සත්තා දීඝරත්තං සන්ධාවන්ති සංසරන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

තණ්හාදුතියො පුරිසො දීඝමද්ධාන[5] සංසරං
ඉත්ථභාවඤ්ඤථාභාවං සංසාරං නාතිවත්තති.
එවමාදීනවං ඤත්වා තණ්හං[6] දුක්ඛස්ස සම්භවං
වීතතණ්හො අනාදානො සතො භික්ඛු පරිබ්බජෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතො. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. එකධම්මො ච සී.
2. යෙනෙව සී.
3. පහන්ත්වාන ම. සී.
4. සංයොජනම්පි P.
5. අද්ධානං P.
6. තණ්හා දුක්ඛස්ස සම්භවං සී.

1. 2. 6.

[පඨම සෙඛ සුත්තං]

16. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

සෙඛස්ස භික්ඛවෙ භික්ඛුනො අප්පත්තමානසස්ස අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං පත්ථයමානස්ස විහරතො බාහිරං[1] අඞ්ගන්ති කරිත්වා න අඤ්ඤං එකඞ්ගම්පි සමනුපස්සාමි එවං බහූපකාරං යථයිදං භික්ඛවෙ යොනිසො මනසිකාරො. යොනිසො භික්ඛවෙ භික්ඛු මනසිකරොන්තො අකුසලං පජහති කුසලං භාවෙතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යොනිසො මනසිකාරො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො
නත්ථඤ්ඤො එවං බහුකාරො උත්තමත්ථස්ස පත්තියා
යොනිසො පදහං භික්ඛු ඛයං දුක්ඛස්ස පාපුණෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 2. 7.

[දුතිය සෙඛ සුත්තං]

17. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

සෙඛස්ස භික්ඛවෙ භික්ඛුනො අප්පත්තමානසස්ස අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං පත්ථයමානස්ස විහරතො බාහිරං අඞ්ගන්ති කරිත්වාන න අඤ්ඤං එකඞ්ගම්පි සමනුපස්සාමි එවං බහූපකාරං යථයිදං භික්ඛවෙ කල්‍යාණමිත්තතා. කල්‍යාණමිත්තො භික්ඛවෙ භික්ඛු අකුසලං පජහති කුසලං භාවෙතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කල්‍යාණමිත්තො යො භික්ඛු සප්පතිස්සො සගාරවො
කරං මිත්තානං[2] වචනං සම්පජානො පතිස්සතො
පාපුණෙ අනුපුබ්බෙන සබ්බසඤ්ඤොජනක්ඛයන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. අජ්ඣත්තිකං P. 2. මිත්තානුත වචනං සී.

1. 2. 8.

[සඞ්ඝභෙද සුත්තං]

18. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකධම්මො භික්ඛවෙ ලොකෙ උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති බහුජනාහිතාය බහුජනාසුඛාය බහුනො ජනස්ස අනත්ථාය අහිතාය දුක්ඛාය දෙවමනුස්සානං. කතමො එකධම්මො? සඞ්ඝභෙදො. සඞ්ඝෙ ඛො පන භික්ඛවෙ භින්නෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං භණ්ඩනානි චෙව හොන්ති අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිභාසා ච හොන්ති අඤ්ඤමඤ්ඤං පරික්ඛෙපා ච හොන්ති අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිච්චජනා ච හොන්ති. තත්ථ අප්පසන්නා චෙව නප්පසීදන්ති පසන්නානඤ්ච එකච්චානං අඤ්ඤථත්තං හොතීති

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො සඞ්ඝභෙදකො
වග්ගාරාමො අධම්මට්ඨො යොගක්ඛෙමා විධංසති[1]
සඞ්ඝං සමග්ගං භෙත්වාන[2] කප්පං නිරයම්හි පච්චතීති

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 2. 9.

[සඞ්ඝසාමග්ගි සුත්තං]

19. වුත්තං හෙතං භගවතා. වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකධම්මො භික්ඛවෙ ලොකෙ උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය බහුනො ජනස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. කතමො එකධම්මො? සඞ්ඝසාමග්ගි.[3] සඞ්ඝෙ ඛො පන භික්ඛවෙ සමග්ගෙ න චෙව අඤ්ඤමඤ්ඤං භණ්ඩනානි හොන්ති න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිභාසා හොන්ති න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පරික්ඛෙපා හොන්ති න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිච්චජනා හොන්ති. තත්ථ අප්පසන්නා චෙව පසීදන්ති පසන්නානඤ්ච භිය්‍යොභාවො[4] හොතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

---

1. යොගක්ඛෙමතො ධංසති P.
2. භිත්වාන P. කි.
3. සඞ්ඝස්ස සාමග්ගි P.
4. භීයොභාවො P.

සුඛා සඞ්ඝස්ස සාමග්ගී සමග්ගානඤ්චනුග්ගහො
සමග්ගරතො ධම්මට්ඨො යොගක්ඛෙමා න ධංසති
සඞ්ඝං සමග්ගං කත්වාන කප්පං සග්ගම්හි මොදතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 2. 10.

[පදුට්ඨපුග්ගල සුත්තං]

20. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ඉදාහං භික්ඛවෙ එකච්චං පුග්ගලං පදුට්ඨචිත්තං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි: ඉමම්හි චායං සමයෙ පුග්ගලො කාලං කරෙය්‍ය යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. තං කිස්ස හෙතු? චිත්තඤ්හිස්ස භික්ඛවෙ පදුට්ඨං. චෙතොපදොසහෙතු ඛො පන භික්ඛවෙ එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

පදුට්ඨචිත්තං ඤත්වාන එකච්චං ඉධ පුග්ගලං
එතමත්ථඤ්ච ව්‍යාකාසි[1] බුද්ධො භික්ඛූන[2] සන්තිකෙ.

ඉමම්හි චායං සමයෙ කාලං කයිරාථ පුග්ගලො
නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය චිත්තඤ්හි'ස්ස පදූසිතං.

යථාහරිත්වා නික්ඛිපෙය්‍ය එවමෙව තථාවිධො[3]
චෙතොපදොසහෙතු හි සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතින්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

වග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං:

මොහො[4] කොධො[5] අථ මක්ඛො අවිජ්ජා[6]
තණ්හා[7] සෙඛා[8] දුවෙ
භෙදෙ[9] සාමග්ගී[10] පුග්ගලො ච වග්ගමාහු දුතියන්ති වුච්චති.

---

1. බ්‍යාකාසි P.
2. භික්ඛූනං P.
3. °විධෙ P කි.
4. මොහ P.
5. කොධා P.
6. මොහ P.
7. කාමා P.
8. සෙක්ඛා P.
9. භෙද P.
10. මොද P.

තතියො වග්ගො

1. 3. 1.

[පසන්නචිත්ත සුත්තං]

21. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ඉධාහං භික්ඛවෙ එකච්චං පුග්ගලං පසන්නචිත්තං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි: ඉමම්හි චායං සමයෙ පුග්ගලො කාලං කරෙය්‍ය යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. තං කිස්ස හෙතු? චිත්තඤ්හිස්ස භික්ඛවෙ පසන්නං. චෙතොපසාදහෙතු ඛො පන භික්ඛවෙ එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

පසන්නචිත්තං ඤත්වාන එකච්චං ඉධ පුග්ගලං
එතමත්ථඤ්ච ව්‍යාකාසි[1] බුද්ධො භික්ඛූන සන්තිකෙ

ඉමම්හි චායං සමයෙ කාලං කයිරාථ පුග්ගලො
සුගතිං උපපජ්ජෙය්‍ය චිත්තඤ්හි'ස්ස පසාදිතං.[2]

යථාහරිත්වා නික්ඛිපෙය්‍ය එවමෙව තථාවිධා
චෙතොපසාදහෙතු හි සත්තා ගච්ඡන්ති සුග්ගතින්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 3. 2.

[මාපුඤ්ඤභායී සුත්තං[3]]

22. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

මා භික්ඛවෙ පුඤ්ඤානං භායිත්ථ. සුඛස්සෙතං භික්ඛවෙ අධිවචනං ඉට්ඨස්ස කන්තස්ස පියස්ස මනාපස්ස යදිදං පුඤ්ඤානි. අභිජානාමි ඛො පනාහං භික්ඛවෙ දීඝරත්තං කතානං පුඤ්ඤානං ඉට්ඨං[4] කන්තං පියං මනාපං විපාකං පච්චනුභූතං. සත්තවස්සානි මෙත්තචිත්තං භාවෙත්වා සත්තසංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ නයිමං ලොකං පුනරාගමාසිං[5]. සංවට්ටමානෙ සුදං භික්ඛවෙ කප්පෙ ආභස්සරූපගො හොමි. විවට්ටමානෙ කප්පෙ සුඤ්ඤං බ්‍රහ්ම-

1. බ්‍යාකාසි P.
2. පසාදිකං P.
3. මෙත්තසුත්ත ම්.
4. දීඝරත්තං ඉට්ඨං P.
5. පුනරාගමාසි P.

විමානං උපපජ්ජාමි. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ බ්‍රහ්මා හොමි මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්ති. ඡත්තිංසක්ඛත්තුං ඛො පනාහං භික්ඛවෙ සක්කො අහොසිං දෙවානමින්දො. අනෙකසතක්ඛත්තුං රාජා අහොසිං චක්කවත්ති ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසම්පන්නො.[1] කො පන වාදො පදෙසරජ්ජස්ස? තස්ස මය්හං භික්ඛවෙ එතදහොසි: කිස්ස නු ඛො මෙ ඉදං කම්මස්ස ඵලං කිස්ස කම්මස්ස විපාකො යෙනාහං එතරහි එවංමහිද්ධිකො එවංමහානුභාවොති. තස්ස මය්හං භික්ඛවෙ එතදහොසි: තිණ්ණං ඛො මෙ ඉදං කම්මානං ඵලං තිණ්ණං කම්මානං විපාකො යෙනාහං එතරහි එවංමහිද්ධිකො එවංමහානුභාවොති. සෙය්‍යථීදං: දානස්ස දමස්ස සඤ්ඤමස්සාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

පුඤ්ඤමෙව සො සික්ඛෙය්‍ය ආයතග්ගං සුඛුද්‍රයං[2]
දානඤ්ච සමචරියඤ්ච මෙත්තචිත්තඤ්ච භාවයෙ.

එතෙ ධම්මෙ භාවයිත්වා තයො සුඛසමුද්දයෙ
අබ්‍යාපජ්ඣං සුඛං ලොකං පණ්ඩිතො උපපජ්ජතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1. 3. 3.

[උභොඅත්ථ සුත්තං]

23. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකධම්මො භික්ඛවෙ භාවිතො බහුලීකතො උභො අත්ථෙ සමධිගය්හ තිට්ඨති දිට්ඨධම්මිකඤ්චෙව අත්ථං සම්පරායිකඤ්ච. කතමො එකධම්මො? අප්පමාදො කුසලෙසු ධම්මෙසු. අයං ඛො භික්ඛවෙ එකධම්මො භාවිතො බහුලීකතො උභො අත්ථෙ සමධිගය්හ තිට්ඨති දිට්ඨධම්මිකඤ්චෙව අත්ථං සම්පරායිකඤ්චාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අප්පමාදං පසංසන්ති පුඤ්ඤකිරියාසු පණ්ඩිතා
අප්පමත්තො උභො අත්ථෙ අධිගණ්හාති පණ්ඩිතො.

දිට්ඨෙචධම්මෙ යො අත්ථො යො චත්ථො සම්පරායිකො
අත්ථාභිසමයා ධීරො පණ්ඩිතොති පවුච්චතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1 °සමන්නාගතො P.

2. සුඛින්ද්‍රියං P.

1. 3. 4.

[අට්ඨිපුඤ්ජ සුත්තං]

24. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකපුග්ගලස්ස භික්ඛවෙ කප්පං සන්ධාවතො සංසරතො සියා එවං මහාඅට්ඨිකඞ්කලො අට්ඨිපුඤ්ජො අට්ඨිරාසි යථායං වෙපුල්ලපබ්බතො[1] සචෙ සංහාරකො අස්ස සම්භතඤ්ච න විනස්සෙය්‍යාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

එකස්සෙකෙන කප්පෙන පුග්ගලස්සට්ඨිසඤ්චයො
සියා පබ්බතසමො රාසි ඉති වුත්තං මහෙසිනා.

සො ඛො පනායං අක්ඛාතො වෙපුල්ලො පබ්බතො මහා
උත්තරො ගිජ්ඣකූටස්ස මගධානං ගිරිබ්බජෙ.

යතො[2] අරියසච්චානි සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති
දුක්ඛං දුක්ඛසමුප්පාදං දුක්ඛස්ස ච අතික්කමං
අරියඤ්චට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං දුක්ඛූපසමගාමිනං

සත්තක්ඛත්තුං පරමඤ්ච[3] සන්ධාවිත්වාන පුග්ගලො
දුක්ඛස්සන්තකරො හොති සබ්බසංයොජනක්ඛයාති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුත්තන්ති.

1. 3. 5.

[සම්පජානමුසාවාද සුත්තං]

25. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එකං ධම්මං අතීතස්ස භික්ඛවෙ පුරිසපුග්ගලස්ස නාහං තස්ස කිඤ්චි පාපකම්මං අකරණීයන්ති වදාමි. කතමං එකධම්මං? යථයිදං[4] භික්ඛවෙ සම්පජානමුසාවාදෙති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

එකං ධම්මං අතීතස්ස මුසාවාදිස්ස ජන්තුනො
විතිණ්ණපරලොකස්ස නත්ථි පාපං අකාරියන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුත්තන්ති.

---

1. වෙපුල්ලො ප° කි. 2. යතො ච P. 3. පරමං P. 4. යදිදං ම.

1. 3. 6.

[දානසංවිභාග සුත්තං]

26. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

එවඤ්චෙ භික්ඛවෙ සත්තා ජානෙය්‍යුං දානසංවිභාගස්ස විපාකං යථාහං ජානාමි න අදත්වා භුඤ්ජෙය්‍යුං. න ච තෙසං මච්ඡෙරමලං චිත්තං පරියාදය තිට්ඨෙය්‍ය. යොපි තෙසං අස්ස චරිමො ආලොපො චරිමං කබලං තතොපි අසංවිභජිත්වා භුඤ්ජෙය්‍යුං සචෙ තෙසං පටිග්ගාහකා අස්සු. යස්මා ච ඛො භික්ඛවෙ සත්තා න එවං ජානන්ති දානසංවිභාගස්ස විපාකං යථාහං ජානාමි තස්මා අදත්වා භුඤ්ජන්ති මච්ඡෙරමලඤ්ච තෙසං චිත්තං පරියාදය තිට්ඨතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

එවං චෙ සත්තා ජානෙය්‍යුං යථාවුත්තං මහෙසිනා
විපාකං සංවිභාගස්ස යථා හොති මහප්ඵලං.

විනෙය්‍යුං මච්ඡෙරමලං විප්පසන්නෙන චෙතසා
දජ්ජුං කාලෙන අරියෙසු යත්ථ දින්නං මහප්ඵලං.

අන්නං ච දත්වා බහුනො දක්ඛිණෙය්‍යෙසු දක්ඛිණං
ඉතො චුතා මනුස්සත්තා සග්ගං ගච්ඡන්ති දායකා.

තෙ ච සග්ගං ගතා තත්ථ මොදන්ති කාමකාමිනො
විපාකං සංවිභාගස්ස අනුභොන්ති අමච්ඡරාති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුත්තන්ති.

1. 3. 7.

[මෙත්තාචෙතොවිමුත්ති සුත්තං]

7. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

යානි කානිචි භික්ඛවෙ ඔපධිකානි පුඤ්ඤකිරියවත්ථූනි ...ානි තානි මෙත්තාය චෙතොවිමුත්තියා කලං නාග්ඝන්ති ...සිං. මෙත්තා යෙව තානි චෙතොවිමුත්ති අධිග්ගහෙත්වා ...ත ච තපතෙ ච විරොචති ච. සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ යා ... තාරකරූපානං පභා සබ්බා තා චන්දිමපභාය[1] කලං

---

[1] ඤියා P. කී.

නාග්ඝන්ති සොළසිං චන්දප්පභා යෙව තා අධිග්ගහෙත්වා භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච එවං ඛො භික්ඛවෙ යානි කානිචි ඔපධිකානි පුඤ්ඤකිරියවත්ථූනි සබ්බානි තානි මෙත්තාය චෙතොවිමුත්තියා කලං නාග්ඝන්ති සොළසිං. මෙත්තා යෙව තානි චෙතොවිමුත්ති අධිග්ගහෙත්වා භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච.

සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ විද්ධෙ[1] විගතවලාහකෙ නභෙ ආදිච්චො නභං අබ්භුස්සක්කමානො[2] සබ්බං ආකාසගතං තමගතං අභිවිහච්ච භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ යානි කානිචි ඔපධිකානි පුඤ්ඤකිරියවත්ථූනි සබ්බානි තානි මෙත්තාය චෙතොවිමුත්තියා කලං නාග්ඝන්ති සොළසිං. මෙත්තා යෙව තානි චෙතොවිමුත්ති අධිග්ගහෙත්වා භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච. සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ රත්තියා පච්චූසසමයං සධිතාරකා භාසතෙ ච තපෙත ච විරොචති ච එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ යානි කානිචි ඔපධිකානි පුඤ්ඤකිරියවත්ථූනි බ්බානි තානි මෙත්තාය චෙතොවිමුත්තියා කලං නාග්ඝන්ති ළසිං. මෙත්තා යෙව තානි චෙතොවිමුත්ති අධිග්ගහෙත්වා තෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච.[3]

ත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

ා ච මෙත්තං භාවයති අප්පමාණං පතිස්සතො
නූ සංයොජනා හොන්ති පස්සතො උපධික්ඛයං.

මපි චෙ පාණමදුට්ඨචිත්තො
මෙත්තායති කුසලො තෙන හොති
ච පාණෙ මනසානුකම්පං
පහූතමරියො පකරොති පුඤ්ඤං.

ත්තසණ්ඩං පඨවිං විජෙත්වා[4]
රාජිසයො යජමානා
ං පුරිසමෙධං සම්මාපාසං

යො න හන්ති න ඝාතෙති න ජිනාති න ජාපයෙ
මෙත්තං සො සබ්බභූතෙසු වෙරං තස්ස න කෙනචීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

වග්ගො තතියො

තස්සුද්දානං:

චිත්තං ඣායී[1] උභො අත්ථෙ පුඤ්ඤං[2] වෙපුල්ලපබ්බතං
සම්පජානමුසාවාදෙ දානඤ්ච මෙත්තභාවනා.[3]

සත්තමානිධ[1] සුත්තානි පුරිමානි ච වීසති
එකධම්මෙසු සුත්තන්තා සත්තවීසතිසඞ්ගහාති.

එකකනිපාතො නිට්ඨිතො

දුකනිපාතො

පඨමො වග්ගො

2. 1. 1.

[පඨම භික්ඛුසුත්තං]

28. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වීහි භික්ඛවෙ ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං විහරති සවිඝාතං සඋපායාසං සපරිළාහං. කායස්ස භෙදා පරම්මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා. කතමෙහි ද්වීහි? ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතාය ච භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතාය ච. ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ ද්වීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං විහරති සවිඝාතං සඋපායාසං සපරිළාහං. කායස්ස භෙදා පරම්මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

චක්ඛු සොතඤ්ච ඝානඤ්ච ජිව්හා කායො අථො[5] මනො
එතානි යස්ස ද්වාරානි අගුත්තානිධ භික්ඛුනො

භොජනම්හි අමත්තඤ්ඤු ඉන්ද්‍රියෙසු අසංවුතො
කායදුක්ඛං චෙතොදුක්ඛං දුක්ඛං සො අධිගච්ඡති.

ඩය්හමානෙන කායෙන ඩය්හමානෙන චෙතසා
දිවා වා යදි වා රත්තිං දුක්ඛං විහරති තාදිසොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. ඣායී P.
2. පුඤ්ඤං P.
3. මෙත්තභාවඤ්ච P.
4. සත්තිමානි ච P.
5. තථා P. කි.

2. 1. 2.

[දුතිය භික්ඛු සුත්තං]

29. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වීහි භික්ඛවෙ ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ සුඛං විහරති අවිඝාතං අනුපායාසං අපරිළාහං. කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගති පාටිකඞ්ඛා. කතමෙහි ද්වීහි? ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතාය ච භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාය ච. ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ ද්වීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ සුඛං විහරති අවිඝාතං අනුපායාසං අපරිළාහං. කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගති පාටිකඞ්ඛාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

චක්ඛු සොතඤ්ච ඝාණඤ්ච ජිව්හා කායො අථො[1] මනො
එතානි යස්ස ද්වාරානි සුගුත්තානීධ භික්ඛුනො

භොජනම්හි ච මත්තඤ්ඤූ ඉන්ද්‍රියෙසු ච සංවුතො
කායසුඛං චෙතොසුඛං සුඛං සො අධිගච්ඡති.

අඩය්හමානෙන කායෙන අඩය්හමානෙන චෙතසා
දිවා වා යදි වා රත්තිං සුඛං විහරති තාදිසොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 1. 3.

[තපනීය සුත්තං]

30. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වෙ මෙ භික්ඛවෙ තපනීයා. කතමෙ ද්වෙ? ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චො අකතකල්‍යාණො හොති අකතකුසලො අකතභීරුත්තාණො කතපාපො කතලුද්දො[2] කතකිබ්බිසො. සො අකතං මෙ කල්‍යාණන්තිපි තප්පති කතං මෙ පාපන්තිපි තප්පති. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ ද්වෙ ධම්මා තපනීයාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

---

1. තථා P. කි.
2. කතත්ථද්ධො P.

කායදුච්චරිතං කත්වා වචීදුච්චරිතානි ච[1]
මනොදුච්චරිතං කත්වා යඤ්චඤ්ඤං දොසසඤ්හිතං[2]

අකත්වා කුසලං කම්මං කත්වානාකුසලං බහුං
කායස්ස භෙදා දුප්පඤ්ඤො නිරයං සො උපපජ්ජතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 1. 4.

[අතපනීය සුත්තං]

31. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වෙ මෙ භික්ඛවෙ ධම්මා අතපනීයා. කතමෙ ද්වෙ? ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චො කතකල්‍යාණො හොති කතකුසලො කතභීරුත්තාණො අකතපාපො අකතලුද්දො[3] අකතකිබ්බිසො. සො කතං මෙ කල්‍යාණන්තිපි න තප්පති අකතං මෙ පාපන්තිපි න තප්පති. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ ද්වෙ ධම්මා අතපනීයාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කායදුච්චරිතං හිත්වා වචීදුච්චරිතානි ච
මනොදුච්චරිතං හිත්වා යඤ්චඤ්ඤං දොසසඤ්හිතං.[2]

අකත්වා කුසලං කම්මං කත්වාන කුසලං බහුං
කායස්ස භෙදා සප්පඤ්ඤො සග්ගං සො උපපජ්ජතීති[4].

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 1. 5.

[පාපකසීල සුත්තං]

32. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වීහි භික්ඛවෙ ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි ද්වීහි? පාපකෙන ච සීලෙන පාපිකාය ච දිට්ඨියා. ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ ද්වීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

---

1. වා P. 2. °සඤ්ඤිතා P. 3. අකතලුද්ධො P.
4. සොපපජ්ජති ච. P.

පාපකෙන ච සීලෙන පාපිකාය ච දිට්ඨියා
එතෙහි ද්වීහි ධම්මෙහි යො සමන්නාගතො නරො
කායස්ස භෙදා දුප්පඤ්ඤො නිරයං සො උපපජ්ජති[1]ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 1. 6.

[භද්දකසීල සුත්තං]

33. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වීහි භික්ඛවෙ ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි ද්වීහි? භද්දකෙන ච සීලෙන භද්දිකාය ච දිට්ඨියා. ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ ද්වීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

භද්දකෙන ච සීලෙන භද්දිකාය ච දිට්ඨියා
එතෙහි ද්වීහි ධම්මෙහි යො සමන්නාගතො නරො
කායස්ස භෙදා සප්පඤ්ඤො සග්ගං සො උපපජ්ජතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 1. 7.

[අනාතාපී සුත්තං]

34. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

අනාතාපී භික්ඛවෙ භික්ඛු අනොත්තාපී[2] අභබ්බො සම්බොධාය අභබ්බො නිබ්බාණාය අභබ්බො අනුත්තරස්ස යොගක්ඛෙමස්ස අධිගමාය. ආතාපී ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු ඔත්තාපී[2] භබ්බො සම්බොධාය භබ්බො නිබ්බාණාය භබ්බො අනුත්තරස්ස යොගක්ඛෙමස්ස අධිගමායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අනාතාපී අනොත්තාපී[3] කුසීතො හීනවීරියො
යො ථීනමිද්ධබහුලො අහිරීකො[4] අනාදරො
අභබ්බො තාදිසො භික්ඛු ඵුට්ඨුං සම්බොධිමුත්තමං.

---

1. සොපපජ්ජති ම.
2. ඔත්තප්පී P. කි.
3. අනොත්තප්පී සී. කි
4. අහිරිකො සී.

යො ච සතිමා නිපකො ඣායී ආතාපී
ඔත්තාපී[1] ච අප්පමත්තො
සංයොජනං ජාතිජරාය ඡෙත්වා ඉධෙව
සම්බොධිමනුත්තරං ඵුසෙ.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 1. 8.

[පඨම ජනකුහන සුත්තං]

35. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

නයිදං භික්ඛවෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති ජනකුහනත්ථං ජනලපනත්ථං ලාභසක්කාරසිලොකානිසංසත්ථං ඉති මං ජනො ජානාතූති. අථ ඛො ඉදං භික්ඛවෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති සංවරත්ථඤ්ච පහානත්ථඤ්චාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සංවරත්ථං පහානත්ථං බ්‍රහ්මචරියං අනීතිහං
අදෙසයී සො භගවා නිබ්බානොගධගාමිනං.

එස මග්ගො මහන්තෙහි[2] අනුයාතො මහෙසිභි[3]
යෙ යෙ තං පටිපජ්ජන්ති යථා බුද්ධෙන දෙසිතං
දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති සත්ථුසාසනකාරිනොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 1. 9.

[දුතිය ජනකුහන සුත්තං]

36. වුත්තං හෙතං භගවතා. වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

නයිදං භික්ඛවෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති ජනකුහනත්ථං ජනලපනත්ථං ලාභසක්කාරසිලොකානිසංසත්ථං ඉති මං ජනො ජානාතූති. අථ ඛො ඉදං භික්ඛවෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති අභිඤ්ඤත්ථඤ්චෙව පරිඤ්ඤත්ථඤ්චාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අභිඤ්ඤත්ථං පරිඤ්ඤත්ථං බ්‍රහ්මචරියං අනීතිහං
අදෙසයී සො භගවා නිබ්බානොගධගාමිනං.

---

1. ඔත්තප්පී P. කි. 2. මහත්තෙහි සී. කි. 3. මහෙසිනො P.

එස මග්ගො මහන්තෙහි[1] අනුයාතො මහෙසිහි[2]
යෙ යෙ තං පටිපජ්ජන්ති යථා බුද්ධෙන දෙසිතං
දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති සත්ථුසාසනකාරිනොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 1. 10.

[සොමනස්ස සුත්තං]

37. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වීහි භික්ඛවෙ ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ සුඛසොමනස්සබහුලො විහරති. යොනි චස්ස[3] ආරද්ධා[4] හොති ආසවානං ඛයාය. කතමෙහි ද්වීහි? සංවෙජනීයෙසු ඨානෙසු සංවෙජනෙන සංවිග්ගස්ස[5] ච යොනිසො පධානෙන. ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ ද්වීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ සුඛසොමනස්සබහුලො විහරති. යොනි චස්ස[3] ආරද්ධා[4] හොති ආසවානං ඛයායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සංවෙජනීයට්ඨානෙසු සංවිජ්ජෙථ[6] ච පණ්ඩිතො
ආතාපී නිපකො භික්ඛු පඤ්ඤාය සමවෙක්ඛිය.

එවංවිහාරී ආතාපී සන්තවුත්ති අනුද්ධතො
චෙතොසමථමනුයුත්තො ඛයං දුක්ඛස්ස පාපුණෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

වග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං:

ද්වෙ ච[7] භික්ඛු තපනීයාතපනීයා අපරෙ දුවෙ[7]
අනාතාපී ද්වෙ කුහනා ච[8] සොමනස්සෙන තෙ දසාති.

---

1. මහන්තෙහි සී. ක්‍රි.
2. මහෙසිනො P.
3. යොනිසො ආ° P. ක්‍රි.
4. ආරද්ධො P. ක්‍රි.
5. සංවෙගස්ස ච P.
6. සංවිජ්ජෙතෙව ප° P. ක්‍රි.
7. චෙ P.
8. ද්වෙ ආතාපි න කුහනා ච සී. දෙව පාද න කුහනා ච සී.

දුතියවග්ගො

2. 2. 1.

[විතක්ක සුත්තං]

38. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තථාගතං භික්ඛවෙ අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං ද්වෙ විතක්කා බහුලං සමුදාචරන්ති: ඛෙමො ච විතක්කො පවිවෙකො ච. අබ්‍යාපජ්ඣාරාමො[1] භික්ඛවෙ තථාගතො අබ්‍යාපජ්ඣරතො.[2] තමෙනං භික්ඛවෙ තථාගතං අබ්‍යාපජ්ඣාරාමං[3] අබ්‍යාපජ්ඣරතං[4] එසොව විතක්කො බහුලං සමුදාචරති: ඉමායාහං ඉරියාය න කිඤ්චි ව්‍යාබාධෙමි[5] තසං වා ථාවරං වාති. පවිවෙකාරාමො භික්ඛවෙ තථාගතො පවිවෙකරතො. තමෙනං භික්ඛවෙ තථාගතං පවිවෙකාරාමං පවිවෙකරතං එසොව විතක්කො බහුලං සමුදාචරති: යං අකුසලං තං පහීනන්ති.

තස්මාතිහ භික්ඛවෙ තුම්හෙපි අබ්‍යාපජ්ඣාරාමා[6] විහරථ අබ්‍යාපජ්ඣරතා.[7] තෙසං වො භික්ඛවෙ තුම්හාකං අබ්‍යාපජ්ඣාරාමානං[3] විහරතං අබ්‍යාපජ්ඣරතානං[8] එසොව විතක්කො බහුලං සමුදාචරිස්සති: ඉමාය මයං ඉරියාය න කිඤ්චි ව්‍යාබාධෙම තසං වා ථාවරං වාති. පවිවෙකාරාමා භික්ඛවෙ විහරථ පවිවෙකරතා. තෙසං වො භික්ඛවෙ තුම්හාකං පවිවෙකාරාමානං විහරතං පවිවෙකරතානං එසොව විතක්කො බහුලං සමුදාචරිස්සති: කිං අකුසලං කිං අප්පහීනං කිං පජහාමාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

තථාගතං බුද්ධමසය්හසාහිනං
දුවෙ විතක්කා සමුදාචරන්ති නං
ඛෙමො විතක්කො පඨමො උදීරිතො
තතො විවෙකො දුතියො පකාසිතො.

---

1. අබ්‍යාබජ්ඣාරාමො P. අබ්‍යාපජ්ජාරාමො සී.
2. අබ්‍යාබජ්ඣරතො P. අබ්‍යාපජ්ජරතො සී.
3. අබ්‍යාබජ්ඣාරාමං P.
4. අබ්‍යාබජ්ඣරතං P
5. බ්‍යාබාධෙමි P. ව්‍යාපාදෙමි සී.
6. අබ්‍යාබජ්ඣාරාමා P.
7. අබ්‍යාබජ්ඣරතා P.
8 අබ්‍යාබජ්ඣරතානං P.

තමොනුදං පාරගතං මහෙසිං
තං පත්තිපත්තං වසිමං අනාසවං
වෙස්සන්තරං තණ්හක්ඛයෙ විමුත්තං
තං වෙ මුනිං අන්තිමදෙහධාරිං
මාරංජහං[1] බ්‍රෑමි ජරාය පාරගුං.

සෙලෙ යථා පබ්බතමුද්ධනිට්ඨිතො
යථාපි පස්සෙ ජනතං සමන්තතො
තථූපමං ධම්මමයං සුමෙධො[2]
පාසාදමාරුය්හ සමන්තචක්ඛු
සොකාවතිණ්ණං ජනතමපෙතසොකො
අවෙක්ඛති ජාතිජරාභිභූතන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 2. 2.

[දෙසනා සුත්තං]

39. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තථාගතස්ස භික්ඛවෙ අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ද්වෙ ධම්මදෙසනා පරියායෙන භවන්ති. කතමා ද්වෙ? පාපං පාපකතො පස්සථාති අයං පඨමා ධම්මදෙසනා. පාපං පාපකතො දිස්වා තත්ථ නිබ්බින්දථ විරජ්ජථ විමුච්චථාති අයං දුතියා ධම්මදෙසනා. තථාගතස්ස භික්ඛවෙ අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඉමා ද්වෙ ධම්මදෙසනා පරියායෙන භවන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

තථාගතස්ස බුද්ධස්ස සබ්බභූතානුකම්පිනො
පරියායවචනං පස්ස ද්වෙ ච ධම්මා පකාසිතා:

පාපකං පස්සථ චෙතං තත්ථ චාපි විරජ්ජථ
තතො විරත්තචිත්තාසෙ දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සථාති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1 මාතජහං සී. මාතං ජහං කී. මාරජහං ස්‍යා.

2. සුමෙධ සී.

2. 2. 3.

[විජ්ජා සුත්තං]

40. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

අවිජ්ජා භික්ඛවෙ පුබ්බඞ්ගමා අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. අන්වදෙව අහිරිකං අනොත්තප්පං. විජ්ජා ච ඛො භික්ඛවෙ පුබ්බඞ්ගමා කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. අන්වදෙව හිරොත්තප්පන්ති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යා කාචිමා දුග්ගතියො අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච
අවිජ්ජාමූලකා සබ්බා ඉච්ඡාලොභසමුස්සයා.

යතො ච හොති පාපිච්ඡො අහිරීකො අනාදරො
තතො පාපං පසවති අපායං තෙන ගච්ඡති.

තස්මා ඡන්දඤ්ච ලොභඤ්ච අවිජ්ජඤ්ච විරාජයං
විජ්ජං උප්පාදයං භික්ඛු සබ්බා දුග්ගතියො ජහෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුත්තන්ති.

පඨම භාණවාරං

2. 2. 4.

[පඤ්ඤාපරිහානි සුත්තං]

41. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තෙ භික්ඛවෙ සත්තා සුපරිහීනා යෙ අරියාය පඤ්ඤාය පරිහීනා: තෙ දිට්ඨෙව[1] ධම්මෙ දුක්ඛං විහරන්ති සවිඝාතං සඋපායාසං සපරිළාහං. කායස්ස භෙදා පරම්මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා. තෙ භික්ඛවෙ සත්තා අපරිහීනා යෙ අරියාය පඤ්ඤාය අපරිහීනා. තෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ සුඛං විහරන්ති අවිඝාතං අනුපායාසං අපරිළාහං. කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගති පාටිකඞ්ඛාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

පඤ්ඤාය පරිහානෙන පස්ස ලොකං සදෙවකං
නිවිට්ඨං නාමරූපස්මිං ඉදං සච්චන්ති මඤ්ඤති

පඤ්ඤා හි සෙට්ඨා ලොකස්මිං යායං නිබ්බෙධගාමිනී
යාය[2] සම්මා පජානාති ජාතිභවපරික්ඛයං.

---

1. දිට්ඨෙ චෙව P. 2. යා ච P.

තෙසං දෙවා මනුස්සා ච සම්බුද්ධානං සතිමතං
පිහයන්ති හාසපඤ්ඤානං[1] සරීරන්තිමධාරිනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 2. 5.

[සුක්කධම්ම සුත්තං]

42. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වෙමෙ භික්ඛවෙ සුක්කා ධම්මා ලොකං පාලෙන්ති. කතමෙ ද්වෙ? හිරි ච ඔත්තප්පඤ්ච. ඉමෙ ඛො[2] භික්ඛවෙ ද්වෙ සුක්කා ධම්මා ලොකං න පාලෙය්‍යුං නයිධ පඤ්ඤායෙථ මාතාති වා මාතුච්ඡාති වා මාතුලානීති වා ආචරියභරියාති වා ගරූනං දාරාති වා. සම්භෙදං ලොකො අගමිස්ස යථා අජෙළකා කුක්කුටසූකරා සොණසිගාලා. යස්මා ච ඛො භික්ඛවෙ ඉමෙ ද්වෙ සුක්කා ධම්මා ලොකං පාලෙන්ති තස්මා පඤ්ඤායති මාතාති වා මාතුච්ඡාති වා මාතුලානීති වා ආචරියභරියාති වා ගරූනං දාරාති වාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙසං චෙ හිරිඔත්තප්පං සබ්බදා ච න විජ්ජති
වොක්කන්තා සුක්කමූලා තෙ ජාතිමරණගාමිනො.

යෙසඤ්ච හිරිඔත්තප්පං සදා සම්මා උපට්ඨිතා
විරූළ්හබ්‍රහ්මචරියා තෙ සන්තො ඛීණපුනබ්භවාති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 2. 6.

[අජාත සුත්තං]

43. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

අත්ථි භික්ඛවෙ අජාතං අභූතං අකතං අසඞ්ඛතං. නො චෙ තං භික්ඛවෙ අභවිස්ස අජාතං අභූතං අකතං අසඞ්ඛතං නයිධ ජාතස්ස භූතස්ස කතස්ස සඞ්ඛතස්ස නිස්සරණං පඤ්ඤායෙථ. යස්මා ච ඛො භික්ඛවෙ අත්ථි අජාතං අභූතං අකතං අසඞ්ඛතං තස්මා ජාතස්ස භූතස්ස කතස්ස සඞ්ඛතස්ස නිස්සරණං පඤ්ඤායතීති[3].

---

1. සපඤ්ඤානං P. 2. වෙ P. 3. පඤ්ඤායෙථාති P.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථේතං ඉති වුච්චති:

ජාතං භූතං සමුප්පන්නං කතං සඞ්ඛතමද්ධුවං
ජරාමරණසඞ්ඝාතං රොගනිඩ්ඩං[1] පභඞ්ගුරං[2]
ආහාරනෙත්තිප්පභවං[3] නාලං තදභිනන්දිතුං.

තස්ස නිස්සරණං සන්තං අතක්කාවචරං ධුවං
අජාතං අසමුප්පන්නං අසොකං විරජං පදං
නිරොධො දුක්ඛධම්මානං සඞ්ඛාරූපසමො සුඛොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා, ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 2. 7.

[නිබ්බානධාතු සුත්තං]

44. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං.

ද්වෙමා භික්ඛවෙ නිබ්බානධාතුයො. කතමා ද්වෙ? සඋපාදිසෙසා ච නිබ්බානධාතු අනුපාදිසෙසා ච නිබ්බානධාතු. කතමා ච භික්ඛවෙ සඋපාදිසෙසා නිබ්බානධාතු? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු අරහං හොති ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසඤ්ඤොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො. තස්ස තිට්ඨන්තෙව පඤ්චින්ද්‍රියානි යෙසං අවිඝාතත්තා[4] මනාපාමනාපං පච්චනුභොති සුඛදුක්ඛං පටිසංවෙදෙති. තස්ස යො රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සඋපාදිසෙසා නිබ්බානධාතු.

කතමා ච භික්ඛවෙ අනුපාදිසෙසා නිබ්බානධාතු? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු අරහං හොති ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසඤ්ඤොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො. තස්ස ඉධෙව භික්ඛවෙ සබ්බවෙදයිතානි අනභිනන්දිතානි සීතිභවිස්සන්ති. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ අනුපාදිසෙසා නිබ්බානධාතු.[5]

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථේතං ඉති වුච්චති:

---

1. රොගනිලනං; කොසුචි - රොගනිඩ්ඩං P. රොගනීඩං ම.
2. පභඞ්ගුනං සී.
3. ආහාරනෙත්තිපභවං සී.
4. අවිගතත්තා - සී අ.
5. ඉමා ඛො භික්ඛවෙ ද්වෙ නිබ්බානධාතුයොති P

දුවෙ ඉමා චක්ඛුමතා පකාසිතා
නිබ්බාණධාතු අනිස්සිතෙන තාදිනා
එකා හි ධාතු ඉධ දිට්ඨධම්මිකා
සඋපාදිසෙසා භවනෙත්තිසඞ්ඛයා
අනුපාදිසෙසා පන සම්පරායිකා
යම්හි නිරුජ්ඣන්ති භවානි සබ්බසො.

යෙ එතදඤ්ඤාය පදං අසඞ්ඛතං
විමුත්තචිත්තා භවනෙත්තිසඞ්ඛයා
තෙ ධම්මසාරාධිගමා ඛයෙ රතා
පහංසු තෙ සබ්බාභවානි තාදිනොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 2. 8.

[පටිසල්ලාන සුත්තං.]

45. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

පටිසල්ලානාරාමා භික්ඛවෙ විහරථ පටිසල්ලානරතා අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තා අනිරාකතජ්ඣානා විපස්සනාය සමන්නාගතා බ්‍රෑහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං. පටිසල්ලානාරාමානං භික්ඛවෙ විහරතං පටිසල්ලානරතානං අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තානං අනිරාකතජ්ඣානානං විපස්සනාය සමන්නාගතානං බ්‍රෑහෙතානං සුඤ්ඤාගාරානං ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං: දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙ සන්තචිත්තා නිපකා සතිමන්තො ච ඣායිනො
සම්මා ධම්මං විපස්සන්ති කාමෙසු අනපෙක්ඛිනො.

අප්පමාදරතා සන්තා පමාදෙ භයදස්සිනො
අභබ්බා පරිහානාය නිබ්බාණස්සෙව සන්තිකෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 2. 9.

[සික්ඛානිසංස සුත්තං]

46. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

සික්ඛානිසංසා භික්ඛවෙ විහරථ පඤ්ඤුත්තරා විමුත්තිසාරා සතාධිපතෙය්‍යා. සික්ඛානිසංසානං භික්ඛවෙ විහරතං

පඤ්ඤුත්තරානං විමුත්තිසාරානං සතාධිපතෙය්‍යානං ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං: දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති.

පරිපුණ්ණසෙඛං අපහානධම්මං
පඤ්ඤුත්තරං ජාතිඛයන්තදස්සිං
තං වෙ මුනිං අන්තිමදෙහධාරිං
මානංජහං බ්‍රූමි ජරාය පාරගුං.

තස්මා සදා ඣානරතා සමාහිතා
ආතාපිනො ජාතිඛයන්තදස්සිනො
මාරං සසෙනං අභිභුය්‍ය භික්ඛවො
භවාථ[1] ජාතිමරණස්ස පාරගාති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුත්තන්ති.

2. 2. 10.

[ජාගරිය සුත්තං]

47. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං.

ජගරො චස්ස භික්ඛවෙ භික්ඛු විහරෙය්‍ය සතො සම්පජානො සමාහිතො පමුදිතො විප්පසන්නො ච තත්ථ කාලවිපස්සී ච කුසලෙසු ධම්මෙසු. ජාගරස්ස භික්ඛවෙ භික්ඛුනො විහරතො සතස්ස සම්පජානස්ස[2] පමුදිතස්ස විප්පසන්නස්ස තත්ථ කාලවිපස්සිනො කුසලෙසු ධම්මෙසු ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං: දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

ජාගරන්තා සුණාථෙතං යෙ සුත්තා තෙ පබුජ්ඣථ
සුත්තා ජාගරියං[3] සෙය්‍යො නත්ථි ජාගරතො භයං

යො ජාගරො ච සතිමා සම්පජානො
සමාහිතො පමුදිතො[4] විප්පසන්නො[5]
කාලෙන සො සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමානො
එකොදිභූතො විහනෙ තමං සො.

---

1. භවත්ථ සී;
2. සම්පජානස්ස සමාහිතස්ස P.
3. ජාගරිතං කි. සී. අ.
4. මුදිතො P. කි.
5. විප්පසන්නො ච P. කි

තස්මා හවෙ ජාගරියං භජෙථ
ආතාපී භික්ඛු නිපකො ඣානලාභී
සංයොජනං ජාතිජරාය ඡෙත්වා
ඉධෙව සම්බොධිමනුත්තරං ඵුසෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 2. 11.

[ආපායික සුත්තං]

48. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං.

ද්වෙමෙ භික්ඛවෙ ආපායිකා[1] නෙරයිකා ඉදමප්පහාය. කතමෙ ද්වෙ? යො අබ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහ්මචාරීපටිඤ්ඤො යො ච පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරන්තං අමූලකෙන අබ්‍රහ්ම-චරියෙන අනුද්ධංසෙති. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ ද්වෙ ආපායිකා නෙරයිකා ඉදමප්පහායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අභූතවාදී නිරයං උපෙති යො වා පි කත්වා න කරොමි චාහ
උභොපි තෙ පෙච්ච සමා භවන්ති නිහීනකම්මා මනුජා පරත්ථ.

කාසාවකණ්ඨා බහවො පාපධම්මා අසඤ්ඤතා
පාපා පාපෙහි කම්මෙහි නිරයං තෙ උපපජ්ජරෙ.

සෙය්‍යො අයොගුළො භුත්තො තත්තො අග්ගිසිඛූපමො
යඤ්චෙ භුඤ්ජෙය්‍ය දුස්සීලො රට්ඨපිණ්ඩං අසඤ්ඤතොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

2. 2. 12.

[දිට්ඨිගත සුත්තං]

49. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වීහි භික්ඛවෙ දිට්ඨිගතෙහි පරියුට්ඨිතා දෙවමනුස්සා ඔලීයන්ති[2] එකෙ අතිධාවන්ති එකෙ චක්ඛුමන්තො ච පස්සන්ති.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ ඔලීයන්ති[2] එකෙ?

භවාරාමා භික්ඛවෙ දෙවමනුස්සා භවරතා භවසම්මුදිතා. තෙසං භවනිරොධාය ධම්මෙ දෙසියමානෙ න චිත්තං පක්ඛන්දති න පසීදති න සන්තිට්ඨති නාධිමුච්චති. එවං ඛො භික්ඛවෙ ඔලීයන්ති එකෙ.

---

1. අපායිකා P. 2. ඔලීයන්ති කි.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ අතිධාවන්ති එකෙ?

භවෙනෙව ඛො පනෙකෙ අට්ටීයමානා හරායමානා ජිගුච්ඡමානා විභවං අභිනන්දන්ති යතො කිර භො අයං අත්තා[1] කායස්ස භෙදා පරම්මරණා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති න හොති පරම්මරණා එතං සන්තං එතං පණීතං එතං යාථාවන්ති[2]. එවං ඛො භික්ඛවෙ අතිධාවන්ති එකෙ.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ චක්ඛුමන්තො පස්සන්ති?

ඉධ භික්ඛු භූතං භූතතො පස්සති. භූතං භූතතො දිස්වා භූතස්ස නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති. එවං ඛො භික්ඛවෙ චක්ඛුමන්තො ච පස්සන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙ[3] භූතං භූතතො දිස්වා භූතස්ස ච අතික්කමං[4]
යථාභූතෙ විමුච්චන්ති භවතණ්හාපරික්ඛයා.

ස වෙ[5] භූතපරිඤ්ඤො සො[6] වීතතණ්හො භවාභවෙ
භූතස්ස විභවා භික්ඛු නාගච්ඡති පුනබ්භවන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

වග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං:

ද්වෙ ඉන්ද්‍රියා ද්වෙ තපනීයා සීලෙන අපරෙ දුවෙ
අනොත්තප්පී කුහනා ද්වෙ ච සංවෙජනීයෙන තෙ දස
විතක්කා දෙසනා විජ්ජා පඤ්ඤා ධම්මෙන පඤ්චමං
අජාතං ධාතු සල්ලානං සික්ඛා ජාගරියෙන ච
අපාය දිට්ඨියා චෙව බාවීසති පකාසිතාති.

දුක නිපාතො නිට්ඨිතො.

---

1. සත්තො සී. අත්ථො P.
2. යථාවඑවංධාවති S.
3. යො ස්‍යා.
4. අතිසඞ්කාමා ම.
5. සචෙ P.
6. භූතපරිඤ්ඤතො කත්ථචි.

තිකනිපාතො

පඨමො වග්ගො

3. 1. 1.

[අකුසලමූල සුත්තං]

50. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තීණිමානි භික්ඛවෙ අකුසලමූලානි කතමානි තීණි? ලොභො අකුසලමූලං දොසො අකුසලමූලං මොහො අකුසලමූලං. ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ තීණි අකුසලමූලානීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

ලොභො දොසො ච මොහො ච පුරිසං පාපචෙතසං
හිංසන්ති අත්තසම්භූතා තචසාරංව සම්ඵලන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 1. 2.

[ධාතු සුත්තං]

51. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තිස්සො ඉමා භික්ඛවෙ ධාතුයො. කතමා තිස්සො? රූපධාතු අරූපධාතු නිරොධධාතු. ඉමා ඛො භික්ඛවෙ තිස්සො ධාතුයොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

රූපධාතුං පරිඤ්ඤාය අරූපෙසු අසණ්ඨිතා
නිරොධෙ යෙ විමුච්චන්ති තෙ ජනා මච්චුහායිනො.

කායෙන අමතං ධාතුං ඵස්සයිත්වා,[1] නිරූපධිං
උපධිප්පටිනිස්සග්ගං සච්ඡිකත්වා අනාසවො,
දෙසෙති සම්මාසම්බුද්ධො අසොකං විරජං පදන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. ඵුසයිත්වා - ම. කි. ඵුස්සයිත්වා සය්‍යං.

3. 1. 3.

[පඨම වෙදනා සුත්තං]

52. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තිස්සො ඉමා භික්ඛවෙ වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. ඉමා ඛො භික්ඛවෙ තිස්සො වෙදනාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සමාහිතො සම්පජානො සතො බුද්ධස්ස සාවකො
වෙදනා ච පජානාති වෙදනානඤ්ච සම්භවං.

යත්ථ චෙතා නිරුජ්ඣන්ති මග්ගඤ්ච ඛයගාමිනං
වෙදනානං ඛයා භික්ඛු නිච්ඡාතො පරිනිබ්බුතොති

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 1. 4.

[දුතිය වෙදනා සුත්තං]

53. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තිස්සො ඉමා භික්ඛවෙ වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා.

සුඛා භික්ඛවෙ වෙදනා දුක්ඛතො දට්ඨබ්බා. දුක්ඛා වෙදනා සල්ලතො දට්ඨබ්බා. අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා අනිච්චතො දට්ඨබ්බා. යතො ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛුනො සුඛා වෙදනා දුක්ඛතො දිට්ඨා හොති දුක්ඛා වෙදනා සල්ලතො දිට්ඨා හොති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා අනිච්චතො දිට්ඨා හොති අයං වුච්චති භික්ඛවෙ භික්ඛු අරියො සම්මද්දසො අච්ඡෙච්ඡි තණ්හං වාවත්තයි[1] සංයොජනං සම්මා මානාභිසමයා අන්තමකාසි දුක්ඛස්සාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යො සුඛං දුක්ඛතොද්දක්ඛි[2] දුක්ඛමද්දක්ඛි සල්ලතො
අදුක්ඛමසුඛං සන්තං අද්දක්ඛි නං අනිච්චතො.

ස වෙ සම්මද්දසො[3] භික්ඛු යතො තත්ථ විමුච්චති
අභිඤ්ඤාවොසිතො සන්තො ස වෙ යොගාතිගො මුනීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. විවත්තායි ම. P.
2. දුක්ඛංතොදක්ඛි P.
3. සම්මද්දසො සී. සච්චද්දසො - සාජ්ථි.

3. 1. 5.

[පඨම එසනා සුත්තං]

54. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තිස්සො ඉමා භික්ඛවෙ එසනා. කතමා තිස්සො? කාමෙසනා භවෙසනා බ්‍රහ්මචරියෙසනා. ඉමා ඛො භික්ඛවෙ තිස්සො එසනාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සමාහිතො සම්පජානො සතො බුද්ධස්ස සාවකො
එසනා ච පජානාති එසනානඤ්ච සම්භවං

යත්ථ චෙතා නිරුජ්ඣන්ති මග්ගඤ්ච ඛයගාමිනං.
එසනානං ඛයා භික්ඛු නිච්ඡාතො පරිනිබ්බුතොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 1. 6.

[දුතිය එසනා සුත්තං]

55. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තිස්සො ඉමා භික්ඛවෙ එසනා. කතමා තිස්සො? කාමෙසනා භවෙසනා බ්‍රහ්මචරියෙසනා. ඉමා ඛො භික්ඛවෙ තිස්සො එසනාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කාමෙසනා භවෙසනා බ්‍රහ්මචරියෙසනා සහ
ඉති සච්චපරාමාසො දිට්ඨිට්ඨානා සමුස්සයා.

සබ්බරාගවිරත්තස්ස තණ්හක්ඛයවිමුත්තිනො[1]
එසනා පටිනිස්සට්ඨා දිට්ඨිට්ඨානා සමූහතා
එසනානං ඛයා භික්ඛු නිරාසො අකථංකථීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. විමුත්තියා සී.

3. 1. 7.

[පඨම ආසව සුත්තං]

56. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ ආසවා. කතමෙ තයො? කාමාසවො භවාසවො අවිජ්ජාසවො. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො ආසවාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සමාහිතො සම්පජානො සතො බුද්ධස්ස සාවකො
ආසවෙ ච පජානාති ආසවානඤ්ච සම්භවං

යත්ථ චෙතා නිරුජ්ඣන්ති මග්ගඤ්ච ඛයගාමිනං.
ආසවානං ඛයා භික්ඛු නිච්ඡාතො පරිනිබ්බුතොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 1. 8.

[දුතිය ආසව සුත්තං]

57. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ ආසවා. කතමෙ තයො? කාමාසවො භවාසවො අවිජ්ජාසවො. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො ආසවාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යස්ස කාමාසවො ඛීණො අවිජ්ජා ච විරාජිතා
භාවාසවො පරික්ඛීණො විප්පමුත්තො නිරූපධි
ධාරෙති අන්තිමං දෙහං ජෙත්වා මාරං සවාහිනින්ති.[1]

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 1. 9.

[තණ්හා සුත්තං]

58. වුත්තං හෙතං භගවතා. වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තිස්සො ඉමා භික්ඛවෙ තණ්හා. කතමා තිස්සො? කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා. ඉමා ඛො භික්ඛවෙ තිස්සො තණ්හාති.

---

1. සවාහනං කෙසුචි

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

තණ්හායොගෙන සංයුත්තා රත්තචිත්තා භවාභවෙ
තෙ යොගයුත්තා මාරස්ස අයොගක්ඛෙමිනො ජනා
සත්තා ගච්ඡන්ති සංසාරං ජාතිමරණගාමිනො.

යෙ ච තණ්හා පහත්වාන[1] වීතතණ්හා[2] භවාභවෙ
තෙ ච පාරංගතා ලොකෙ යෙ පත්තා ආසවක්ඛයන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 1. 10.

[මාරධෙය්‍ය සුත්තං]

59. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තීහි භික්ඛවෙ ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අතික්කම්ම මාරධෙය්‍යං ආදිච්චොව විරොචති. කතමෙහි තීහි? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු අසෙඛෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති අසෙඛෙන සමාධික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති අසෙඛෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති.

ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ තීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අතික්කම්ම මාරධෙය්‍යං ආදිච්චොව විරොචතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සීලං සමාධි පඤ්ඤා ච යස්ස එතෙ සුභාවිතා
අතික්කම්ම මාරධෙය්‍යං ආදිච්චොව විරොචතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

වග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං:

මූල ධාතු අථ වෙදනා. ද්වෙ එසනා ච ද්වෙ ආසවා ද්වෙ
තණ්හාතො ච අථ මාරධෙය්‍යතො
වග්ගමාහු පඨමන්ති මුත්තමන්ති.

1. පහන්ත්වාන කී. 2. නිත්තණ්හා ච සී.

දුතියවග්ගො

3. 2. 1.

[පුඤ්ඤකිරියවත්ථු සුත්තං]

60. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තිණීමානි භික්ඛවෙ පුඤ්ඤකිරියවත්ථූනි. කතමානි තීණි? දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු. ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ තීණි පුඤ්ඤකිරියවත්ථූනීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

පුඤ්ඤමෙව සො සික්ඛෙය්‍ය ආයතග්ගං සුඛුද්‍රයං[1]
දානඤ්ච සමචරියඤ්ච මෙත්තචිත්තඤ්ච භාවයෙ.

එතෙ ධම්මෙ භාවයිත්වා තයො සුඛසමුද්දයෙ
අබ්‍යාපජ්ඣං[2] සුඛං ලොකං පණ්ඩිතො උපපජ්ජතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 2. 2.

[චක්ඛු සුත්තං]

61. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුත:

තිණීමානි භික්ඛවෙ චක්ඛූනි. කතමානි තීණි? මංසචක්ඛු දිබ්බචක්ඛු පඤ්ඤාචක්ඛූති. ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ තීණි චක්ඛූනීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

මංසචක්ඛු දිබ්බචක්ඛු පඤ්ඤාචක්ඛු අනුත්තරං
එතානි තීණි චක්ඛූනි අක්ඛාසි පුරිසුත්තමො.

මංසචක්ඛුස්ස උප්පාදො මග්ගො දිබ්බස්ස චක්ඛුනො,
යතො ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤාචක්ඛු අනුත්තරං
තස්ස[3] චක්ඛුස්ස පටිලාභා සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. සුඛින්ද්‍රියං P.
2. අබ්‍යාපජ්ජං ම.
3. යස්ස P.

3. 2. 3.

[ඉන්ද්‍රිය සුත්තං]

62. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තීණිමානි භික්ඛවෙ ඉන්ද්‍රියානි. කතමානි තීණි? අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං අඤ්ඤින්ද්‍රියං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං. ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ තීණි ඉන්ද්‍රියානීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සෙඛස්ස සික්ඛමානස්ස උජුමග්ගානුසාරිනො
ඛයස්මිං පඨමං ඤාණං තතො අඤ්ඤා අනන්තරා.

තතො අඤ්ඤා විමුත්තස්ස ඤාණං වෙ හොති තාදිනො
අකුප්පා මෙ විමුත්තීති භවසඤ්ඤොජනක්ඛයා.

ස වෙ ඉන්ද්‍රියසම්පන්නො සන්තො සන්තිපදෙ රතො
ධාරෙති අන්තිමං දෙහං ජෙත්වා මාරං සවාහිනින්ති [1]

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 2. 4.

[අද්ධා සුත්තං]

63. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ අද්ධා. කතමෙ තයො? අතීතො අද්ධා අනාගතො අද්ධා පච්චුප්පන්නො අද්ධා. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො අද්ධාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අක්ඛෙය්‍යසඤ්ඤිනො සත්තා අක්ඛෙය්‍යස්මිං පතිට්ඨිතා
අක්ඛෙය්‍යං අපරිඤ්ඤාය යොගමායන්ති මච්චුනො.

අක්ඛෙය්‍යඤ්ච පරිඤ්ඤාය අක්ඛාතාරං න මඤ්ඤති
ඵුට්ඨො විමොක්ඛො මනසා සන්තිපදමනුත්තරං.

ස වෙ අක්ඛෙය්‍යසම්පන්නො සන්තො සන්තිපදෙ රතො
සඞ්ඛායසෙවී ධම්මට්ඨො සඞ්ඛ්‍යං නොපෙති වෙදගූති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. සවාහනන්ති කි.

3. 2. 5

[දුච්චරිත සුත්තං]

64. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තීණිමානි භික්ඛවෙ දුච්චරිතානි. කතමානි තීණි? කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනොදුච්චරිතං. ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ තීණි දුච්චරිතානීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කායදුච්චරිතං කත්වා වචීදුච්චරිතානි ච
මනොදුච්චරිතං කත්වා යඤ්චඤ්ඤං දොසසඤ්හිතං[1]

අකත්වා කුසලං කම්මං කත්වානාකුසලං බහුං
කායස්ස භෙදා දුප්පඤ්ඤො නිරයං සොපපජ්ජතීති.[2]

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 2. 6.

[සුචරිත සුත්තං]

65. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තීණිමානි භික්ඛවෙ සුචරිතානි. කතමානි තීණි? කායසුචරිතං වචීසුචරිතං මනොසුචරිතං. ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ තීණි සුචරිතානීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කායදුච්චරිතං හිත්වා වචීදුච්චරිතානි ච
මනොදුච්චරිතං හිත්වා යඤ්චඤ්ඤං දොසසඤ්හිතං[1]

අකත්වාකුසලං කම්මං කත්වාන කුසලං බහුං
කායස්ස භෙදා සප්පඤ්ඤො සග්ගං සො උපපජ්ජතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 2. 7.

[සොචෙය්‍ය සුත්තං]

66. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තීණිමානි භික්ඛවෙ සොචෙය්‍යානි. කතමානි තීණි? කායසොචෙය්‍යං වචීසොචෙය්‍යං මනොසොචෙය්‍යං. ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ තීණි සොචෙය්‍යානීති..

1. °සඤ්ඤිතං P.
2. සො උපපජ්ජති සී.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කායසුචිං[1] වාචාසුචිං[1] චෙතොසුචිමනාසවං
සුචිං[1] සොචෙය්‍යසම්පන්නං ආහු සබ්බප්පහායිනන්ති.[2]

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 2. 8.

[මොනෙය්‍ය සුත්තං]

67. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තීණිමානි භික්ඛවෙ මොනෙය්‍යානි. කතමානි තීණි? කායමොනෙය්‍යං වචීමොනෙය්‍යං මනොමොනෙය්‍යං. ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ තීණි මොනෙය්‍යානීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කායමුනිං[3] වාචාමුනිං[3] මනොමුනිමනාසවං
මුනිං[3] මොනෙය්‍යසම්පන්නං ආහු නින්හාතපාපකන්ති.[4]

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 2. 9.

[පඨම රාගසුත්තං]

68. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

යස්ස කස්සචි භික්ඛවෙ රාගො අප්පහීනො දොසො අප්පහීනො මොහො අප්පහීනො අයං වුච්චති භික්ඛවෙ බද්ධො[5] මාරස්ස පටිමුක්කස්ස[6] මාරපාසො යථාකාමකරණීයො ච පාපිමතො.

යස්ස කස්සචි භික්ඛවෙ රාගො පහීනො දොසො පහීනො මොහො පහීනො අයං වුච්චති භික්ඛවෙ අබද්ධො[7] මාරස්ස ඔමුක්කස්ස මාරපාසො න යථාකාමකරණීයො ච පාපිමතොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති.

---

1. °සුචි සී.
2. සබ්බපහායිනන්ති P.
3. °මුනි සී
4. නින්හාතපාපකන්ති P. කි
5. බන්ධො P. කි.
6. පමුක්කස්ස සී.
7. අබන්ධො P.

යස්ස රාගො ච දොසො ච අවිජ්ජා ච විරාජිතා
තං භාවිතත්තඤ්ඤතරං බ්‍රහ්මභූතං තථාගතං
බුද්ධං වෙරභයාතීතං ආහු සබ්බප්පහායිනන්ති.[1]

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 2. 10.

[දුතිය රාග සුත්තං]

69. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

යස්ස කස්සචි භික්ඛවෙ භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා රාගො අප්පහීනො දොසො අප්පහීනො මොහො අප්පහීනො අයං වුච්චති භික්ඛවෙ න අතරි සමුද්දං සඋම්මිං සවීචිං සාවට්ටං සගහං සරක්ඛසං.

යස්ස කස්සචි භික්ඛවෙ භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා රාගො පහීනො මොහො පහීනො අයං වුච්චති භික්ඛවෙ අතරී සමුද්දං සඋම්මිං සවීචිං සාවට්ටං සගහං සරක්ඛසං. තිණ්ණො පාරංගතො[2] ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යස්ස රාගො ච දොසො ච අවිජ්ජා ච විරාජිතා
සොමං සමුද්දං සගහං සරක්ඛසං
සඋම්මිභයං[3] දුත්තරමච්චතාරී
සඞ්ගාතිගො මච්චුජහො නිරූපධි
පහාසි දුක්ඛං අපුනබ්භවාය
අත්ථං ගතො සො න පමාණමෙති
අමොහයී මච්චුරාජන්ති බ්‍රූමීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

දුතියො වග්ගො.

තස්සුද්දානං:

පුඤ්ඤං චක්ඛු අථ ඉන්‍ද්‍රියානි[4] අද්ධා චරියං[5] දුවෙ සොචි[6]
මුනො[7] අථ රාගදුවෙ පුන වග්ගමාහු දුතියමුත්තමන්ති.

---

1. සබ්බපහායිනන්ති P.
2. පාරංගතො P.
3. ඌම්මිභයං P. කි.
4. අපින්‍ද්‍රියානි P.
5. චරිතං P.
6. සුචි P.
7. මුනෙ P.

තතියො වග්ගො

3. 3. 1.

[මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදාන සුත්තං.]

70. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා.

තං ඛො පනාහං භික්ඛවෙ නාඤ්ඤස්ස සමණස්ස වා බ්‍රාහමණස්ස වා සුත්වා වදාමි.

දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා. තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා.

අපි ච භික්ඛවෙ යදෙව සාමං ඤාතං සාමං දිට්ඨං සාමං විදිතං තදෙවාහං වදාමි.

දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

මිච්ඡාමනං පණිධාය මිච්ඡාවාචං ච භාසිය[1]
මිච්ඡාකම්මානි කත්වාන කායෙන ඉධ පුග්ගලො

අප්පස්සුතො 'පුඤ්ඤකරො අප්පස්මිං ඉධ ජීවිතෙ
කායස්ස භෙදා දුප්පඤ්ඤො නිරයං සො උපපජ්ජතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. මිච්ඡාවාචං අභාසිය P. කි.

3. 3. 2.

[සම්මාදිට්ඨිකාමමසමාදාන සුත්තං]

71. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා.

තං ඛො පනාහං භික්ඛවෙ නාඤ්ඤස්ස සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා සුත්වා වදාමි.

දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා.

අපි ච භික්ඛවෙ යදෙව සාමං ඤාතං සාමං දිට්ඨං සාමං විදිතං තදෙවාහං වදාමි.

දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සම්මාමනං පණිධාය සම්මාවාචං ච භාසිය[1]
සම්මාකම්මානි කත්වාන කායෙන ඉධ පුග්ගලො

බහුස්සුතො පුඤ්ඤකරො අප්පස්මිං ඉධ ජීවිතෙ
කායස්ස භෙදා සප්පඤ්ඤො සග්ගං සො උපපජ්ජතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. සම්මාවාචං අභාසිය P.

3. 3. 3.

[නිස්සරණීය සුත්තං]

72. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තිස්සො ඉමා භික්ඛවෙ නිස්සරණියා ධාතුයො. කතමා තිස්සො? කාමානමෙතං නිස්සරණං යදිදං නෙක්ඛම්මං. රූපානමෙතං නිස්සරණං යදිදං ආරුප්පං. යං ඛො පන කිඤ්චි භූතං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං නිරොධො තස්ස නිස්සරණං.

ඉමා ඛො භික්ඛවෙ තිස්සො නිස්සරණියා ධාතුයොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කාමනිස්සරණං ඤත්වා රූපානඤ්ච අතික්කමං
සබ්බසඞ්ඛාරසමථං ඵුසං ආතාපි සබ්බදා

ස වෙ සම්මද්දසො භික්ඛු යතො තත්ථ විමුච්චති
අභිඤ්ඤාවොසිතො සන්තො ස වෙ යොගාතිගො මුනීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 3. 4.

[සන්තතර සුත්තං]

73. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

රූපෙහි භික්ඛවෙ අරූපා සන්තතරා. අරූපෙහි නිරොධො සන්තතරොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙ ච රූපූපගා සත්තා යෙ ච ආරුප්පට්ඨායිනො[1]
නිරොධං අප්පජානන්තා ආගන්තාරො පුනබ්භවං.

යෙ ච රූපෙ පරිඤ්ඤාය අරූපෙසු අසණ්ඨිතා
නිරොධෙ යෙ විමුච්චන්ති තෙ ජනා මච්චුහායිනො.

කායෙන අමතං ධාතුං ඵුසයිත්වා නිරූපධිං
උපධිප්පටිනිස්සග්ගං සච්ඡිකත්වා අනාසවො
දෙසෙති සම්මාසම්බුද්ධො අසොකං විරජං පදන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. අරූපට්ඨායිනො P

3. 3. 5.

[පුත්ත සුත්තං]

74. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ පුත්තා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ තයො? අතිජාතො අනුජාතො අවජාතොති.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ පුත්තො අතිජාතො හොති? ඉධ භික්ඛවෙ පුත්තස්ස මාතාපිතරො හොන්ති න බුද්ධං සරණං ගතා න ධම්මං සරණං ගතා න සඞ්ඝං සරණං ගතා පාණාතිපාතා අප්පටිවිරතා අදින්නාදානා අප්පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා අප්පටිවිරතා මුසාවාදා අප්පටිවිරතා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා අප්පටිවිරතා දුස්සීලා පාපධම්මා. පුත්තො ච නෙසං හොති බුද්ධං සරණං ගතො ධම්මං සරණං ගතො සඞ්ඝං සරණං ගතො පාණාතිපාතා පටිවිරතො අදින්නාදානා පටිවිරතො කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතො මුසාවාදා පටිවිරතො සුරා-මෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො සීලවා කල්‍යාණධම්මො. එවං ඛො භික්ඛවෙ පුත්තො අතිජාතො හොති.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ පුත්තො අනුජාතො හොති? ඉධ භික්ඛවෙ පුත්තස්ස මාතාපිතරො හොන්ති බුද්ධං සරණං ගතා ධම්මං සරණං ගතා සඞ්ඝං සරණං ගතා පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා. පුත්තො ච[1] නෙසං හොති බුද්ධං සරණං ගතො ධම්මං සරණං ගතො සඞ්ඝං සරණං ගතො පාණාතිපාතා පටිවිරතො අදින්නාදානා පටිවිරතො කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතො මුසාවාදා පටිවිරතො සුරාමෙරය-මජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො සීලවා කල්‍යාණධම්මො. එවං ඛො භික්ඛවෙ පුත්තො අනුජාතො හොති.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ පුත්තො අවජාතො හොති? ඉධ භික්ඛවෙ පුත්තස්ස මාතාපිතරො හොන්ති බුද්ධං සරණං ගතා ධම්මං සරණං ගතා සඞ්ඝං සරණං ගතා පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා සීලවන්තො

---

1. ම P.

කල්‍යාණධම්මා. පුත්තො ච නෙසං හොති න බුද්ධං සරණං ගතො න ධම්මං සරණං ගතො න සඞ්ඝං සරණං ගතො පාණාතිපාතා අප්පටිවිරතො අදින්නාදනා අප්පටිවිරතො කාමෙසු මිච්ඡාචාරා අප්පටිවිරතො මුසාවාදා අප්පටිවිරතො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා අප්පටිවිරතො දුස්සීලො පාපධම්මො. එවං ඛො භික්ඛවෙ පුත්තො අවජාතො හොති.

ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො පුත්තා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මින්ති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අතිජාතං අනුජාතං පුත්තමිච්ඡන්ති පණ්ඩිතා
අවජාතං න ඉච්ඡන්ති යො හොති කුලගන්ධනො.

එතෙ ඛො පුත්තා ලොකස්මිං යෙ භවන්ති උපාසකා
සද්ධා සීලෙන සම්පන්නා වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරා
චන්දො අබ්භඝනා මුත්තො පරිසාසු විරොචරෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 3. 6.

[වුට්ඨි සුත්තං]

75. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ තයො? අවුට්ඨිකසමො, පදෙසවස්සී සබ්බත්ථාභිවස්සී.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ පුග්ගලො අවුට්ඨිකසමො හොති? ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චො පුග්ගලො සබ්බෙසඤ්ඤෙව න දාතා හොති සමණබ්‍රාහ්මණකපණද්ධිකවණිබ්බකයාචකානං අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. එවං ඛො භික්ඛවෙ පුග්ගලො අවුට්ඨිකසමො හොති.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ පුග්ගලො පදෙසවස්සී හොති? ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චො පුග්ගලො එකච්චානං දාතා හොති එකච්චානං න දාතා හොති සමණබ්‍රාහ්මණකපණද්ධිකවණිබ්බකයාචකානං අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. එවං ඛො භික්ඛවෙ පුග්ගලො පදෙසවස්සී හොති.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ පුග්ගලො සබ්බත්ථාභිවස්සී හොති? ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චො පුග්ගලො සබ්බෙසඤ්ච දෙති සමණබ්‍රාහ්මණකපණද්ධිකවණිබ්බකයාචකානං අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. එවං ඛො භික්ඛවෙ පුග්ගලො සබ්බත්ථාභිවස්සී හොති. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මින්ති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

න සමණෙ න බ්‍රාහ්මණෙ න කපණද්ධිකවණිබ්බකෙ
ලද්ධාන සංවිභජති[1] අන්නං පානඤ්ච භොජනං
තං වෙ අවුට්ඨිකසමොති ආහු නං පුරිසාධමං.

එකච්චානං න දදාති එකච්චානං පවෙච්ඡති
තං වෙ පදෙසවස්සීති ආහු මෙධාවිනො ජනා.

සුභික්ඛවාචො පුරිසො සබ්බභූතානුකම්පකො
ආමොදමානො පකිරෙති දෙථ දෙථාති භාසති.

යථාපි මෙඝො ථනයිත්වා ගජ්ජයිත්වා පවස්සති
ථලං නින්නඤ්ච පූරෙති අභිසන්දන්තොව වාරිනා,

එවමෙව ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති තාදිසො
ධම්මෙන සංහරිත්වාන උට්ඨානාධිගතං ධනං
තප්පෙති අන්නපානෙන සම්මා පත්තෙ වණිබ්බකෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 3. 7.

[සුඛපත්ථනා සුත්තං]

76. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තීණිමානි භික්ඛවෙ සුඛානි පත්ථයමානො සීලං රක්ඛෙය්‍ය පණ්ඩිතො. කතමානි තීණි? පසංසා මෙ ආගච්ඡතූති සීලං රක්ඛෙය්‍ය පණ්ඩිතො භොගා මෙ උප්පජ්ජන්තූති සීලං රක්ඛෙය්‍ය පණ්ඩිතො කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමීති සීලං රක්ඛෙය්‍ය පණ්ඩිතො. ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ තීණි සුඛානි පත්ථයමානො සීලං රක්ඛෙය්‍ය පණ්ඩිතොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

1. සංවිභාජෙති P.

සීලං රක්ඛෙය්‍ය මෙධාවී පත්ථයානො තයො සුඛෙ
පසංසං විත්තලාභඤ්ච පෙච්ච සග්ගෙ පමොදනං.

අකරොන්තොපි චෙ පාපං කරොන්තමුපසෙවති
සඞ්කියො හොති පාපස්මිං අවණ්ණො චස්ස රූහති.

යාදිසං කුරුතෙ මිත්තං යාදිසං චුපසෙවති
ස වෙ තාදිසකො හොති සහවාසොපි[1] තාදිසො.

සෙවමානො සෙවමානං සම්ඵුට්ඨො සම්ඵුසං පරං
සරො දිද්ධො[2] කලාපංව අලිත්තමුපලිම්පති
උපලෙපභයා ධීරො නෙව පාපසඛා සියා.

පූතිමච්ඡං කුසග්ගෙන යො නරො උපනය්හති
කුසාපි පූති වායන්ති එවං බාලූපසෙවනා.

තගරඤ්ච පලාසෙන යො නරො උපනය්හති
පත්තා සුරභි වායන්ති එවං ධීරූපසෙවනා.

තස්මා පත්තපුටස්සෙව[3] ඤත්වා සම්පාකමත්තනො[4]
අසන්තෙ නොපසෙවෙය්‍ය සන්තෙ සෙවෙය්‍ය පණ්ඩිතො
අසන්තො නිරයං නෙන්ති සන්තො පාපෙන්ති සුග්ගතින්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 3. 8.

[භිදුර සුත්තං]

77. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

භිදුරායං[5] භික්ඛවෙ කායො විඤ්ඤාණං විරාගධම්මං සබ්බෙ උපධී අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කායං ච භිදුරං[6] ඤත්වා විඤ්ඤාණං ච පභඞ්ගුරං[7]
උපධීසු භයං දිස්වා ජාතිමරණමච්චගා[8]
සම්පත්වා පරමං සන්තිං කාලං කඞ්ඛති භාවිතත්තොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. හි P.
2. දුට්ඨො P.
3. පලාසපුටස්සෙව P.
4. සම්පාතමත්තනො P.
5. භිඥතතයං P.
6. භිඥතං කොසුචි. භිඥතතං P.
7. විරාගුතං සීඅ. P. පභඞ්ගුනං ස්‍යා. විරාගිකං කි.
8. මජ්ඣගො සී. මජ්ඣගා සීඅ.

3. 3. 9.

[ධාතුසංසන්දන සුත්තං]

78. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ධාතුසො භික්ඛවෙ සත්තා සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දන්ති සමෙන්ති. හීනාධිමුත්තිකා සත්තා හීනාධිමුත්තිකෙහි සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දන්ති සමෙන්ති. කල්‍යාණාධිමුත්තිකා සත්තා කල්‍යාණාධිමුත්තිකෙහි සත්තෙහි සංසන්දන්ති සමෙන්ති.

අතීතම්පි භික්ඛවෙ අද්ධානං ධාතුසො සත්තා සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දිංසු සමිංසු. හීනාධිමුත්තිකා සත්තා හීනාධිමුත්තිකෙහි සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දිංසු සමිංසු. කල්‍යාණාධිමුත්තිකා සත්තා කල්‍යාණාධිමුත්තිකෙහි සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දිංසු සමිංසු.

අනාගතම්පි භික්ඛවෙ අද්ධානං ධාතුසො[1] සත්තා සත්තෙහි සද්ධිං සංසංන්දිස්සන්ති සමිස්සන්ති. හීනාධිමුත්තිකා සත්තා හීනාධිමුත්තිකෙහි සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දිස්සන්ති සමිස්සන්ති. කල්‍යාණාධිමුත්තිකා සත්තා කල්‍යාණාධිමුත්තිකෙහි සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දිස්සන්ති සමෙස්සන්ති.

එතරහිපි භික්ඛවෙ පච්චුප්පන්නං අද්ධානං ධාතුසොව සත්තා සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දන්ති සමෙන්ති. හීනාධිමුත්තිකා සත්තා හීනාධිමුත්තිකෙහි සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දන්ති සමෙන්ති. කල්‍යාණාධිමුත්තිකා සත්තා කල්‍යාණාධිමුත්තිකෙහි සත්තෙහි සද්ධිං සංසන්දන්ති සමෙන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථේතං ඉති වුච්චති:

සංසග්ගා වනථො ජාතො අසංසග්ගෙන ඡිජ්ජති
පරිත්තං දාරුමාරුය්හ යථා සීදෙ මහණ්ණවෙ.

එවං කුසීතමාගම්ම සාධුජීවීපි සීදති
තස්මා තං පරිවජ්ජෙය්‍ය කුසීතං හීනවීරියං.

පවිවිත්තෙහි අරියෙහි පහිතත්තෙහි ඣායිහි
නිච්චං ආරද්ධවිරියෙහි පණ්ඩිතෙහි සහා වසෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. ච P.

3. 3. 10.

[පරිහාන සුත්තං]

79. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තනන්ති. කතමෙ තයො? ඉධ භික්ඛවෙ සෙඛො භික්ඛු කම්මාරාමො හොති කම්මරතො කම්මාරාමතමනුයුත්තො භස්සාරාමො හොති භස්සරතො භස්සාරාමතමනුයුත්තො නිද්දාරාමො හොති නිද්දාරතො නිද්දාරාමතමනුයුත්තො. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තනන්ති.

තයොමෙ භික්ඛවෙ ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තනන්ති. කතමෙ තයො? ඉධ භික්ඛවෙ සෙඛො භික්ඛු න කම්මාරාමො හොති න කම්මරතො න කම්මාරාමතමනුයුත්තො න භස්සාරාමො හොති න භස්සරතො න භස්සාරාමතමනුයුත්තො න නිද්දාරාමො හොති න නිද්දාරතො න නිද්දාරාමතමනුයුත්තො. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තනන්ති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කම්මාරාමො භස්සරතො නිද්දාරාමො ච උද්ධතො
අභබ්බො තාදිසො භික්ඛු ඵුට්ඨුං සම්බොධිමුත්තමං.

තස්මා හි අප්පකිච්චස්ස අප්පමිද්ධො අනුද්ධතො
භබ්බො සො තාදිසො භික්ඛු ඵුට්ඨුං සම්බොධිමුත්තමන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

වග්ගො තතියො

තස්සුද්දානං:

ද්වෙ දිට්ඨී නිස්සරණං රූපං පුත්තො අවුට්ඨිකෙන ච
සුඛා ච භින්දනා ධාතු පරිහානෙන තෙ දසාති.

චතුත්ථො වග්ගො

3. 4. 1.

[විතක්ක සුත්තං]

80. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ අකුසලවිතක්කා. කතමෙ තයො? අනවඤ්ඤත්තිපටිසංයුත්තො විතක්කො ලාභසක්කාරසිලොකපටිසංයුත්තො විතක්කො පරානුද්දයතාපටිසංයුත්තො විතක්කො. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො අකුසලවිතක්කාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අනවඤ්ඤත්තිසංයුත්තො ලාභසක්කාරගාරවො
සහනන්දී අමච්චෙහි ආරා සංයොජනක්ඛයා.

යො ච පුත්තපසුං හිත්වා විවාහෙ[1] සඞ්ගහානි ච
භබ්බො සො තාදිසො භික්ඛු ඵුට්ඨුං සම්බොධිමුත්තමන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 4. 2.

[සක්කාර සුත්තං]

81. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා සක්කාරෙන අභිභූතා පරියාදින්නචිත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා අසක්කාරෙන අභිභූතා පරියාදින්නචිත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා සක්කාරෙන ච අසක්කාරෙන ච තදුභයෙන අභිභූතා පරියාදින්නචිත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා.

තං ඛො පනාහං භික්ඛවෙ නාඤ්ඤස්ස සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා සුත්වා වදාමි. අපි ච[2] භික්ඛවෙ යදෙව මෙ සාමං ඤාතං සාමං දිට්ඨං සාමං විදිතං තදෙවාහං වදාමි.

---

1. විවාසෙ P.
2. අපිච...අසක්කාරෙන ච -පෙ- ති අයං පාඨො P හි යෙව දිස්සති න අඤ්ඤත්ථ.

දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා සක්කාරෙන අභිභූතා පරියාදින්නචිත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා අසක්කාරෙන අභිභූතා පරියාදින්නචිත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා සක්කාරෙන ච අසක්කාරෙන ච තදුභයෙන අභිභූතා පරියාදින්නචිත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නාති. අපි ච භික්ඛවෙ යදෙව මෙ සාමඤ්ඤාතං සාමං දිට්ඨං සාමං විදිතං තදෙවාහං වදාමි. දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා අසක්කාරෙන අභිභූතා පරියාදින්නචිත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. දිට්ඨා මයා භික්ඛවෙ සත්තා අසක්කාරෙන අභිභූතා පරියාදින්නචිත්තා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; දිට්ඨා -පෙ- සක්කාරෙන ච අසක්කාරෙන ච-පෙ- ති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යස්ස සක්කරියමානස්ස අසක්කාරෙන චූභයං
සමාධි න විකම්පති අප්පමාදවිහාරිනො.

තං ඣායිනං සාතතිකං සුඛුමදිට්ඨිවිපස්සකං
උපාදානක්ඛයාරාමං ආහු සප්පුරිසො ඉතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 4. 3.

[දෙවසද්ද සුත්තං]

82. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ දෙවෙසු දෙවසද්දා නිච්ඡරන්ති සමයාසමයං උපාදාය. කතමෙ තයො?

යස්මිං භික්ඛවෙ සමයෙ අරියසාවකො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය චෙතෙති තස්මිං සමයෙ දෙවෙසු දෙවසද්දො නිච්ඡරති: එසො අරියසාවකො මාරෙන සද්ධිං සඞ්ගාමාය චෙතෙතීති. අයං භික්ඛවෙ පඨමො දෙවෙසු දෙවසද්දො නිච්ඡරති සමයාසමයං උපාදාය.

පුන ච පරං භික්ඛවෙ යස්මිං සමයෙ අරියසාවකො සත්තන්නං බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගමනුයුත්තො විහරති තස්මිං භික්ඛවෙ සමයෙ දෙවෙසු දෙවසද්දො නිච්ඡරති: එසො අරියසාවකො මාරෙන සද්ධිං සඞ්ගාමෙතීති. අයං භික්ඛවෙ දුතියො දෙවෙසු දෙවසද්දො නිච්ඡරති සමයාසමයං උපාදය.

පුන ච පරං භික්ඛවෙ යස්මිං සමයෙ අරියසාවකො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤාය සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති තස්මිං භික්ඛවෙ සමයෙ දෙවෙසු දෙවසද්දො නිච්ඡරති එසො අරියසාවකො විජිතසඞ්ගාමො තමෙව සඞ්ගාමසීසං අභිවිජිය අජ්ඣාවසතීති. අයං භික්ඛවෙ තතියො දෙවෙසු දෙවසද්දො නිච්ඡරති සමයාසමයං උපාදය.

ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො දෙවෙසු දෙවසද්දා නිච්ඡරන්ති සමයාසමයං උපාදයාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

දිස්වා විජිතසඞ්ගාමං සම්මාසම්බුද්ධසාවකං
දෙවතාපි නමස්සන්ති මහන්තං වීතසාරදං.

නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤ යො ත්වං දුජ්ජයමජ්ඣගා[1]
ජෙත්වාන මච්චුනො සෙනං විමොක්ඛෙන අනාවරං.

ඉති හෙතං නමස්සන්ති දෙවතා පත්තමානසං
තඤ්හි තස්ස න පස්සන්ති[2] යෙන මච්චුවසං වජෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 4. 4.

[පුබ්බනිමිත්ත සුත්තං]

83. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

යදා භික්ඛවෙ දෙවො දෙවකායා චවනධම්මො හොති පඤ්චස්ස[3] පුබ්බනිමිත්තානි පාතුභවන්ති: මාලා මිලායන්ති වත්ථානි කිලිස්සන්ති කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චන්ති කායෙ දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමති සකෙ දෙවො දෙවාසනෙ නාභිරමතීති.

---

1. මජ්ඣගු P. . අජ්ජගු සීඅ.
2. නමස්සන්තී P.
3. පඤ්ච P.

තමෙනං භික්ඛවෙ දෙවා චවනධම්මො අයං දෙවපුත්තොති ඉති විදිත්වා තීහි වාචාහි අනුමොදන්ති: ඉතො භො සුගතිං ගච්ඡ. සුගතිං ගන්ත්වා සුලද්ධලාභං ලභ. සුලද්ධලාභං ලභිත්වා සුප්පතිට්ඨිතො භවාහීති.

එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච: කින්නුඛො භන්තෙ දෙවානං සුගතිගමනසඞ්ඛාතං කිඤ්ච භන්තෙ දෙවානං සුලද්ධලාභසඞ්ඛාතං කිම්පන භන්තෙ දෙවානං සුප්පතිට්ඨිතසඞ්ඛාතන්ති?

මනුස්සත්තං ඛො භික්ඛු දෙවානං සුගතිගමනසඞ්ඛාතං. යං මනුස්සභූතො සමානො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ සද්ධං පටිලභති. ඉදං ඛො පන භික්ඛවෙ දෙවානං සුලද්ධලාභසඞ්ඛාතං. සා ඛො පනස්ස සද්ධා නිවිට්ඨා හොති මූලජාතා පතිට්ඨිතා දළ්හා අසංහාරියා සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙන චි වා ලොකස්මිං ඉදං ඛො භික්ඛවෙ දෙවානං සුප්පතිට්ඨිතසඞ්ඛාතන්ති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථේතං ඉති වුච්චති:

යදා දෙවො දෙවකායා චවති ආයුසඞ්ඛයා
තයො සද්දෙ නිච්ඡරන්ති දෙවානං අනුමොදතං.

ඉතො භො සුගතිං ගච්ඡ මනුස්සානං සහව්‍යතං
මනුස්සභූතො සද්ධම්මෙ ලභ සද්ධං අනුත්තරං.

සා තෙ සද්ධා නිවිට්ඨස්ස මූලජාතා පතිට්ඨිතා
යාවජීවං අසංහිරා සද්ධම්මෙ සුප්පවෙදිතෙ.

කායදුච්චරිතං හිත්වා වචීදුච්චරිතානි ච
මනොදුච්චරිතං හිත්වා යඤ්චඤ්ඤං දොසසඤ්හිතං

කායෙන කුසලං කත්වා වාචාය කුසලං බහුං
මනසා කුසලං කත්වා අප්පමාණං නිරූපධිං[1]

තතො ඔපධිකං පුඤ්ඤං කත්වා දානෙන තං බහුං
අඤ්ඤෙපි මච්චෙ සද්ධම්මෙ බ්‍රහ්මචරියෙ නිවෙසය.[2]

ඉමාය අනුකම්පාය දෙවා දෙවං යදා විදූ
චවන්තං අනුමොදන්ති එහි දෙව පුනප්පුනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. නිරූපධි, P. 2. නිවෙසයෙ P.

3. 4. 5.

[බහුජනහිත සුත්තං]

84. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ [භික්ඛවෙ[1]] පුග්ගලා ලොකෙ උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. කතමෙ තයො?

ඉධ භික්ඛවෙ තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. අයං භික්ඛවෙ පඨමො පුග්ගලො ලොකෙ උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

පුන ච පරං භික්ඛවෙ තස්සෙව සත්ථුසාවකො අරහං හොති ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං[2] කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. අයං[3] භික්ඛවෙ දුතියො පුග්ගලො ලොකෙ උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

පුන ච පරං භික්ඛවෙ තස්සෙව සත්ථුසාවකො සෙඛො හොති පාටිපදො බහුස්සුතො සීලවතූපපන්නො. සොපි ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. අයං[3] භික්ඛවෙ තතියො පුග්ගලො ලොකෙ උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති.
*ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො පුග්ගලා ලොකෙ උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති.

---

1. භික්ඛවෙති පොත්ථකෙසු න දිස්සති.
2. සබ්‍යඤ්ජනං P.
3. අයම්පි, P

* ඉමෙ...දෙවමනුස්සානන්ති ඉති අයං පාඨො P හි යෙව දිස්සති න අඤ්ඤත්ථ

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සත්ථා හි ලොකෙ පඨමො මහෙසී
තස්සන්වයො සාවකො භාවිතත්තො
අථාපරො පාටිපදොපි සෙඛො
බහුස්සුතො සීලවතූපපන්නො.

එතෙ තයො දෙවමනුස්සසෙට්ඨා
පභඞ්කරා ධම්මමුදීරයන්තා
අපාපුරන්ති[1] අමතස්ස ද්වාරං
යොගා පමොචෙන්ති[2] බහුජ්ජනෙ තෙ.

යෙ සත්ථවාහෙන අනුත්තරෙන
සුදෙසිතං මග්ගමනුක්කමන්ති
ඉධෙව දුක්ඛස්ස කරොන්ති අන්තං
යෙ අප්පමත්තා සුගතස්ස සාසනෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 4. 6.

[අසුභානුපස්සී සුත්තං]

85. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

අසුභානුපස්සී භික්ඛවෙ කායස්මිං විහරථ. ආනාපානසති ච වො අජ්ඣත්තං පරිමුඛං සූපට්ඨිතා හොතු. සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සිනො විහරථ. අසුභානුපස්සීනං භික්ඛවෙ කායස්මිං විහරතං යො සුභාය ධාතුයා රාගානුසයො සො පහීයති. ආනාපානසතියා අජ්ඣත්තං පරිමුඛං සූපට්ඨිතාය යෙ බාහිරා විතක්කාසයා විඝාතපක්ඛිකා තෙ න හොන්ති. සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සීනං විහරතං යා අවිජ්ජා සා පහීයති යා විජ්ජා සා උප්පජ්ජතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අසුභානුපස්සී කායස්මිං ආනාපානෙ පතිස්සතො
සබ්බසඞ්ඛාරසමථං පස්සං ආතාපි සබ්බදා.

ස වෙ සම්මද්දසො භික්ඛු යතො තත්ථ විමුච්චති
අභිඤ්ඤාවොසිතො සන්තො ස වෙ යොගාතිගො මුනීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

1 අපාවුනන්ති P 2. පමුච්චන්ති බහුජනෙකෙ P. බහුජ්ජනන්තෙ කී.

3. 4. 7.

[ධම්මානුධම්මපටිපන්න සුත්තං]

86. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ධම්මානුධම්මපටිපන්නස්ස භික්ඛුනො අයමනුධම්මො හොති වෙය්‍යාකරණාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නොයන්ති. භාසමානො ධම්මඤ්ඤෙව භාසති නො අධම්මං. විතක්කයමානො වා ධම්මවිතක්කඤ්ඤෙව විතක්කෙති නො අධම්මවිතක්කං. තදුභයං අභිනිවජ්ජෙත්වා උපෙක්ඛකො විහරති සතො සම්පජානොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

ධම්මාරාමො ධම්මරතො ධම්මං අනුවිචින්තයං
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු සද්ධම්මා න පරිහායති.[1]

චරං වා යදි වා තිට්ඨං නිසින්නො උද වා සයං
අජ්ඣත්තං සමයං චිත්තං සන්තිමෙවාධිගච්ඡතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 4. 8.

[අන්ධකාරණ සුත්තං]

87. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ අකුසලවිතක්කා අන්ධකරණා අචක්ඛුකරණා අඤ්ඤාණකරණා පඤ්ඤානිරොධිකා විඝාතපක්ඛිකා අනිබ්බානසංවත්තනිකා. කතමෙ තයො?

කාමවිතක්කො භික්ඛවෙ අන්ධකරණො අචක්ඛුකරණො අඤ්ඤාණකරණො පඤ්ඤානිරොධිකො විඝාතපක්ඛිකො අනිබ්බානසංවත්තනිකො. ව්‍යාපාදවිතක්කො භික්ඛවෙ අන්ධකරණො අචක්ඛුකරණො අඤ්ඤාණකරණො පඤ්ඤානිරොධිකො විඝාතපක්ඛිකො අනිබ්බානසංවත්තනිකො. විහිංසාවිතක්කො භික්ඛවෙ අන්ධකරණො අචක්ඛුකරණො අඤ්ඤාණකරණො පඤ්ඤානිරොධිකො විඝාතපක්ඛිකො අනිබ්බානසංවත්තනිකො.

ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො අකුසලවිතක්කා අන්ධකරණා අචක්ඛුකරණා අඤ්ඤාණකරණා පඤ්ඤානිරොධිකා විඝාතපක්ඛිකා අනිබ්බානසංවත්තනිකා.

1. පරිහායති P.

තයොමෙ භික්ඛවෙ කුසලවිතක්කා අනන්ධකරණා චක්ඛුකරණා ඤාණකරණා පඤ්ඤාවුද්ධිකා අවිඝාතපක්ඛිකා නිබ්බාණසංවත්තනිකා. කතමෙ තයො?

නෙක්ඛම්මවිතක්කො භික්ඛවෙ අනන්ධකරණො චක්ඛුකරණො ඤාණකරණො පඤ්ඤාවුද්ධිකො අවිඝාතපක්ඛිකො නිබ්බාණසංවත්තනිකො. අව්‍යාපාදවිතක්කො භික්ඛවෙ අනන්ධකරණො චක්ඛුකරණො ඤාණකරණො පඤ්ඤාවුද්ධිකො අවිඝාතපක්ඛිකො නිබ්බාණසංවත්තනිකො. අවිහිංසාවිතක්කො භික්ඛවෙ අනන්ධකරණො චක්ඛුකරණො ඤාණකරණො පඤ්ඤාවුද්ධිකො අවිඝාතපක්ඛිකො නිබ්බාණසංවත්තනිකො.

ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො කුසලවිතක්කා අනන්ධකරණා චක්ඛුකරණා ඤාණකරණා පඤ්ඤාවුද්ධිකා අවිඝාතපක්ඛිකා නිබ්බාණසංවත්තනිකාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

තයො විතක්කෙ කුසලෙ විතක්කයෙ
තයො පන අකුසලෙ නිරාකරෙ
ස වෙ විතක්කානි විචාරිතානි
සමෙති වුට්ඨීව රජං සමූහතං
ස වෙ විතක්කූපසමෙන චෙතසා
ඉධෙව සො සන්තිපදං සමජ්ඣගාති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 4. 9.

[අන්තරාමල සුත්තං]

88. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ අන්තරාමලා අන්තරාඅමිත්තා අන්තරාසපත්තා අන්තරාවධකා අන්තරාපච්චත්ථිකා. කතමෙ තයො?

ලොභො භික්ඛවෙ අන්තරාමලො අන්තරාඅමිත්තො අන්තරාසපත්තො අන්තරාවධකො අන්තරාපච්චත්ථිකො. දොසො භික්ඛවෙ අන්තරාමලො අන්තරාඅමිත්තො අන්තරාසපත්තො අන්තරාවධකො අන්තරාපච්චත්ථිකො. මොහො භික්ඛවෙ අන්තරාමලො අන්තරාඅමිත්තො අන්තරාසපත්තො අන්තරාවධකො අන්තරාපච්චත්ථිකො.

ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො අන්තරාමලා අන්තරාඅමිත්තා අන්තරාසපත්තා අන්තරාවධකා අන්තරාපච්චත්ථිකාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අනත්ථජනනො ලොභො ලොභො චිත්තප්පකොපනො
භයමන්තරතො ජාතං තං ජනො නාවබුජ්ඣති.

ලුද්ධො අත්ථං න ජානාති ලුද්ධො ධම්මං න පස්සති
අන්ධන්තමං තදා හොති යං ලොභො සහතෙ නරං.

යො ච ලොභං පහත්වාන[1] ලොභනෙය්‍යෙ න ලුබ්භති
ලොභො පහීයතෙ තම්හා උදබින්දුව පොක්ඛරා.

අනත්ථජනනො දොසො දොසො චිත්තප්පකොපනො
භයමන්තරතො ජාතං තං ජනො නාවබුජ්ඣති.

දුට්ඨො අත්ථං න ජානාති දුට්ඨො ධම්මං න පස්සති
අන්ධන්තමං තදා හොති යං දොසො සහතෙ නරං.

යො ච දොසං පහත්වාන[1] දොසනෙය්‍යෙ න දුස්සති
දොසො පහීයතෙ තම්හා තාලපක්කංව බන්ධනා.

අනත්ථජනනො මොහො මොහො චිත්තප්පකොපනො
භයමන්තරතො ජාතං තං ජනො නාවබුජ්ඣති.

මූළ්හො අත්ථං න ජානාති මූළ්හො ධම්මං න පස්සති
අන්ධන්තමං තදා හොති යං මොහො සහතෙ නරං.

යො ච මොහං පහත්වාන[1] මොහනෙය්‍යෙ න මුය්හති
මොහං විහන්ති සො සබ්බං ආදිච්චොවුදයං තමන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 4. 10.

[දෙවදත්ත සුත්තං.]

89. වුත්තං හෙතං භගවතා. වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තීහි භික්ඛවෙ අසද්ධම්මෙහි අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො. කතමෙහි තීහි?

1. පහන්ත්වාන කි.

පාපිච්ඡාය[1] භික්ඛවෙ අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙව-දත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො. පාපමිත්තතාය භික්ඛවෙ අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙව-දත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො. සති ඛො පන උත්තරිකරණීයෙ ඔරමත්තකෙන විසෙසාධිග-මෙන[2] අන්තරා වොසානං ආපාදීති.

ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ තීහි අසද්ධම්මෙහි අභිභූතො පරියා-දින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

මා ජාතු කොචි ලොකස්මිං පාපිච්ඡො උපපජ්ජතු[3]
තදමිනාපි ජානාථ පාපිච්ඡානං යථා ගති.

පණ්ඩිතොති සමඤ්ඤාතො භාවිතත්තොති සම්මතො
ජලංව යසසා අට්ඨා දෙවදත්තොති විස්සුතො.[4]

සො සමානමනුචිණ්ණො[5] ආසජ්ජ[6] නං තථාගතං
අවීචිනිරයං පත්තො චතුද්වාරං භයානකං.

අදුට්ඨස්ස හි යො දුබ්භෙ පාපකම්මං අකුබ්බතො
තමෙව පාපං ඵුසති[7] දුට්ඨචිත්තං අනාදරං.

සමුද්දං විසකුම්භෙන යො මඤ්ඤෙය්‍ය පදූසිතුං
න සො තෙන පදූසෙය්‍ය යස්මා[8] හි උදධී මහා.

එවමෙව[9] තථාගතං යො වාදෙන විහිංසති
සමග්ගතං[10] සන්තචිත්තං වාදෙ තම්හි න රූහති.

තාදිසං මිත්තං කුබ්බෙථ තඤ්ච සෙවෙය්‍ය පණ්ඩිතො
යස්ස මග්ගානුගො භික්ඛු ඛයං දුක්ඛස්ස පාපුණෙති.

---

1. පාපිච්ඡතාය P. කි.
2. විසෙසාධිගමෙන ච P.
3. උපපජ්ජථ P.
4. මෙ සුතං P. කි.
5. පමාදමනුචිණ්ණො P.
6. ආපජ්ජ P.
7. ඵුසෙති P.
8. තස්මා P. කි.
9. එවමෙතං P.
10. සම්මග්ගතං P කි.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

චතුත්ථො වග්ගො

තස්සුද්දානං:

විතක්කා සක්කාර සද්ද චවමාන ලොකෙ
අසුභ[1] ධම්ම අන්ධකාර මලං දෙවදත්තෙනාති[2] තෙ දසාති.

පඤ්චමො වග්ගො

3. 5. 1.

[අග්ගප්පසාද සුත්තං]

90. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:
තයොමෙ භික්ඛවෙ අග්ගප්පසාදා. කතමෙ තයො?

යාවතා භික්ඛවෙ සත්තා අපදා වා දිපදා වා චතුප්පදා වා බහුප්පදා වා රූපිනො වා අරූපිනො වා සඤ්ඤිනො වා අසඤ්ඤිනො වා නෙවසඤ්ඤිනාසඤ්ඤිනො වා තථාගතො තෙසං අග්ගමක්ඛායති යදිදං අරහං සම්මාසම්බුද්ධො. යෙ භික්ඛවෙ බුද්ධෙ පසන්නා අග්ගෙ තෙ පසන්නා. අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති.

යාවතා භික්ඛවෙ ධම්මා සඞ්ඛතා වා අසඞ්ඛතා වා විරාගො තෙසං අග්ගමක්ඛායති යදිදං මදනිම්මදනො පිපාසවිනයො ආලයසමුග්ඝාතො වට්ටුපච්ඡෙදො තණ්හක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බාණං. යෙ භික්ඛවෙ විරාගෙ ධම්මෙ පසන්නා අග්ගෙ තෙ පසන්නා. අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති.

යාවතා භික්ඛවෙ සඞ්ඝා වා ගණා වා තථාගතසාවකසඞ්ඝො අග්ගමක්ඛායති යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨපුරිස පුග්ගලා. එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. යෙ භික්ඛවෙ සඞ්ඝෙ පසන්නා අග්ගෙ තෙ පසන්නා අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති.

ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො අග්ගප්පසාදාති.

---

1. අසුභං P. 2. දෙවදත්තෙන P.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අග්ගතො වෙ පසන්නානං අග්ගං ධම්මං විජානතං
අග්ගෙ බුද්ධෙ පසන්නානං දක්ඛිණෙය්‍යෙ අනුත්තරෙ

අග්ගෙ ධම්මෙ පසන්නානං විරාගූපසමෙ සුඛෙ
අග්ගෙ සඞ්ඝෙ පසන්නානං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තෙ අනුත්තරෙ

අග්ගස්මිං දානං දදතං අග්ගං පුඤ්ඤං පවඩ්ඪති
අග්ගං ආයු ච වණ්ණො ච යසො කිත්ති සුඛං බලං.

අග්ගස්ස දාතා මෙධාවී අග්ගධම්මසමාහිතො
දෙවභූතො මනුස්සො වා අග්ගප්පත්තො පමොදතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුත්තන්ති.

3. 5. 2.

[ජීවිකා සුත්තං]

91. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

අන්තමිදං භික්ඛවෙ ජීවිකානං යදිදං පිණ්ඩොල්‍යං. අභිසාපොයං[1] භික්ඛවෙ ලොකස්මිං පිණ්ඩොලො විචරසි පත්තපාණීති. තඤ්ච ඛො එතං භික්ඛවෙ කුලපුත්තා උපෙන්ති අත්ථවසිකා[2] අත්ථවසං[2] පටිච්ච නෙව රාජාභිනීතා න චොරාභිනීතා න ඉණට්ටා න භයට්ටා න ආජීවිකපකතා.[3] අපි ච ඛො ඔතිණ්ණම්හා ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි දුක්ඛොතිණ්ණා[4] දුක්ඛපරෙතා අප්පෙවනාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථාති.

එවං පබ්බජිතො චායං භික්ඛවෙ කුලපුත්තො සො ච[5] හොති අභිජ්ඣාලු කාමෙසු තිබ්බසාරාගො බ්‍යාපන්නචිත්තො පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො මුට්ඨස්සති අසම්පජානො අසමාහිතො විබ්භන්තචිත්තො පාකතින්ද්‍රියො.

සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ ඡවාලාතං උභතො පදිත්තං මජ්ඣෙගූථගතං නෙව ගාමෙ කට්ඨත්ථං ඵරති න අරඤ්ඤෙ තථූපමාහං භික්ඛවෙ ඉමං පුග්ගලං වදාමි ගිහිභොගා ච පරිහීනො සාමඤ්ඤත්ථඤ්ච න පරිපූරෙතීති.

---

1. අභිලාපායං P.
2. අත්ත° සී.
3. ආජීවිකා පකතා P.
4. සො ච ඉති න දිස්සති ම. කි.
5. දුක්ඛාභිකිණ්ණා සී.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

ගිහිභොගා ච පරිහීනො සාමඤ්ඤත්ථඤ්ච දුබ්භගො,
පරිධංසමානො පකිරෙති ඡවලාතං ච නස්සති.

කාසාවකණ්ඨා බහවො පාපධම්මා අසඤ්ඤතා
පාපා පාපෙහි කම්මෙහි නිරයං තෙ උපපජ්ජරෙ.

සෙය්‍යො අයොගුළො භුත්තො තත්තො අග්ගිසිඛූපමො,
යඤ්චෙ භුඤ්ජෙය්‍ය දුස්සීලො රට්ඨපිණ්ඩං අසඤ්ඤතොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 5. 3.

[සඞ්ඝාටිකණ්ණ සුත්තං]

92. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

සඞ්ඝාටිකණ්ණෙ චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛු ගහෙත්වා පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබද්ධො[1] අස්ස පාදෙ පාදං නික්ඛිපන්තො සො ච හොති අභිජ්ඣාලු කාමෙසු තිබ්බසාරාගො බ්‍යාපන්නචිත්තො පදුට්ඨමනසංකප්පො මුට්ඨස්සති අසම්පජානො අසමාහිතො විබ්භන්තචිත්තො පාකතින්ද්‍රියො අථ ඛො සො ආරකා ච මය්හං අහං ච තස්ස. තං කිස්ස හෙතු? ධම්මං හි සො භික්ඛවෙ භික්ඛු න පස්සති ධම්මං අපස්සන්තො න මං පස්සති.

යොජනසතෙ චෙපි සො භික්ඛවෙ භික්ඛු විහරෙය්‍ය සො ච හොති අනභිජ්ඣාලු කාමෙසු න තිබ්බසාරොගො අබ්‍යාපන්නචිත්තො අප්පදුට්ඨමනසංකප්පො උපට්ඨිතසති සම්පජානො සමාහිතො එකග්ගචිත්තො සංවුතින්ද්‍රියො අථ ඛො සන්තිකෙව මය්හං අහං ච තස්ස. තං කිස්ස හෙතු? ධම්මං හි සො භික්ඛවෙ භික්ඛු පස්සති ධම්මං පස්සන්තො මං පස්සතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අනුබද්ධොපි[2] චෙ අස්ස මහිච්ඡො ච විඝාතවා
එජානුගො අනෙජස්ස නිබ්බුතස්ස අනිබ්බුතො
ගිද්ධො සො වීතගෙධස්ස පස්ස යාවඤ්ච ආරකා.

---

1. අනුබන්ධො P. කි.
2. අනුබන්ධො පි P.

සො ච ධම්මමභිඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය පණ්ඩිතො
රහදෙව නිවාතෙ[1]ච අනෙජො වූපසම්මති.

අනෙජො සො අනෙජස්ස නිබ්බුතස්ස ච නිබ්බුතො
අගිද්ධො වීතගෙධස්ස පස්ස යාවඤ්ච සන්තිකෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 5. 4.

[අග්ගි සුත්තං]

93. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තයොමෙ භික්ඛවෙ අග්ගී. කතමෙ තයො? රාගග්ගි දොසග්ගි මොහග්ගි. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො අග්ගීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

රාගග්ගි දහති[2] මච්චෙ රත්තෙ කාමෙසු මුච්ඡිතෙ
දොසග්ගි පන බ්‍යාපන්නෙ නරෙ පාණාතිපාතිනො.

මොහග්ගි පන සම්මූළ්හෙ අරියධම්මෙ අකොවිදෙ
එතෙ අග්ගී අජානන්ති[3] සක්කායාභිරතා පජා.

තෙ වඩ්ඪයන්ති නිරයං තිරච්ඡානඤ්ච යොනියො
අසුරං පෙත්තිවිසයං ච[4] අමුත්තා මාරබන්ධනා.

යෙ ච රත්තින්දිවා යුත්තා සම්මාසම්බුද්ධසාසනෙ
තෙ නිබ්බාපෙන්ති රාගග්ගිං නිච්චං අසුභසඤ්ඤිනො.

දොසග්ගිං පන මෙත්තාය නිබ්බාපෙන්ති නරුත්තමා
මොහග්ගිං පන පඤ්ඤාය යායං නිබ්බෙධගාමිනී.

තෙ නිබ්බාපෙත්වා නිපකා රත්තින්දිවමතන්දිතා
අසෙසං පරිනිබ්බන්ති අසෙසං දුක්ඛමච්චගුං.

අරියද්දසා වෙදගුනො සම්මදඤ්ඤාය පණ්ඩිතා
ජාතික්ඛයමභිඤ්ඤාය නාගච්ඡන්ති පුනබ්භවන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1 නිවාතො P.
2. දහතෙ කී.
3. අජානන්තා P. කී.
4. චකාරො න දිස්සති ම. කී.

3. 5. 5.

[උපපරික්ඛසුත්තං]

94. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තථා තථා භික්ඛවෙ භික්ඛු උපපරික්ඛෙය්‍ය යථා යථාස්ස උපපරික්ඛතො බහිද්ධා චස්ස විඤ්ඤාණං අවික්ඛිත්තං හොති අවිසටං අජ්ඣත්තං අසණ්ඨිතං අනුපාදාය න පරිතස්සෙය්‍ය.[1] බහිද්ධා චස්ස භික්ඛවෙ විඤ්ඤාණෙ අවික්ඛිත්තෙ අවිසටෙ සති අජ්ඣත්තං අසණ්ඨිතෙ අනුපාදාය අපරිතස්සතො ආයතිං ජාති–ජරාමරණදුක්ඛසමුදයසම්භවො න හොතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථේතං ඉති වුච්චති:

සත්තසඞ්ගපහීණස්ස නෙත්තිච්ඡින්නස්ස භික්ඛුනො
වික්ඛීණො ජාතිසංසාරො නත්ථි තස්ස පුනබ්භවොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 5. 6.

[කාමූපපත්ති සුත්තං]

95. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

තිස්සො ඉමා භික්ඛවෙ කාමූපපත්තියො.[2] කතමා තිස්සො? පච්චුපට්ඨිතකාමා නිම්මානරතිනො පරනිම්මිතවසවත්තිනො. ඉමා ඛො භික්ඛවෙ තිස්සො කාමූපපත්තියොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථේතං ඉති වුච්චති:

පච්චුපට්ඨිතකාමා ච යෙ දෙවා වසවත්තිනො
නිම්මානරතිනො දෙවා යෙ චඤ්ඤෙ කාමභොගිනො.

ඉත්ථභාවඤ්ඤථාභාවං සංසාරං නාතිවත්තරෙ
එතමාදීනවං ඤත්වා කාමභොගෙසු පණ්ඩිතො
සබ්බෙ පරිච්චජෙ කාමෙ යෙ දිබ්බා යෙ ච මානුසා

පියරූපසාතගධිතං ඡෙත්වා සොතං දුරච්චයං
අසෙසං පරිනිබ්බන්ති අසෙසං දුක්ඛමච්චගුං.

---

1. අපරිතස්සතො P.
2. කාමූපපත්තියොති P. කි.

අපියද්දසා වෙදගුනො සම්මදඤ්ඤාය පණ්ඩිතා
ජාතික්ඛයමභිඤ්ඤාය නාගච්ඡන්ති පුනබ්භවන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 5. 7.

[කාමභොග සුත්තං]

96. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

කාමයොගයුත්තො භික්ඛවෙ භවයොගයුත්තො ආගාමී හොති ආගන්තා ඉත්ථත්තං.

කාමයොගවිසඤ්ඤුත්තො භික්ඛවෙ භවයොගයුත්තො අනාගාමී හොති අනාගන්තා ඉත්ථත්තං.

කාමයොගවිසඤ්ඤුත්තො භික්ඛවෙ භවයොගවිසඤ්ඤුත්තො අරහං[1] හොති ඛීණාසවොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථේතං ඉති වුච්චති:

කාමයොගෙන සංයුත්තා භවයොගෙන චූභයං
සත්තා ගච්ඡන්ති සංසාරං ජාතිමරණගාමිනො.

යෙ ච කාමෙ පහාත්වාන[2] අප්පත්තා ආසවක්ඛයං
භවයොගෙන සංයුත්තා අනාගාමීති වුච්චරෙ.

යෙ ච ඛො ඡින්නසංසයා[3] ඛීණමානපුනබ්භවා,
තෙ වෙ පාරං ගතා ලොකෙ යෙ පත්තා ආසවක්ඛයන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

තතිය භාණවාරං

3. 5. 8.

[කල්‍යාණසීල සුත්තං]

97. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

කල්‍යාණසීලො භික්ඛවෙ භික්ඛු කල්‍යාණධම්මො කල්‍යාණ-පඤ්ඤො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ කෙවලී වුසිතවා උත්තමපුරිසොති වුච්චති.

---

1. අරහා P. කි 2. පහත්වාන කි. 3. ඡින්නසංසාරා. සි.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛු කල්‍යාණසීලො හොති? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු සීලවා හොති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අනුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කල්‍යාණසීලො හොති. ඉති කල්‍යාණසීලො.

කල්‍යාණධම්මො ච කථං හොති? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු සත්තන්නං බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කල්‍යාණධම්මො හොති. ඉති කල්‍යාණසීලො කල්‍යාණධම්මො.

කල්‍යාණපඤ්ඤො ච කථං හොති? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කල්‍යාණපඤ්ඤො හොති. ඉති කල්‍යාණසීලො කල්‍යාණධම්මො කල්‍යාණපඤ්ඤො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ කෙවලී වුසිතවා උත්තමපුරිසොති වුච්චතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යස්ස කායෙන වාචාය මනසා නත්ථි දුක්කටං
තං වෙ කල්‍යාණසීලොති ආහු භික්ඛුං හිරීමනං.

යස්ස ධම්මා සුභාවිතා සත්ත[1] සම්බොධගාමිනො
තං වෙ කල්‍යාණධම්මොති ආහු භික්ඛුං අනුස්සදං.

යො දුක්ඛස්ස පජානාති ඉධෙව ඛයමත්තනො
තං වෙ කල්‍යාණපඤ්ඤොති ආහු භික්ඛුං අනාසවං.

තෙහි ධම්මෙහි සම්පන්නං අනීඝං ඡින්නසංසයං
අසිතං සබ්බලොකස්ස ආහු සබ්බප්පහායිනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 5. 9.

[දාන සුත්තං]

98. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ද්වෙමානි භික්ඛවෙ දානානි ආමිසදානඤ්ච ධම්මදානඤ්ච එතදග්ගං භික්ඛවෙ ඉමෙසං ද්වින්නං දානානං යදිදං ධම්මදානං.

1. පත්ත P.

ද්වෙමෙ භික්ඛවෙ සංවිභාගා ආමිසසංවිභාගො ච ධම්මසංවිභාගො ච. එතදග්ගං භික්ඛවෙ ඉමෙසං ද්වින්නං සංවිභාගානං යදිදං ධම්මසංවිභාගො. ද්වෙමෙ භික්ඛවෙ අනුග්ගහා ආමිසානුග්ගහො ච ධම්මානුග්ගහො ච. එතදග්ගං භික්ඛවෙ ඉමෙසං ද්වින්නං අනුග්ගහානං යදිදං ධම්මානුග්ගහොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යමාහු දානං පරමං අනුත්තරං
යං සංවිභාගං භගවා අවණ්ණයී
අග්ගම්හි ඛෙත්තම්හි පසන්නචිත්තො
විඤ්ඤූ පජානං කො න යජෙථ කාලෙ.

යෙ චෙව භාසන්ති සුණන්ති චූභයං
පසන්නචිත්තා සුගතස්ස සාසනෙ
තෙසං සො අත්ථො පරමො විසුජ්ඣති
යෙ අප්පමත්තා සුගතස්ස සාසනෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

3. 5. 10.

[තෙවිජ්ජ සුත්තං]

99. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ධම්මෙනාහං භික්ඛවෙ තෙවිජ්ජං බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙමි නාඤ්ඤං ලපිතලාපනමත්තෙන.

කථඤ්ච[1] භික්ඛවෙ ධම්මෙන තෙවිජ්ජං බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙමි නාඤ්ඤං ලපිතලාපනමත්තෙන?

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යථිදං: එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො. සො තතො චුතො අමුත්‍ර උපපාදිං[2]

1. කථඤ්චාහං P. 2 උදපාදිං - කත්ථචි. P.

තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමා-හාරො එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො. සො තතො චුතො ඉධූපපන්නොති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. අයමස්ස පඨමා විජ්ජා අධිගතා හොති අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතා-පිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උප්පජ්ජ-මානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති: ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නා-ගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා. තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා. තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නාති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්ත-මානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූ-පගෙ සත්තෙ පජානාති. අයමස්ස දුතියා විජ්ජා අධිගතා හොති අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයමස්ස තතියා විජ්ජා අධිගතා හොති අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

එවං ඛො අහං භික්ඛවෙ ධම්මෙන තෙවිජ්ජං බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙමි නාඤ්ඤං ලපිතලාපනමත්තෙනාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

පුබ්බෙනිවාසං යො වෙදී
සග්ගාපායඤ්ච බ්‍රාහ්මණං
පඤ්ඤපෙමි න ච අඤ්ඤං
ලපිතලාපනමත්තෙන

පුබ්බෙනිවාසං යො වෙදී සග්ගාපායඤ්ච පස්සති[1]
අථො[2] ජාතික්ඛයං පත්තො අභිඤ්ඤාවොසිතො මුනි.

එතාහි තීහි විජ්ජාහි තෙවිජ්ජො හොති බ්‍රාහ්මණො
තමහං වදාමි තෙවිජ්ජං නාඤ්ඤං ලපිතලාපනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

පඤ්චමො වග්ගො

තස්සුද්දානං:

පසාදජීවිතසංඝාටි අග්ගි උපපරික්ඛයා
උපපත්ති කාම කල්‍යාණං දානං ධම්මෙන තෙ දසාති.

තිකනිපාතො නිට්ඨිතො

චතුක්ක නිපාතො

4. 1. 1.

[බ්‍රාහ්මණ සුත්තං]

100. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

අහමස්මි භික්ඛවෙ බ්‍රාහ්මණො යාචයොගො සදා පයතපාණී අන්තිමදෙහධරො[3] අනුත්තරො භිසක්කො සල්ලකත්තො.[4] තස්ස මෙ තුම්හෙ පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා ධම්මජා ධම්මනිම්මිතා ධම්මදායාදා නො ආමිසදායාදා.

ද්වෙමානි භික්ඛවෙ දානානි ආමිසදානඤ්ච ධම්මදානඤ්ච. එතදග්ගං භික්ඛවෙ ඉමෙසං ද්වින්නං දානානං යදිදං ධම්මදානං.

ද්වෙමෙ භික්ඛවෙ සංවිභාගා ආමිසසංවිභාගො ච ධම්මසංවිභාගො ච. එතදග්ගං භික්ඛවෙ ඉමෙසං ද්වින්නං සංවිභාගානං යදිදං ධම්මසංවිභාගො.

---

1. බ්‍රාහ්මණං P.
2. අථ P.
3. °ධාරො P.
4. සල්ලකන්තො P.

ද්වෙමෙ භික්ඛවෙ අනුග්ගහා ආමිසානුග්ගහො ච ධම්මා-නුග්ගහො ච. එතදග්ගං භික්ඛවෙ ඉමෙසං ද්වින්නං අනුග්ග-හානං යදිදං ධම්මානුග්ගහො.

ද්වෙමෙ භික්ඛවෙ යාගා ආමිසයාගො ච ධම්මයාගො ච එතදග්ගං භික්ඛවෙ ඉමෙසං ද්වින්නං යාගානං යදිදං ධම්ම-යාගොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යො ධම්මයාගං අයජී අමච්ඡරී
තථාගතො සබ්බභූතානුකම්පී
තං තාදිසං දෙවමනුස්සසෙට්ඨං
සත්තා නමස්සන්ති භවස්ස පාරගුන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

4. 1. 2.

[චතුරනවජ්ජ සුත්තං]

101. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

චත්තාරිමානි භික්ඛවෙ අප්පානි චෙව සුලභානි ච තානි ච අනවජ්ජානි. කතමානි චත්තාරි?

පංසුකූලං භික්ඛවෙ චීවරානං අප්පං ච සුලභං ච තඤ්ච අනවජ්ජං. පිණ්ඩියාලොපො භික්ඛවෙ භොජනානං අප්පං ච සුලභං ච තඤ්ච අනවජ්ජං. රුක්ඛමූලං භික්ඛවෙ සෙනා-සනානං අප්පං ච සුලභං ච තඤ්ච අනවජ්ජං. පූතිමුත්තං භික්ඛවෙ භෙසජ්ජානං අප්පං ච සුලභං ච තඤ්ච අනවජ්ජං.

ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ චත්තාරි අප්පානි චෙව සුලභානි ච තානි ච අනවජ්ජානි

යතො ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු අප්පෙන ච තුට්ඨො හොති සුලභෙන ච ඉමස්සාහං අඤ්ඤතරං සාමඤ්ඤඞ්ගන්ති වදාමීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

අනවජ්ජෙන තුට්ඨස්ස අප්පෙන සුලභෙන ච
න සෙනාසනමාරබ්භ චීවරං පානභොජනං
විඝාතො හොති චිත්තස්ස දිසා නප්පටිහඤ්ඤති.

යෙ චස්ස ධම්මා අක්ඛාතා සාමඤ්ඤස්සානුලොමිකා
අධිග්ගහිතා තුට්ඨස්ස අප්පමත්තස්ස භික්ඛුනොති.[1]

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

4. 1. 3.

[ආසවක්ඛය සුත්තං]

102. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ජානතොහං භික්ඛවෙ පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමි නො අජානතො අපස්සතො. කිඤ්ච භික්ඛවෙ ජානතො කිං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති?

ඉදං දුක්ඛන්ති භික්ඛවෙ ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති. අයං දුක්ඛසමුදයොති භික්ඛවෙ ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති. අයං දුක්ඛනිරොධොති භික්ඛවෙ ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති. අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති භික්ඛවෙ ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති. එවං ඛො භික්ඛවෙ ජානතො එවං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සෙඛස්ස සික්ඛමානස්ස උජුමග්ගානුසාරිනො
ඛයස්මිං පඨමං ඤාණං තතො අඤ්ඤා අනුත්තරා.

තතො අඤ්ඤා විමුත්තස්ස විමුත්තිඤාණමුත්තමං
උප්පජ්ජති ඛයෙ ඤාණං ඛීණා සංයොජනා ඉති.

න ත්වෙවිදං[2] කුසීතෙන බාලෙන අවිජානතා
නිබ්බාණං අධිගන්තබ්බං සබ්බගන්ථප්පමොචනන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. සික්ඛතො කි. 2. න තෙවිදං කි.

4. 1. 4.

[සමණබ්‍රාහ්මණ සුත්තං]

103. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

යෙ හි කෙචි භික්ඛවෙ සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නප්පජානන්ති අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං නප්පජානන්ති අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං නප්පජානන්ති අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං නප්පජානන්ති න මෙ[1] තෙ භික්ඛවෙ සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා සමණෙසු වා සමණසම්මතා බ්‍රාහ්මණෙසු වා බ්‍රාහ්මණසම්මතා. න ච පනෙතෙ ආයස්මන්තො සාමඤ්ඤත්ථං වා බ්‍රහ්මඤ්ඤත්ථං වා දිට්ඨෙ ව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්ති.

යෙ ච ඛො කෙචි භික්ඛවෙ සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානන්ති අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානන්ති අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං පජානන්ති අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානන්ති තෙ ඛො මෙ භික්ඛවෙ සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා සමණෙසු චෙව සමණසම්මතා බ්‍රාහ්මණෙසු ච බ්‍රාහ්මණසම්මතා. තෙ ච පනායස්මන්තො සාමඤ්ඤත්ථඤ්ච බ්‍රහ්මඤ්ඤත්ථඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

යෙ දුක්ඛං නප්පජානන්ති අථො දුක්ඛස්ස සම්භවං
යත්ථ ච සබ්බසො දුක්ඛං අසෙසං උපරුජ්ඣති
තඤ්ච මග්ගං න ජානන්ති දුක්ඛූපසමගාමිනං

චෙතොවිමුත්තිහීනා තෙ අථො පඤ්ඤාවිමුත්තියා
අභබ්බා තෙ අන්තකිරියාය තෙ වෙ ජාතිජරූපගා.

යෙ ච දුක්ඛං පජානන්ති අථො දුක්ඛස්ස සම්භවං
යත්ථ ච සබ්බසො දුක්ඛං අසෙසං උපරුජ්ඣති
තඤ්ච මග්ගං පජානන්ති දුක්ඛූපසමගාමිනං

චෙතොවිමුත්තිසම්පන්නා අථො පඤ්ඤාවිමුත්තියා
භබ්බා තෙ අන්තකිරියාය න තෙ ජාතිජරූපගාති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

2. න තෙ මෙ P.

4. 1. 5.

[සීලසම්පන්න සුත්තං]

104. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

යෙ තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ සීලසම්පන්නා සමාධිසම්පන්නා පඤ්ඤාසම්පන්නා විමුත්තිසම්පන්නා විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නා ඔවාදකා විඤ්ඤාපකා සන්දස්සකා සමාදපකා සමුත්තෙජකා සම්පහංසකා අලං සමක්ඛාතාරො සද්ධම්මස්ස.

දස්සනම්පහං භික්ඛවෙ තෙසං භික්ඛූනං බහූපකාරං වදාමි. සවණම්පහං භික්ඛවෙ තෙසං භික්ඛූනං බහූපකාරං වදාමි. උපසඞ්කමනම්පහං භික්ඛවෙ තෙසං භික්ඛූනං බහූපකාරං වදාමි. පයිරුපාසනම්පහං භික්ඛවෙ තෙසං භික්ඛූනං බහූපකාරං වදාමි. අනුස්සරණම්පහං භික්ඛවෙ තෙසං භික්ඛූනං බහූපකාරං වදාමි. අනුපබ්බජ්ජම්පහං භික්ඛවෙ තෙසං භික්ඛූනං බහූපකාරං වදාමි.

තං කිස්ස හෙතු?

තථාරූපෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ සෙවතො භජතො පයිරුපාසතො අපරිපූරොපි සීලක්ඛන්ධො භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡති. අපරිපූරොපි සමාධික්ඛන්ධො භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡති. අපරිපූරොපි පඤ්ඤාක්ඛන්ධො භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡති. අපරිපූරොපි විමුත්තික්ඛන්ධො භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡති. අපරිපූරොපි විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධො භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡති.

එවරූපා ච තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ සත්ථාරොතිපි වුච්චන්ති සත්ථවාහාතිපි වුච්චන්ති රණඤ්ජහාතිපි වුච්චන්ති තමොනුදාතිපි වුච්චන්ති ආලොකකරාතිපි වුච්චන්ති ඔභාසකරාතිපි වුච්චන්ති පජ්ජොතකරාතිපි වුච්චන්ති උක්කාධාරාතිපි වුච්චන්ති පභඞ්කරාතිපි වුච්චන්ති අරියාතිපි වුච්චන්ති චක්ඛුමන්තොතිපි වුච්චන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

පාමොජ්ජකරණට්ඨානං[1] එවං හොති විජානතං
යදිදං භාවිතත්තානං අරියානං ධම්මජීවිනං.

තෙ ජොතයන්ති සද්ධම්මං භාසයන්ති පභඞ්කරා
ආලොකකරණා ධීරා චක්ඛුමන්තො රණඤ්ජහා.

---

1. පාමුජ්ජකරණට්ඨානං කි.

යෙසං වෙ සාසනං සුත්වා සම්මදඤ්ඤාය පණ්ඩිතා
ජාතික්ඛයමභිඤ්ඤාය නාගච්ඡන්ති පුනබ්භවන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

4. 1. 6.

[තණ්හුප්පාද සුත්තං]

105. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

චත්තාරොමෙ භික්ඛවෙ තණ්හුප්පාදා යත්ථ භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. කතමෙ චත්තාරො?

චීවරහෙතු වා භික්ඛවෙ භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති පිණ්ඩපාතහෙතු වා භික්ඛවෙ භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති සෙනාසනහෙතු වා භික්ඛවෙ භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති ඉතිභවාභවහෙතු වා භික්ඛවෙ භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති.

ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ චත්තාරො තණ්හුප්පාදා යත්ථ භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

තණ්හාදුතියො පුරිසො දීඝමද්ධාන සංසරං
ඉත්ථභාවඤ්ඤථාභාවං සංසාරං නාතිවත්තති.

එවමාදීනවං ඤත්වා තණ්හං[1] දුක්ඛස්ස සම්භවං
වීතතණ්හො අනාදානො[2] සතො භික්ඛු පරිබ්බජෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

4. 1. 7.

[සබ්‍රහ්මක සුත්තං]

106. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

සබ්‍රහ්මකානි භික්ඛවෙ තානි කුලානි යෙසං පුත්තානං මාතාපිතරො අජ්ඣාගාරෙ පූජිතා හොන්ති. සපුබ්බදෙවතානි[3] භික්ඛවෙ තානි කුලානි යෙසං පුත්තානං මාතාපිතරො අජ්ඣාගාරෙ පූජිතා හොන්ති. සපුබ්බාචරියකානි[4] භික්ඛවෙ

1. තණ්හා සී.
2. ආනාදනො P.
3. සපුබ්බදෙවතානි P. කී.
4. සපුබ්බාචරියානි P.

තානි කුලානි යෙසං පුත්තානං මාතාපිතරො අජ්ඣාගාරෙ පූජිතා හොන්ති. සාහුනෙය්‍යකානි භික්ඛවෙ තානි කුලානි යෙසං පුත්තානං මාතාපිතරො අජ්ඣාගාරෙ පූජිතා හොන්ති.

බ්‍රහ්මාති භික්ඛවෙ මාතාපිතුන්නං[1] එතං අධිවචනං. පුබ්බදෙවාති භික්ඛවෙ මාතාපිතුන්නං[1] එතං අධිවචනං. පුබ්බාචරියාති භික්ඛවෙ මාතාපිතුන්නං එතං අධිවචනං. ආහුනෙය්‍යාති භික්ඛවෙ මාතාපිතුන්නං එතං අධිවචනං.

තං කිස්ස හෙතු?

බහූපකාරා භික්ඛවෙ මාතාපිතරො පුත්තානං ආපාදකා පොසකා ඉමස්ස ලොකස්ස දස්සෙතාරොති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

බ්‍රහ්මාති මාතාපිතරො පුබ්බාචරියාති වුච්චරෙ
ආහුනෙය්‍යා ච පුත්තානං පජාය අනුකම්පකා.

තස්මා හි නෙ නමස්සෙය්‍ය සක්කරෙය්‍යාථ[2] පණ්ඩිතො
අන්නෙන අථ[3] පානෙන වත්ථෙන සයනෙන ච
උච්ඡාදනෙන නහාපනෙන පාදානං ධොවනෙන ච.

තාය නං පාරිචරියාය මාතාපිතූසු පණ්ඩිතා[4]
ඉධෙව[5] නං පසංසන්ති පෙච්ච සග්ගෙ ච මොදතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

4. 1. 8.

[බහුකාර සුත්තං]

107. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

බහුකාරා භික්ඛවෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තුම්හාකං යෙ තෙ[6] පච්චුපට්ඨිතා චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි. තුම්හෙපි භික්ඛවෙ බහූපකාරා බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං යං නෙසං ධම්මං දෙසෙථ ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවල-

1. පිතුනං P
2. සක්කරෙය්‍ය ච P.
3. අථො ම.
4. පණ්ඩිතො P.
5. ඉධචෙව සාළුවි.
6. වො P.

පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙථ. එවමිදං භික්ඛවෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං නිස්සාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති ඔඝස්ස නිත්ථරණත්ථාය සම්මා දුක්ඛස්ස අන්තකිරියායාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සාගාරා අනගාරා ච උභො අඤ්ඤොඤ්ඤනිස්සිතා
ආරාධයන්ති සද්ධම්මං යොගක්ඛෙමං අනුත්තරං.

සාගාරෙසු ච චීවරං පච්චයං සයනාසනං
අනාගාරා පටිච්ඡන්ති පරිස්සයවිනොදනං.

සුගතං පන නිස්සාය ගහට්ඨා ඝරමෙසිනො
සද්දහානො[1] අරහතං අරියපඤ්ඤාය ඣායිනො

ඉධ ධම්මං චරිත්වාන මග්ගං සුගතිගාමිනං
නන්දිනො දෙවලොකස්මිං මොදන්ති කාමකාමිනොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

4. 1. 9.

[කුහ සුත්තං]

108. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

යෙ කෙචි භික්ඛවෙ භික්ඛූ කුහා ථද්ධා ලපා සිඞ්ගී උන්නළා අසමාහිතා න මෙ තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ මාමකා අපගතා ච තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ ඉමස්මා ධම්මවිනයා. න ච තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජන්ති.

යෙ ච ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛූ නික්කුහා නිල්ලපා ධීරා අත්ථද්ධා සුසමාහිතා තෙ ඛො මෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ මාමකා, අනපගතා ච තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ ඉමස්මා ධම්මවිනයා. තෙ ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජන්තීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

කුහා ථද්ධා ලපා සිඞ්ගී උන්නළා අසමාහිතා
න තෙ ධම්මෙ විරූහන්ති සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතෙ.

නික්කුහා නිල්ලපා ධීරා අත්ථද්ධා[2] සුසමාහිතා
තෙ වෙ ධම්මෙ විරූහන්ති සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතෙති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. සද්දහානා P.   2. අථද්ධා P. T. S.

4. 1. 10.

[පුරිසපියරූප සුත්තං]

109. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ පුරිසො නදියා සොතෙන ඔවුය්හෙය්‍ය පියරූපසාතරූපෙන තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො තීරෙ ඨිතො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය: කිඤ්චාපි ඛො ත්වං අම්භො පුරිස නදියා සොතෙන ඔවුය්හසි පියරූපසාතරූපෙන අත්ථි චෙත්ථ හෙට්ඨා රහදො සඌම්මි සාවට්ටො සගහො සරක්ඛසො යං ත්වං අම්භො පුරිස පාපුණිත්වා මරණං වා නිගච්ඡසි මරණමත්තං වා දුක්ඛන්ති. අථ ඛො සො භික්ඛවෙ පුරිසො තස්ස පුරිසස්ස සද්දං සුත්වා හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච පටිසොතං වායමෙය්‍ය.

උපමා ඛො මෙ අයං භික්ඛවෙ කතා අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනාය. අයමෙත්ථ[1] අත්ථො:

නදියා සොතොති ඛො භික්ඛවෙ තණ්හායෙතං අධිවචනං. පියරූපසාතරූපන්ති ඛො භික්ඛවෙ ඡන්නෙතං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං අධිවචනං. හෙට්ඨා රහදොති ඛො භික්ඛවෙ පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං අධිවචනං. සඌම්මීති ඛො භික්ඛවෙ කොධූපායාසස්සෙතං අධිවචනං. සාවට්ටොති ඛො භික්ඛවෙ පඤ්චන්නෙතං කාමගුණානං අධිවචනං. සගහො සරක්ඛසොති ඛො භික්ඛවෙ මාතුගාමස්සෙතං අධිවචනං. පටිසොතොති ඛො භික්ඛවෙ නෙක්ඛම්මස්සෙතං අධිවචනං. හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච වායාමොති ඛො භික්ඛවෙ විරියාරම්භස්සෙතං අධිවචනං. චක්ඛුමා පුරිසො තීරෙ ඨිතොති ඛො භික්ඛවෙ තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සාති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සහාපි දුක්ඛෙන ජහෙය්‍ය කාමෙ
යොගක්ඛෙමං ආයතිං[2] පත්ථයානො[3]
සම්මප්පජානො සුවිමුත්තචිත්තො.
විමුත්තියා ඵස්සයෙ තත්ථ තත්ථ
ස වෙදගූ වුසිතබ්‍රහ්මචරියො
ලොකන්තගූ පාරගතොති වුච්චතීති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

---

1. අයඤ්චෙත්ථ P.
2. ආයති P.
3. පත්ථමානො සී.

4. 1. 11.

[චර සුත්තං]

110. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

චරතො චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො උප්පජ්ජති කාමවිතක්කො වා, ව්‍යාපාදවිතක්කො වා. තඤ්චෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු අධිවාසෙති නප්පජහති න විනොදෙති න බ්‍යන්තීකරොති[1] න අනභාවං ගමෙති චරම්පි භික්ඛවෙ භික්ඛු එවම්භූතො අනාතාපී අනොත්තප්පී සතතං සමිතං කුසීතො හීනවිරියොති වුච්චති.

ඨිතස්ස චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො උප්පජ්ජති කාමවිතක්කො වා ව්‍යාපාදවිතක්කො වා විහිංසාවිතක්කො වා. තඤ්චෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු අධිවාසෙති නප්පජහති න විනොදෙති න බ්‍යන්තීකරොති න අනභාවං ගමෙති ඨිතොපි භික්ඛවෙ භික්ඛු එවම්භූතො අනාතාපී අනොත්තප්පී සතතං සමිතං කුසීතො හීනවිරියොති වුච්චති.

නිසින්නස්ස චෙ පි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො උප්පජ්ජති කාම–විතක්කො වා ව්‍යාපාදවිතක්කො වා විහිංසාවිතක්කො වා. තඤ්චෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු අධිවාසෙති නප්පජහති න විනොදෙති න බ්‍යන්තීකරොති න අනභාවං ගමෙති නිසින්නොපි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු එවම්භූතො අනාතාපී අනොත්තප්පී සතතං සමිතං කුසීතො හීනවිරියොති වුච්චති.

සයානස්ස චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො ජාගරස්ස උප්පජ්ජති කාමවිතක්කො වා ව්‍යාපාදවිතක්කො වා විහිංසාවිතක්කො වා. තඤ්චෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු අධිවාසෙති නප්පජහති න විනොදෙති න බ්‍යන්තීකරොති න අනභාවං ගමෙති සයානොපි භික්ඛවෙ භික්ඛු ජාගරො එවම්භූතො අනාතාපී අනොත්තප්පී සතතං සමිතං කුසීතො හීනවිරියොති වුච්චති.

චරතො චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො උප්පජ්ජති කාමවිතක්කො වා ව්‍යාපාදවිතක්කො වා විහිංසාවිතක්කො වා තඤ්චෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති

1. ව්‍යන්තිකරොති (සබ්බත්‍ථ) P.

අනභාවං ගමෙති චරම්පි භික්ඛවෙ භික්ඛු එවම්භූතො ආතාපී ඔත්තප්පී සතතං සමිතං ආරද්ධවිරියො පහිතත්තොති වුච්චති.

ඨිතස්ස චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො උප්පජ්ජති කාමවිතක්කො වා ව්‍යාපාදවිතක්කො වා විහිංසාවිතක්කො වා තඤ්චෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති ඨිතොපි භික්ඛවෙ භික්ඛු එවම්භූතො ආතාපි ඔත්තප්පී සතතං සමිතං ආරද්ධවිරියො පහිතත්තොති වුච්චති.

නිසින්නස්ස චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො උප්පජ්ජති කාමවිතක්කො වා ව්‍යාපාදවිතක්කො වා විහිංසාවිතක්කො වා තඤ්චෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තිකරොති අනභාවං ගමෙති නිසින්නොපි භික්ඛවෙ භික්ඛු එවම්භූතො ආතාපි ඔත්තප්පී සතතං සමිතං ආරද්ධවිරියො පහිතත්තොති වුච්චති.

සයානස්ස චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො ජාගරස්ස උප්පජ්ජති කාමවිතක්කො වා ව්‍යාපාදවිතක්කො වා විහිංසාවිතක්කො වා තඤ්චෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති සයානොපි භික්ඛවෙ භික්ඛු ජාගරො එවම්භූතො ආතාපී ඔත්තප්පී සතතං සමිතං ආරද්ධවිරියො පහිතත්තොති වුච්චතීති.

එතමත්ථං භාගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

චරං වා යදි වා තිට්ඨං නිසින්නො උද වා සයං
යො විතක්කං විතක්කෙති පාපකං ගෙහනිස්සිතං

කුම්මග්ගං පටිපන්නො සො මොහනෙය්‍යෙසු මුච්ඡිතො
අභබ්බො තාදිසො භික්ඛු ඵුට්ඨුං සම්බොධිමුත්තමං.
යො[1] චරං වාථ තිට්ඨං වා නිසින්නො උද වා සයං

විතක්කං සමයිත්වාන විතක්කූපසමෙ[2] රතො
භබ්බො සො තාදිසො භික්ඛු ඵුට්ඨුං සම්බොධිමුත්තමන්ති.

1. සො P.
2. විතක්කොපසමෙ P.

4. 1. 12.

[සම්පන්නසීල සුත්තං]

111. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

සම්පන්නසීලා භික්ඛවෙ විහරථ සම්පන්නපාතිමොක්ඛා. පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතා විහරථ ආචාරගොචරසම්පන්නා අනුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛථ සික්ඛාපදෙසු.

සම්පන්නසීලානං භික්ඛවෙ විහරතං සම්පන්නපාතිමොක්ඛානං පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතානං විහරතං ආචාරගොචරසම්පන්නානං අනුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවීනං සමාදාය සික්ඛතං සික්ඛාපදෙසු කිස්ස[1] භික්ඛවෙ උත්තරිං[2] කරණීයං?

චරතො චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො අභිජ්ඣා විගතා හොති ව්‍යාපාදෙ විගතො හොති ථීනමිද්ධං විගතං හොති උද්ධච්චකුක්කුච්චං විගතං හොති විචිකිච්ඡා පහීණා හොති ආරද්ධං හොති විරියං අසල්ලීනං උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා[3] පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං ච. චරම්පි භික්ඛවෙ භික්ඛු එවම්භූතො ආතාපී ඔත්තප්පී සතතං සමිතං ආරද්ධවිරියො පහිතත්තොති වුච්චති.

ඨිතස්ස චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො අභිජ්ඣා විගතා හොති ව්‍යාපාදෙ විගතො හොති ථීනමිද්ධං විගතං හොති උද්ධච්චකුක්කුච්චං විගතං හොති විචිකිච්ඡා පහීණා හොති ආරද්ධං හොති විරියං අසල්ලීනං උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං. ඨිතොපි භික්ඛවෙ භික්ඛු එවම්භූතො ආතාපී ඔත්තප්පී සතතං සමිතං ආරද්ධවිරියො පහිතත්තොති වුච්චති.

නිසින්නස්ස චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො අභිජ්ඣා විගතා හොති ව්‍යාපාදෙ විගතො හොති ථීනමිද්ධං විගතං හොති උද්ධච්චකුක්කුච්චං විගතං හොති විචිකිච්ඡා පහීණා හොති ආරද්ධං හොති විරියං අසල්ලීනං උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං. නිසින්නොපි භික්ඛවෙ භික්ඛු එවම්භූතො ආතාපී ඔත්තප්පී සතතං සමිතං ආරද්ධවිරියො පහිතත්තොති වුච්චති.

---

1. කිඤ්චස්ස P.
2. උත්තරි P.
3. අපම්මුට්ඨා ම.

සයානස්ස චෙපි භික්ඛවෙ භික්ඛුනො ජාගරස්ස අභිජ්ඣා විගතා හොති ව්‍යාපාදො විගතො හොති ථිනමිද්ධං විගතං හොති උද්ධච්චකුක්කුච්චං විගතං හොති විචිකිච්ඡා පහීණා හොති ආරද්ධං හොති විරියං අසල්ලීනං උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං. සයානොපි භික්ඛවෙ භික්ඛු ජාගරො එවම්භූතො ආතාපී ඔත්තප්පී සතතං සමිතං ආරද්ධවිරියො පහිතත්තොති වුච්චතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථේතං ඉති වුච්චති:

යතං චරෙ යතං තිට්ඨෙ යතං අච්ඡෙ යතං සයෙ
යතං සම්මිඤ්ජයෙ භික්ඛු යතමෙනං පසාරයෙ.

උද්ධං තිරියං අපාචීනං යාවතා ජගතො ගති
සමවෙක්ඛිතා ච[1] ධම්මානං ඛන්ධානං උදයබ්බයං

එවංවිහාරිමාතාපිං සන්තවුත්තිමනුද්ධතං
චෙතොසමථසාමීචිං සික්ඛමානං සදා සතං
සතතං පහිතත්තොති ආහු භික්ඛුං තථාවිධන්ති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

4. 1. 13.

[ලොකාවබොධ සුත්තං]

112. වුත්තං හෙතං භගවතා වුත්තමරහතාති මෙ සුතං:

ලොකො භික්ඛවෙ තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධො ලොකස්මා තථාගතො විසඤ්ඤුත්තො. ලොකසමුදයො භික්ඛවෙ තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධො ලොකසමුදයො තථාගතස්ස පහීණො. ලොකනිරොධො භික්ඛවෙ තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධො ලොකනිරොධො තථාගතස්ස සච්ඡිකතො. ලොකනිරොධගාමිනී පටිපදා භික්ඛවෙ තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා. ලොකනිරොධගාමිනී පටිපදා තථාගතස්ස භාවිතා.

1. ව P.

යං භික්ඛවෙ සදෙවකස්ස ලොකස්ස සමාරකස්ස සබ්‍රහ්මකස්ස සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤාතං පත්තං පරියෙසිතං අනුවිචරිතං මනසා යස්මා තං තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධං තස්මා තථාගතොති වුච්චති.

යඤ්ච භික්ඛවෙ රත්තිං තථාගතො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣති යඤ්ච රත්තිං අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාණධාතුයා පරිනිබ්බායති යං එතස්මිං අන්තරෙ භාසති ලපති නිද්දිසති සබ්බං තං තථෙව හොති නො අඤ්ඤථා තස්මා තථාගතොති වුච්චති.

යථාවාදී භික්ඛවෙ තථාගතො තථාකාරී. යථාකාරී තථාගතො තථාවාදී. ඉති යථාවාදී තථාකාරී යථාකාරී තථාවාදී තස්මා තථාගතොති වුච්චති. සදෙවකෙ භික්ඛවෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය තථාගතො අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී තස්මා තථාගතොති වුච්චතීති.

එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං ඉති වුච්චති:

සබ්බලොකං අභිඤ්ඤාය සබ්බලොකෙ යථාතථං
සබ්බලොකවිසංයුත්තො සබ්බලොකෙ අනූපයො.[1]

සබ්බෙ සබ්බාභිභූ ධීරො සබ්බගන්ථප්පමොචනො
ඵුට්ඨස්ස පරමා සන්ති නිබ්බාණං අකුතොභයං.

එස ඛීණාසවො බුද්ධො අනීඝො ඡින්නසංසයො
සබ්බකම්මක්ඛයං පත්තො විමුත්තො උපධිසඞ්ඛයෙ.

එස සො භගවා බුද්ධො එස සීහො අනුත්තරො
සදෙවකස්ස ලොකස්ස බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තයී.

ඉති දෙවා මනුස්සා ච යෙ බුද්ධං සරණං ගතා
සංගම්ම තං නමස්සන්ති මහන්තං වීතසාරදං.

දන්තො දමයතං සෙට්ඨො සන්තො සමයතං ඉසි
මුත්තො මොචයතං අග්ගො තිණ්ණො තාරයතං වරො,

1. අනූපමො P.

ඉති හෙතං නමස්සන්ති මහන්තං විතසාරදං
සදෙවකස්මිං ලොකස්මිං නත්ථි තෙ පටිපුග්ගලොති.

අයම්පි අත්ථො වුත්තො භගවතා. ඉති මෙ සුතන්ති.

චතුක්කනිපාතො නිට්ඨිතො.

තස්සුද්දානං:

බ්‍රාහ්මණ චත්තාරි ඣානං සමණ සීලා තණ්හා බ්‍රහ්මා
බහූකාරා[1] කුහ[2] පුරිසා චර[3] සම්පන්න ලොකෙන තෙරසාති.

සත්තවීසෙකනිපාතං දුකං බාවීස සුත්තසඞ්ගහිතං
සමපඤ්ඤාසමථ තිකං තෙරස චතුක්කඤ්ච ඉති යම්දං
ද්වාදසුත්තරසුත්තසතෙ සඞ්ගායිත්වා සමාදහිංසු පුරා
අරහන්තො චිරට්ඨිතියා තමාහු නාමෙන ඉතිවුත්තකන්ති.

ඉතිවුත්තකෙන ද්වාදසාධිකසතං සුත්තන්ති.

ඉතිවුත්තකා පාළි නිට්ඨිතා

---

1. බහූපකාරො P.
2. කුහනා P.
3. චරං P.

ගාථානුක්කමණිකා

	සුත්තඞ්කානි
අකත්වා කුසලං කම්මං	31, 65
අකරොන්තාපි වෙ පාපං	76
අක්ඛෙය්‍යඤ්ච පරිඤ්ඤාය	63
අක්ඛෙය්‍යසඤ්ඤිනො සත්තා	63
අග්ගතො වෙ පසන්නානං	90
අග්ගස්මිං දානං දදතං	90
අග්ගස්සදාතා මෙධාවී	90
අග්ගෙ ධම්මෙ පසන්නානං	90
අඩය්හමානෙන කායෙන	29
අතිජාතා අනුජාතං	74
අදුට්ඨස්ස හි යො දුබ්භෙ	89
අනත්ථජනනො දොසො	88
අනත්ථජනනො මොහො	88
අනත්ථ ජනනො ලොභො	88
අනවජ්ජෙන තුට්ඨස්ස	101
අනවඤ්ඤත්ති සංයුත්තො	80
අනාතාපී අනොත්තාපී	34
අනුබන්ධොපි වෙ අස්සං	92
අනෙජො සො අනෙජස්ස	92
අන්නඤ්ච දත්වා බහුනො	26
අප්පමාදං පසංසන්ති	23
අප්පමාදරතා සන්තා	45
අප්පස්සුතො අපුඤ්ඤකාරො	70
අභිඤ්ඤත්ථං පරිඤ්ඤත්ථං	36
අභූතවාදී නිරයං උපෙති	48
අරියද්දසා වෙදගුනො	93, 95
අසුභානුපස්සී කායස්මිං	85
ආපායිකො නෙරයිකො	18
ඉති හෙතං නමස්සන්ති	82
ඉතො හො සුගතිං ගච්ඡ	83
ඉත්ථභාවඤ්ඤථාභාවං	95

	සුත්තඞ්කානි
ඉධ ධම්මං චරිත්වාන	107
ඉමම්හි චායං සමයෙ	20, 21
ඉමාය අනුකම්පාය	83
උද්ධං තිරියං අපාචිනං	111
එකච්ඡානං න දදති	75
එකං ධම්මං අතීතස්ස	25
එකම්පි වෙ පාණමදුට්ඨ චිත්තො	27
එකස්සෙකෙන කප්පෙන	24
එතමාදීනවං ඤත්වා	105
එතාහි තීහි විජ්ජාහි	99
එතෙ ඛො පුත්තා ලොකස්මිං	74
එතෙ තයො දෙව මනුස්සසෙට්ඨා	84
එතෙ ධම්මෙ භාවයිත්වා	22, 60
එවං විහාරිමාතාපිං	111
එවංවිහාරී ආතාපී	37
එවං වෙ සත්තා ජානෙය්‍යුං	26
එවමාදීනවං ඤත්වා	15, 105
එවමෙතං තථාගතං	89
එස ඛීණාසවො බුද්ධො	112
එස මග්ගො මහන්තෙහි	35, 36
එස සො භගවා බුද්ධො	112
කම්මාරාමො භස්සරතො	79
කල්‍යාණමිත්තො යො භික්ඛු	17
කාමනිස්සරණං ඤත්වා	62
කාමයොගෙන සඤ්ඤුත්තා	96
කාමෙසනා භවෙසනා	55
කායං ච භින්දන්තං ඤත්වා	77
කායදුච්චරිතං කත්වා	30, 64
කායදුච්චරිතං හිත්වා	21, 65, 83
කාය මුනිං වාචාමුනිං	67

සුත්තඞ්කානි

කායසුචිං වාචාසුචිං 66
කායෙන අමතං ධාතුං 51, 73
කායෙන කුසලං කත්වා 23
කාසාවකණ්ඨා බහවො 48
කුම්මග්ගං පටිපන්නා 110
කුහා ථද්ධා ලපා සිඞ්ගී 108
ගිහිභොගා ච පරිහීනො 91
චක්ඛුසොතඤ්ච ඝානඤ්ච 28, 29
චරං ච යදි වා තිට්ඨන්ති 86, 110
ජාගරන්තා සුණාථෙතං 47
ජාතං භූතං සමුප්පන්නං 43
ඩය්හමානෙන කායෙන 28
තගරඤ්ච පලාසෙන 76
තඤ්ච මග්ගං න ජානන්ති 103
තඤ්ච මග්ගං පජානන්ති 103
තං ඛායිනං සාතතිකං 81
තණ්හාදුතියො පුරිසො 15, 105
තණ්හා යොගෙන සංයුත්තා 58
තතො අඤ්ඤා
විමුත්තස්ස 62, 102
තතො ඔපධිකං පුඤ්ඤං 83
තථාගතං
බුද්ධමසය්හසාහිනං 38
තථාගතස්ස බුද්ධස්ස 39
තමොනුදං පාරගතං 38
තයො විතක්කෙ කුසලෙ 87
තස්මා ඡන්දඤ්ච ලොභඤ්ච 40
තස්මා තං පරිවජ්ජෙය්‍ය 78
තස්මා පලාසපුටස්සෙව 76
තස්මා සදා ඣානරතා 46
තස්මා හවෙ ජාගරියං
භජෙථ 47
තස්මාහි අප්පකිච්චස්ස 79
තස්මා හි නෙ නමස්සෙය්‍ය 106
තස්ස නිස්සරණං සන්තං 43
තාදිසං මිත්තං කුබ්බෙථ 89
තාය නං පාරිචරියාය 106

සුත්තඞ්කානි

තෙ ච සග්ගං ගතා 26
තෙ ජොතයන්ති සද්ධම්මං 104
තෙ නිබ්බාපෙත්වා නිපාකා 93
තෙ වඩ්ඪයන්ති නිරයං 93
තෙසං දෙවා මනුස්සා ච 47
තෙහි ධම්මෙහි සම්පන්නං 97
දිට්ඨෙ ධම්මෙ ච 23
දිස්වා විජිතසංගාමං 82
දුට්ඨො අත්ථං න ජානාති 88
දුවෙ ඉමා චක්ඛුමතා 44
දෙසග්ගිං පන මෙත්තාය 93
ධම්මාරාමො ධම්මරතො 86
ධම්මෙන සංහරිත්වාන 75
නත්ථඤ්ඤො එකධම්මොපි 14
නත්ථෙවිදං කුසීතෙන 102
නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤ 82
න සමණෙ න බ්‍රාහ්මණෙ 75
නික්කුහා නිල්ලපා ධීරා 108
පච්චුපට්ඨිතකාමා ච 95
පඤ්ඤාය පරිහානෙන 41
පඤ්ඤා හි සෙට්ඨා ලොකස්මිං 41
පණ්ඩිතො හි සයඤ්ඤුතො 89
පදුට්ඨ චිත්තං ඤත්වාන 20
පරිපුණ්ණසෙඛං
අපහාන ධම්මං 46
පසන්නචිත්තං ඤත්වාන 21
පාපකං පස්සථ චෙතං 39
පාපකෙන ච සීලෙන 32
පාමුජ්ජකරණං ඨානං 104
පියරූපසාතගධිතං 95
පුඤ්ඤමෙව සො
සික්ඛෙය්‍ය 22, 60
පුබ්බෙනිවාසං යො වෙදී 99
පූතිමච්ඡං කුසග්ගෙන 76
බහුස්සුතො පුඤ්ඤකාරො 71
බ්‍රහ්මාති මාතා පිතරො 106
භද්දකෙන ච සීලෙන 33

සුත්තාඞ්කානි

භොජනන්ති අමත්තඤ්ඤු 28
භොජනම්හි ච මත්තඤ්ඤු 29
මංසචක්ඛු දිබ්බචක්ඛු 61
මංසචක්ඛුස්ස උප්පාදෙ 61
මා ජාතු කොචි ලොකස්මිං 89
මානුපෙතා අයං පජා 8
මිච්ඡාමනං පණිධාය 70
මූළ්හො අත්ථං න ජානාති 88
මොහග්ගි පන සම්මූළ්හෙ 93
යතං චරෙ යතං තිට්ඨෙ 111
යතො ච අ[illegible] 24
යතො ච හොති පාපිච්ඡො 40
යත්ථ චෙතා නිරුජ්ඣන්ති
52, 84, 56
යථාපි මෙඝො ථනයිත්වා 75
යථා යථා, තික්ඛපෙය්‍ය 20, 21
යද්‍ධ දෙවො දෙවතානං 83
යමාහු දානං පරමං 98
යස්ස කාමාසවො ඛීණො 57
යස්ස කායෙන වාචාය 97
යස්ස ධම්මා සුභාවිතා 97
යස්ස රාගො ච දෙසො ච 69
යස්ස සක්කරියමානස්ස 81
යා කාචිමා දුග්ගතියො 40
යාදිසං කුරුතෙ මිත්තං 76
යෙ එතදඤ්ඤාය පදං 44
යෙ ච කාමෙ පහත්වාන 96
යෙ ච ඛො ජීතසංසයා 96
යෙ ච දුක්ඛං පජානන්ති 103
යෙ ච තණ්හං පහත්වාන 58
යෙ ච මානං පහන්ත්වාන 8
යෙ ච මොහං පහන්ත්වාන 14
යෙ ච රත්තිං දිවා යුත්තා 93
යෙ ච රූපූපගා සත්තා 73
යෙ ච රූපෙ පරිඤ්ඤාය 73
යෙ චස්ස ධම්මා අක්ඛාතා 101
යෙ චෙව භාසන්ති සුණන්ති 98

සුත්තාඞ්කානි

යෙ දුක්ඛං නප්පජානන්ති 103
යෙන කොධෙන
කුද්ධාසෙ 4, 12
යෙන දෙසෙන දුට්ඨාසෙ 2, 10
යෙන මක්ඛෙන
මක්ඛාසෙ 5, 13
යෙන මානෙන මත්තා සෙ 6
යෙන මොහෙන මූළ්හාසෙ 3, 11
යෙන ලොභෙන ලුද්ධාසෙ 1, 9
යෙ භූතං භූතතො දිස්වා 49
[illegible] 104
යෙසඤ්ච හිරිඔත්තප්පං 42
යෙසං තෙ හිරිඔත්තප්පං 42
සෙ සත්තසණ්ඩං පඨවිං 27
යෙසත්ථවාහෙන අනුත්තරෙන 84
යෙ සන්තචිත්තා නිපකා 45
යො ච දෙසං පහන්ත්වාන 88
යො ච ධම්මමභිඤ්ඤාය 92
යො ච පුත්තෙන පස්සං භිත්වා 80
යො ච මෙත්තං භාවයති 27
යො ච මොහං පහන්ත්වාන 88
යො චරං වා තිට්ඨං වා 110
යො ච ලොභං පහත්වාන 88
යො ච සතිමා නිපකො 34
යො ජාගරො ච සතිමා 47
යො දුක්ඛස්ස පජානාති 97
යො ධම්මයාගං අයජි 100
යො න හන්ති න ඝාතෙති 27
යොනිසොමනසිකාරො 16
යො සබ්බං සබ්බතො 7
යො සුඛං දුක්ඛතො දක්ඛි 53
රාගග්ගි දහති මච්චෙ 93
රූපධාතු පරිඤ්ඤාය 51
ලුද්ධො අත්ථං න ජානාති 88
ලොභො දෙසො ච
මොහො ච 50

	සුත්තඞ්කානි
විනෙය්‍ය මච්ඡෙරමලං	26
සංවරත්ථං පහානත්ථං	25
සංවෙජනීයෙසු ඨානෙසු	37
සංසග්ගා වනථො ජාතො	78
සඞ්ගාතිගො මච්චුජහො	69
සචෙ භූතපරිඤ්ඤො සො	49
සත්තසඞ්ගපහීනස්ස	94
සත්ථා හි ලොකෙ පඨමො මහෙසි	84
සබ්බලොකමනිඤ්ඤය	112
[illegible]	55
සබ්බෙ සබ්බාභිභූ ධීරො	112
සමාහිතො සම්පජානො	52, 54
සමුද්දං විසකුම්භෙන	89
සම්මා මනං පණිධාය	71
ස වෙ අක්ඛය්‍යසම්පන්නො	63
ස වෙ ඉන්ද්‍රියසම්පන්නො	62
ස වෙදගූ වුසිතබ්‍රහ්මචරියො	109
ස වෙ සම්මද්දසො භික්ඛු	53, 72, 85

	සුත්තඞ්කානි
ස සත්තක්ඛත්තුං පරමං	24
සහාපි දුක්ඛෙන ජහෙය්‍ය	109
සාගාරා අනාගාරා ච	107
සාගාරෙසු ච චීවරං	107
සා තෙ සද්ධා නිවිට්ඨස්ස	83
සීලං රක්ඛෙය්‍ය මෙධාවී	76
සීලං සමාධි පඤ්ඤා ච	59
සුඛා සඞ්ඝස්ස සාමග්ගී	19
සුගතං පන නිස්සාය	107
[illegible] පුරිසො	75
සෙඛස්ස සික්ඛමානස්ස	62, 102
සෙය්‍යො අයො ගුළො භුත්තො	48, 91
සෙලෙ යථා පබ්බත මුද්ධනිට්ඨිතො	38
සෙවමානො සෙවමානං	76
සො ඛො පනායං අක්ඛාතො	24
සො පමාදමනුචිණ්ණො	89

සඤ්ඤානාමානුක්කමණිකා

	සුත්තඞ්කානි
(දෙවානං-) ඉන්දො	22
ගිජ්ඣකූටො	24
ගිරිබ්බජො	24
තථාගතො	38, 39, 68, 84, 89, 90, 109, 112
දෙවදත්තො	89
දෙවා	95
බුද්ධො	68, 84, 90, 112

	සුත්තඞ්කානි
බ්‍රහ්මා	22, 83, 106
භගවා	1, 84, 98, 112
මගධා	24
මච්චු	82
මාරො	58, 68, 82, 83, 93
වෙපුල්ලපබ්බතො	24
සක්කො	22
සුගතො	98, 107

පදානුක්කමණිකා

සුත්තඞ්කානි

අකතං 43
අකථංකථී 55
අකරණීයං 25
අකුතොභයං 112
අකුප්පා 62
අකුබ්බතො 89
අකුසලං 16, 98
අකුසලමූලානි 50
අකුසලවිතක්කා 80, 87
අකොවිදෙ 93
අක්ඛාතාරං 63
අක්ඛෙය්‍යසඤ්ඤිනො 63
අගුත්තද්වාරතා 28
අග්ගප්පසාදා 90
අග්ගං 90
අග්ගො 90, 98
අග්ගිසිඛූපමො 48, 91
අග්ගී 93
අඞ්ගං 16
අචක්ඛුකරණො 87
අච්චගුං 93, 95
අජාතං 43
අජානතො 102
අජෙලකා 42
අජ්ඣත්තං 27, 45, 85, 94
අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං 109
අජ්ඣාගාරෙ 106
අඤ්ජලිකරණීයො 90
අඤ්ඤදත්ථුදසො 22, 112

සුත්තඞ්කානි

අඤ්ඤා 45, 46, 47, 62, 92
අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං 62
අඤ්ඤින්ද්‍රියං 62
අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො 24
අතක්කාවචරං 43
අතපනීයා 31
අතිජාතො 74
අතීතො අද්ධා 63, 78
අතෙකිච්ඡා 89
අත්ථඞ්ගතො 69
අත්ථවසං 91
අත්ථවසිකා 91
අත්ථො 49, 84, 88, 109
අදින්නාදානා 74
අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා 52
අද්ධා 63, 78, 37, 48
අධම්මං 86, 56
අධිගමෙන 89, 59
අධිවචනං 22, 109
අධිවාසෙති 110
අනගාරියං 82
අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං 62
අනත්ථජනනො 88
අනභාවං 110
අනභිනන්දිතානි 44
අනභිභූතො 112
අනවඤ්ඤත්තිපටිසංයුත්තො විතක්කො 80
අනාගතො අද්ධා 63, 78

	සුත්තඞ්කානි
අනාගන්තා	96
අනාගාමිතා	1, 2, 3, 4, 5, 27, 28, 45, 46, 47
අනාගාමී	96
අනාගාරා	107
අනාතාපී	34, 110
අනාදානො	15, 105
අනිච්චානුපස්සිනො	85
අනිබ්බුතො	92
අනිරාකතජ්ඣානා	45
අනීඝො	97, 112
අනීඝො	66
අනීතිහං	35, 36
අනුකම්පකා	75, 106
අනුජාතො	74
අනුත්තරා	102, 112
අනුද්දයතා	80
අනුද්ධතො	37, 111
අනුධම්මො	86
අනුපබ්බජ්ජං	104
අනුපරියගා	27
අනුපස්සී	85
අනුපාදාය	94
අනුපාදිසෙසා නිබ්බානධාතු	44, 112
අනුප්පත්තසදත්ථො	44, 84
අනුබන්ධො	92
අනුමතෙනසු	97, 111
අනුමොදන්ති	83
අනුසුතෙතා	82, 97
අනුයොගං	82, 97
අනුස්සරණං	104
අනෙකවිහිතං	99
අනෙජස්ස	92
අනොත්තප්පං	40
අනොත්තාපී	34, 110
අනන්තං	91

	සුත්තඞ්කානි
අනන්තකිරියා	91, 103, 107
අන්තිමදෙහධාරිං	38, 46
අන්තිමදෙහධාරො	100
අන්ධකරණො	87
අන්ධං තමං	88
අන්ධියො	84
අපදා	90
අපරිතස්සතො	94
අපරිපූරො	104
අපරිහානාය	74
අපහානධම්මං	46
අපංඛිතං	111
අපායං දුග්ගා- …	20, 81
අපායිකා	40
අප්පටිවිරතා	74
අප්පත්තමානසස්ස	16
අප්පමාණො	27, 83
අප්පමාද	81
අප්පසන්නා	18, 19
අප්පස්සුතො	70
අබහුස්සකතමානො	27
අබ්‍යාපජ්ඣං	22, 60
අබ්‍යාබජ්ඣාරාමො	38
අබ්‍රහ්මචරියෙන	48
අබ්‍රහ්මචාරී	48
අභබ්බා	103, 110
අභිජ්ඣා	111
අභිජ්ඣාලූ	91, 92
අභිඤ්ඤා	66, 82
අභිඤ්ඤාය	92, 97
අභිඤ්ඤා වොසිතො	53, 72, 85, 94
අභිභූ	112
අභිලාපො	91
අභිවස්සී	75
අභිසමය	53, 23
අභිසම්බුජ්ඣති	112

සුත්තඞ්කානි

අභිසම්බුද්ධො 112
අභූතං 43
අභූතවාදී 48
අමච්චෙහි 80
අමච්ඡරී 100
අමතස්ස ද්වාරං 84
අමතා ධාතු 51, 73
අමත්තඤ්ඤුතා 27
අමත්තඤ්ඤූ 28
අමිත්තො 88
අමුත්තා 93
අමොහස්ස 69
අයොගක්ඛෙමිනො 58
අයොගුළො 48, 91
අරඤ්ඤෙ 91
අරහං 84
අරියද්දසා 93, 95
අරියපඤ්ඤාය 107
අරියසච්චානි 24
අරියසාවකො 82
අරියාපඤ්ඤූ 41
අරියො 27, 53, 70, 104
අරූපට්ඨායිනො 73
අරූපධාතු 51
අරූපා 73
අරූපිනො 90
අලං සමක්ඛාතාරො 104
අවජාතො 74
අවණ්ණා 76
අවිජානතා 102
අවිජ්ජා 40, 68, 69, 94, 85
අවිජ්ජානීවරණං 14
අවිජ්ජාසවො 56, 57
අවිහිංසා විතක්කො 87
අවීචිනිරයං 89
අවුට්ඨිකාසමො 75
අව්‍යාපාදවිතක්කො 87

සුත්තඞ්කානි

අසඞ්ඛතා 90
අසඤ්ඤතා 48
අසඤ්ඤතො 91
අසඤ්ඤිනො 90
අසණ්ඨිතා 73
අසද්ධම්මෙහි 89
අසමාහිතා 108
අසම්මුට්ඨා 111
අසය්හසාහිනං 38
අසල්ලීනං 111
අසාරද්ධො 111
අසුභසඤ්ඤිනො 93
අසුභානුපස්සී 85
අසුරං 93
අසෙඛෙන 59
අස්සමෙධො 27
අහිරිකං 40
අහිරිකො 40
ආගන්තා 96
ආචරියභරියා 42
ආචාරගොචරසම්පන්නො 97, 111
ආජීවිකා 91
ආතාපී 34, 37, 46, 47, 72, 85, 111
ආදානො 74
ආදිකල්‍යාණං 84, 107
ආදිච්චො 88
ආදීනවං 15, 105
ආනාපානසති 83, 85
ආනිසංස 35, 36, 46
ආපාදකො 106
ආපායිකො 18, 89
ආභස්සරූපගො 22
ආමිසදානයොගො 100
ආමිසදානදායාද 100
ආමිසානුග්ගහො 98, 100

	සුත්තඞ්කානි
ආයතග්ගං	22, 60
ආයතනානං	109
ආයු	90, 99
ආරද්ධවිරියො	78, 110, 111
ආරාමො	18, 38, 49, 79, 81
ආරුප්පං	72
ආලයසමුග්ඝාතො	90
ආලොකකරණා	104
ආලොකකරා	104
ආලොකො	99
ආලොපො	26
ආසවක්ඛයො	96
ආසවා	56, 57
ආසවානංඛයා	99, 102
ආහාරනෙත්තිප්පභවං	43
ආහුනෙය්‍යා	90, 106
ඉට්ඨස්ස කන්තස්ස	22
ඉණට්ටා	91
ඉතිභවාභව	105
ඉතිසච්චපරාමාසො	55
ඉත්ථභාවඤ්ඤථාභාවො	15, 95, 105
ඉන්ද්‍රියානි	62, 28, 29
ඉරියා	38
ඉසි	112
උක්කාධාරා	104
උට්ඨාන	75
උච්ඡාදනෙන	106
උජුමග්ගානුසාරිනො	102
උත්තමපුරිසො	97
උත්තරිං කරණීයං	89, 101
උදබින්දු	88
උද්දයං	88
උදයබ්බයං	111
උද්දරයන්තා	84
උද්ධච්චකුක්කුච්චං	111
උන්නලා	108

	සුත්තඞ්කානි
උපගො	22, 73, 99
උපට්ඨිතසති	92
උපධි	27, 77
උපධිප්පටිනිස්සග්ගං	51, 73
උපධිසඞ්ඛයෙ	112
උපවාදකා	70, 99
උපසමො	24, 87, 90, 103, 110
උපසෙවනා	76
උපාදානක්ඛයාරාමං	81
උපාදිසෙසො	45, 46, 47
උපායාසෙහි	91
උපායාසස්ස	109
උපෙක්ඛතො	86
උභො අත්ථෙ	23
එකග්ගං	111
එකග්ගචිත්තා	92
එකධම්මො	25
එකොධිභූතො	47
එජානුගො	92
එවමායුපරියන්තා	99
එවම්භූතො	110, 111
එසනා	54, 55
එසිනො	106
ඔඝස්ස	107
ඔත්තප්පං	42
ඔත්තප්පී	34, 111
ඔතිණ්ණමහා	91
ඔපධිකො	27, 83
ඔභාසකරා	107
ඔමුකස්ස	68
ඔරමත්තකෙන	89
ඔරම්භාගියානං	109
ඔරසා	100
ඔවදකා	104
ඔවුය්හසි	109
ඔසධා	35, 36
ඔසධිතාරකා	27

	සුත්තඞ්කානි		සුත්තඞ්කානි
ඔහිතභාරො	44, 84	කුම්මග්ගං	110
කඩඞ්ගලො	24	කුලගන්ධනො	74
කතකරණීයො	44, 84	කුලපුත්තො	91
කපනිද්ධිකා	75	කුලානි	106
කප්පට්ඨො	18, 89	කුසලං	16, 83
කප්පෙ	22, 99	කුසලවිතක්කා	87
කබලං	26	කුසලො	27
කම්මාරාමො	79	කුසීතො	34, 102, 110
කරණීයො	68	කුහනත්ථං	55, 30
කල්‍යාණධම්මො	97	කුහා	108
කල්‍යාණපක්ඛෙ	97	කෙසමස්සුං	82
කල්‍යාණසීලො	97	කොධං	4, 12
කල්‍යාණමිත්තතා	17	කොධුපායාසස්ස	109
කල්‍යාණාධිමුත්තිකා	78	ඛන්ධානං	111
කාමකාමිනො	107	ඛන්ධො	59, 109
කාමගුණානං	109	ඛයො	99, 102
කාමතණ්හා	58	ඛීණාසවො	96
කාමනිස්සරණං	72	ඛෙත්තම්හි	98
කාමභොගිනො	95	ඛෙමො	38
කාමභොගෙසු	95	ගජ්ජයිත්වා	75
කාමයොගං	96	ගණා	90
කාමවිතක්කො	86, 110	ගනං	27, 91
කාමාසවො	56, 57	ගධිතං	95
කාමූපපත්තියො	95	ගන්ථා	83, 102, 112
කාමෙසනා	59, 55	ගන්ධ	75
කාමෙසු	74	ගන්ධිතො	74
කායදුච්චරිතං	64, 70, 99	ගහට්ඨා	107
කායමොනෙය්‍යං	67	ගහපතිකා	107
කායසුචරිතං	65, 71, 99	ගිද්ධො	92
කායසොචෙය්‍යං	66	ගිලාන	107
කායො	77, 85	ගිහිභොගා	91
කායස්සභෙදා	20, 21, 99	ගුත්තද්වාරතා	29
කාලවිපස්සී	47	ගූථගතං	91
කාසාවකණ්ඨා	48	ගෙහනිස්සිතං	110
කිලිස්සන්ති	83	ගොචරං	97, 111
කුක්කුච්චං	111	ඝරං	107
කුක්කුට	42	චක්ඛුකරණො	87

සුත්තඞ්කානි

චක්ඛුමා 104, 109
චතුද්වාරං 89
චතුප්පද 90
චරණා 84
චවනධම්මො 83
චිත්තං 20, 21
චිත්තප්පකොපනො 88
චීවරං 101, 105, 107
චුතො 26, 99
චෙතො 20, 21
චෙතොපදෙස 20
චෙතොපසාද 21
චෙතොවිමුත්ති 27, 82, 97, 103
චොරාභිනීතා 91
ඡවාලාතං 91
ඡින්නසංසයො 96, 97, 112
ජනකුහනත්ථං 35, 36
ජනපද 22
ජාගරතො
ජාගරන්තා 47
ජාගරිතං 47
ජාගරියං 47
ජාගරො 47, 110, 111
ජාති 99
ජාතික්ඛයං 99
ජාතික්ඛයන්තදස්සිං 46
ජාතිජරා 47
ජාතිජරූපගා 103
ජාතිසංසාරො 94
ජිගුච්ඡමානා 49
ඣානරතා 46
ඣායිනං 81
ඤාණකරණො 87
ඨානා 55, 77
ඩය්හමානෙන 28
තගරං 76
තචසාරං 50

සුත්තඞ්කානි

තණ්හක්ඛයො 90
තණ්හා 58, 109
තණ්හාසංයොජනං 15
තණ්හුප්පාද 105
තථාකාරි 112
තථාගතසාවක 90
තථාවාදි 112
තථාරූපෙ 107
තපනීයා 30
තමොනුදං 38, 104
තාරකරූපං 27
තාලපක්කං 88
තිණ්ණො 112
තිබ්බසාරාගො 91, 92
තිරච්ඡානං 93
තුට්ඨා 101
තෙවිජ්ජා 99
ථද්ධා 108
ථනයිත්වා 75
ථාවරං 38
ථාවරිය 22
ථිනමිද්ධං 34, 111
දක්ඛී 53
දක්ඛිණා 26
දක්ඛිණෙය්‍යා 26, 90
දමො 22
දස්සනං 104
දස්සාවි 97, 111
දස්සිං 46
දස්සිතො 45
දස්සෙතාරො 106
දාතා 75 90
දානං 22
දානසංවිභාගස්ස 26
දායකො 26
දායාද 109
දාරා 42

	සුත්තඞ්කානි
දූරං	78
දිට්ඨං,	112
දිට්ඨධම්මිකං	23
දිට්ඨි	32, 33
දිට්ඨිගතෙහි	49
දිට්ඨිට්ඨානා	55
දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ	41
දිට්ඨෙ ධම්මෙ	23, 28
දිට්ඨෙව ධම්මෙ	28, 29, 37, 45, 46, 47, 82, 97, 103
දිබ්බචක්ඛු	61
දිබ්බෙන චක්ඛුනා	99
දිබ්බා	95
දුක්ඛං	102, 103
දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස	91
දුක්ඛධම්මා	43
දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා	102, 103
දුක්ඛනිරොධො	102, 103
දුක්ඛාභිකිණ්ණා	91
දුක්ඛා වෙදනා	52, 53
දුක්ඛූපසමගාමිනං	103
දුග්ගති	28, 40
දුච්චරිතානි	64, 70
දුට්ඨා	76
දුබ්බයණ්ණිං	83
දුබ්බණ්ණෙ	99
දුබ්භෙ	89
දුරච්චයං	95
දුස්සති	88
දෙවතාය	83
දෙවපුත්තො	83
දෙවසඤ්ඤා	82
දෙසනා	39
දෙහං	57, 62
දොසග්ගි	93

	සුත්තඞ්කානි
දොසනෙය්‍යො	88
දොසසඤ්ඤිතං	83
දොසො	2, 10, 50, 68, 69, 88
ද්විපදා	90
ධම්මං	92, 107
ධම්මෙන	99
ධම්මා	28, 33, 37, 40, 59, 77, 79, 90, 96, 101
ධම්මජා	100
ධම්මජීවිනං	104
ධම්මදානං	98, 100
ධම්මදායාදා	100
ධම්මදෙසනා	39
ධම්මනිම්මිතා	100
ධම්මයාගො	100
ධම්මවිතක්කං	86
ධම්මවිනයා	108
ධම්මවිනයෙ	83, 97
ධම්මසංවිභාගො	98, 100
ධම්මමයං	38
ධම්මානුග්ගහො	98, 100
ධම්මානුධම්ම	86
ධාතු	44, 51, 63
ධාතුසො	78
ධාතුයො	51, 72
ධාරිං	38, 46
ධාරො	100
ධීරා	108
ධීරූපසෙවනා	76
ධොවනෙන	106
නදියා	109
නන්දිනො	107
නාමසෙස්සය්‍ය	106
නාමරූපස්මිං	41
නික්කුහා	108
නිණ්හාතපාපකං	67

	සුත්තඞ්කානි
නිප්ඵරණත්ථාය	107
නිද්දාරාමො	79
නිත්තං	75
නිබ්බාණං	39, 45, 90, 102, 112
නිබ්බාණධාතුං	44, 112
නිබ්බාණධාතුයො	44
නිබ්බාණසංවත්තනිකො	87
නිබ්බාණොගධ	35, 36
නිබ්බුතස්ස	92
නිබ්බෙධගාමිනී	91, 93
නිබ්බාණරතිනො	95
නිරග්ගළො	27
නිරයං	20, 81, 89
නිරූපධි	51, 57, 69, 73, 83
නිරොධ ධාතු	51
නිරොධිතො	87
නිරොධො	73, 90, 102, 103, 112
නිල්ලපා	108
නිවාතො	92
නිස්සරණං	43, 72
නිස්සරණියා ධාතුයො	72
නිහීනකම්මා	48
නීවරණං	14
නෙක්ඛම්මං	72
නෙක්ඛම්මස්ස	109
නෙක්ඛම්මවිතක්කො	87
නෙත්ති	43, 44, 75
නෙත්තිච්ඡින්නස්ස	94
නෙරයිකො	18, 46
නෙවසඤ්ඤිනාසඤ්ඤිනො	90
න්හාපනෙන	106
පංසුකූලං	101
පපතා	91
පකොපනො	88
පක්ඛියානං	82
පච්චයං	107
පච්චුපට්ඨිතකාමා	95
පච්චුප්පන්නො අද්ධා	63, 78
පච්චුසසමයං	27
පජ්ජොතකරා	104
පඤ්චක්ඛන්ධො	104, 59
පඤ්ඤා	41, 59, 73, 107
පඤ්ඤාචක්ඛු	61
පඤ්ඤානිරොධිකො	87
පඤ්ඤාවිමුත්ති	97, 82, 103
පඤ්ඤාවුද්ධිකො	87
පටිග්ගාහකා	26
පටිකඞ්ඛ	46
පටිනිස්සග්ගං	51, 73
පටිපදා	112
පටිමුක්කස්ස	68
පටිසල්ලානාරාමා	45
පටිසොතො	109
පටිහඤ්ඤතා	101
පඨමං ඤාණං	62, 102
පඨමා විජ්ජා	99
පණ්ඩිතො	23, 89
පතිස්සතො	17, 27, 85
පත්තපාණී	91
පත්තමානසං	82
පත්තසම්බොධිගාමිනො	97
පත්තිපත්තං	38
පඨවිං	27
පදං අසංඛතං	44
පදීපෙය්‍යං	75
පදුට්ඨචිත්තං	20
පදුස්සෙය්‍ය	89
පදෙසරජ්ජස්ස	22
පදෙසවස්සී	75
පදොසා	20
පධානෙන	37
පබ්බජිතො	91
පබ්බජ්ජාය	82
පභඞ්කරා	84, 104

	සුත්තඞ්කානි
පභඞ්ගුණං	43
පභවං	43
පභා	27
පමාදං	89
පමාද	74
පමොචනො	102, 112
පයතපාණී	100
පයිරුපාසනං	104
පරනිම්මිත	95
පරානුද්දයතා	80
පරාමාසො	55
පරික්ඛාරෙහි	107
පරික්ඛීණා	84
පරික්ඛෙපා	18, 19
පරිච්චජනා	18, 19
පරිච්චජෙ	95
පරිසුද්ධත්ථං	36
පරිසුද්ධ	7
පරිසුද්ධාය	73
පරිසුද්ධ	49
පරිත්තං	78
පරිදෙවෙති	92
පරිධංසමානො	91
පරිනිබ්බාන්ති	93, 95
පරිනිබ්බුතො	52, 54, 56
පරිබ්බායති	112
පරිපුණ්ණසෙඛං	46
පරිබ්බජෙ	105
පරිහාසා	18, 19
පරිමුඛං	85
පරියන්තා	99
පරියාදින්න චිත්තො	89, 81
පරියායවචනං	39
පරියුට්ඨිත	49
පරියෙසිතං	112
පරියොසානකල්‍යාණං	107
පරිවිමංසමානො	47

	සුත්තඞ්කානි
පරිසාසු	74
පරිස්සය	107
පලාසෙන	76
පවිවිත්තෙහි අරියෙහි	78
පවිවෙකො	38
පවෙච්ඡති	75
පසංසා	76
පසන්නානං	19, 18
පසන්නචිත්තං	21
පසාද	21, 90
පසාදිකං	21
පසාරයෙ	111
පසුං	80
පස්සද්ධො	111
පහානං	45, 35
පහිතත්තො	78, 99, 110, 111
පාකතින්ද්‍රියො	91, 92
පාටිකඞ්ඛා	28, 29, 42
පාටිපදෙ	84
පාටිභොගො	1, 5
පාණාතිපාතා	74
පාණාතිපාතිනො	93
පාතිමොක්ඛ	97, 111
පානභොජනං	101
පාමුජ්ජකරණං	104
පාපසඛා	76
පාපමිත්තතා	89
පාපිච්ඡතා	89
පාපිච්ඡො	89
පාරගතො	38, 109
පාරඞ්ගතො	69, 96
පාරගා	46
පාරගූං	46, 100
පාරිචරියාය	106
පාරිපූරිං	104
පාහුණෙය්‍යා	90
පිණ්ඩපාත	105, 107

සුත්තඞ්කානි

පිණ්ඩියාලෙපා 101
පිණ්ඩාලො 91
පිණ්ඩොල්‍යං 91
පිපාසවිනයො 90
පියරූප 95, 109
පුග්ගලා 75, 84, 90
පුඤ්ඤං 83
පුඤ්ඤාදකිරියවත්ථු 27, 60
පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස 90
පුත්තා 74, 80, 100
පුනබ්භවං 104
පුබ්බනිමිත්තානි 83
පුබ්බාචරිය 106
පුබ්බෙනිවාසං 99
පුරිසදම්මසාරථි 84
පුරිසමෙධො 27
පුරිසාජඤ්ඤ 82
පුරිසො 109
පූති 76
පූතිමච්ඡං 76
පූතිමුත්තං 101
පෙත්තිවිසයං 93
පොක්ඛරා 88
පොසකා 106
බන්ධනා 88
බන්ධො මාරස්ස 68
බහුජනං 87
බහුප්පදා 90
බහුස්සුතො 71, 84
බහූපකාරො 16, 17, 104, 106, 107
බාලූපසෙවනා 76
බාහිරං අඞ්ගං 17
බාහිරා විතක්කාසයා 85
බොධිපක්ඛිකානං ධම්මානං 97
බ්‍රහ්මචක්කං 112
බ්‍රහ්මචරියං 35, 36, 83, 107

සුත්තඞ්කානි

බ්‍රහ්මචරියෙසනා 54, 55
බ්‍රහ්මභූතං 68
බ්‍රහ්මවිමානං 22
බ්‍රාහ්මණගහපතිකා 107
බ්‍රාහ්මණත්ථං 103
බ්‍රාහ්මණො 69, 70, 71, 99, 100, 103
බ්‍රෑහෙතා 45
භණ්ඩනානි 18, 19
භයට්ඨා 91
භයදස්සාවි 97, 111
භයදස්සිනො 45
භබ්බා 193, 100
භවතණ්හා 58
භවනෙත්ති සඞ්ඛයා 44
භවයොග 96
භවසංයොජනො 84
භවානි 44
භවාභවෙ 58
භවාරාමා 49
භවාභවො 56, 57
භවෙසනා 54, 55
භස්සාරාමො 79
භාරො 44, 84
භාවනානුයොගං 82, 97
භාවනාපාරිපූරිං 104
භාවනාමයං 60
භාවිතත්තො 77, 84, 89, 104
භාවිතත්තඤ්ඤතරං 68
භික්ඛුනියා 69
භික්ඛුසීල 107
භිසක්කො 100
භූතතො 49
භූතපරිඤ්ඤෙ 49
භෙසජ්ජ 107
භොගා 76
භොජනං 101

	සුත්තඞ්කානි
මංසචක්ඛු	61
මක්ඛො	5, 13
මග්ගානුගො	89
මච්චුරාජං	69
මච්චුහාසිනො	73
මච්ඡං	76
මච්ඡෙරමලං	26
මජ්ජ	74
මජ්ඣෙ කල්‍යාණං	107
මත්තංඤ්ඤුතා	29
මත්තඤ්ඤු	29
මත්තෙන	99
මදනිම්මදනො	90
මනසංකප්පො	91, 92
මනසිකාරො	16
මනාපාමනාපං	44
මනුස්සත්තං	83, 26
මනොදුච්චරිතං	64, 76
මොනෙය්‍යං	67
මරණමත්තං	109
මල	88
මස්සුං	82
මහන්තෙභි	35, 36
මහිච්ඡා	92
මහෙසි	24, 26, 35, 36, 38, 84
මාතාපිතරො	106
මාතාපිතුසු	106
මානංජහං	38, 46
මාතුගාමස්ස	109
මාතුච්ඡා	42
මාතුලානි	42
මානගන්ථා	8
මානසස්ස	16
මානුසකෙන	99
මානො	6, 8
මානුසා	95
මාමකා	108
මාරධෙය්‍යං	59
මාරපාසො	68
මාලා	75
මිච්ඡාදිට්ඨිකම්ම	70, 99
මිච්ඡාදිට්ඨිකා	70, 99
මිච්ඡාචාරා	74
මිද්ධ	34, 111
මුඛතො ජාත	100
මුච්ඡිතො	93, 100
මුට්ඨස්සති	70, 92
මුත්තං	112
මුත්තං	101
මුද්ධනි	34
මුසාවාද	74
මුසාවාදෙ	25
මුසාවාදිස්ස	25
මූලජාතා	83
මූලානි	5
මෙත්තංසො	2
මෙත්තං චිත්තං	22, 6
මෙත්තා	27, 93
මෙත්තායති	27
මෙත්තො චිත්තො	27
මෙරය	74
මොනෙය්‍යානි	67
මොහො	3, 11, 50, 68, 69, 88
මොහනෙය්‍යෙ	93
මොහනෙය්‍යෙසු	88
යතං	111
යථාකම්මූපගෙ	79
යථාකාමකරණීයො	68
යථාකාරී	112
යථාභතං	20, 21, 32, 33
යථාභූතං	103
යථාවාදී	112
යාගා	100
යාචකානං	75

	සුත්තඞ්කානි
යාචයොගො	100
යාමං	92
යොගක්ඛෙමො	16, 18, 19, 34, 107, 109
යොගා	84
යොගාතිගො	72, 85
යොජනසතෙ	92
යොනියො	93
යොනිසො	16, 37
රජං	87
රජ්ජස්ස	22
රට්ඨපිණ්ඩං	48, 91
රණඤ්ජහා	104
රතිනො	95
රතො	38, 46
රත්තිං	112
රහදෙ	92, 109
රාගග්ගි	93
රාගානුසයො	85
රාගො	68, 69
රාජාභිනීතා	91
රාජාසී	27
රාසි	24
රුක්ඛමූලං	101
රූපධාතු	51
රූපෙහි	73
රූපූපගා	73
රොගනීළං	43
ලපා	108
ලපිතලාපන	99
ලාභ	80
ලොකනිරොධො	112
ලොකවිදූ	89
ලොකසමුදයො	112
ලොකන්තගූ	109
ලොකො	112
ලොභනෙය්‍යෙසු	88

	සුත්තඞ්කානි
ලොභො	1, 9, 50, 88
වග්ගාරාමො	18
වචී දුච්චරිතං	64, 70
වජ්ජෙසු	97, 111
වට්ටුපච්ඡෙදෙ	90
වණ්ණා	90
වදඤ්ඤූ	74
වනථො	78
වණිබ්බකා	75
වසවත්ති	112 95
විඩිමං	38
වසෙ	78
වස්සානි	22
වසී	75
වාජපෙය්‍යං	27
වායාමො	109
වික්ඛිණ්ණෙන	94
විඝාතපක්ඛිකා	85, 87
විඝාතො	101
විචාරිතානි	87
විචිකිච්ඡා	111
විජානතං	104
විජිතසංගාමො	82
විජ්ජා	40, 85, 99
විජ්ජාචරණ	84
විඤ්ඤාණං	77, 94
විඤ්ඤුතං	112
විඤ්ඤූපසා	104
විඤ්ඤූපනාය	109
විඤ්ඤූ	98
විතක්කං	110
විතක්කා	38, 80, 86, 87
විතක්කානි	87
විතක්කූපසමෙන චෙතසා	87
විතක්කොපසමෙ	110
විත්තලාභො	76
විනයො	90, 83, 97, 108

සුත්තඞ්කානි		සුත්තඞ්කානි	
විනිපාතං	70	විහිංසාවිතක්කො	87, 110
විද්දූ	83, 84	වීතගෙධස්ස	92
විනොදනං	107	වීතතණ්හා	15, 105
විපරිනාමධම්මා	77	වීතසාරදං	82, 112
විපස්සනා	45	වීසං	99
විපස්සී	47	වුට්ඨි	87
විපාකො	22, 26, 90	වුද්ධිං	108
විබ්භන්තචිත්තො	91, 92	වුද්ධිකො	87
විභවතණ්හා	58	වූපසම්මති	92
විභවො	49	වුසිතවා	84, 97
විමුත්තික්ඛන්ධො	104	වුස්සති	35, 36, 107
විමුත්තිඤාණං	102	වුසිතබ්‍රහ්මචරියො	109
විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධො 104		වෙදගූ	109
විමුත්තිසාරා	46	වෙදගුනො	93, 95
විමුත්තිනො	55	වෙදනා	52, 53
විමොක්ඛෙන	82	වෙදී	99
විරජං පදං	43, 51, 73	වෙපුල්ලං	108
විරාගධම්මං	77	වෙය්‍යාකරණාය	86
විරාගුණං	77	වෙර	68
විරාගූපසමෙ	90	වොක්කන්තා	42
විරාගො	90	වොසානං	89
විරාජිතා	57	වොසිතො	53, 72, 85, 99
විරියං	111	ව්‍යාපාදවිතක්කො	87, 110
විරියාරම්භස්ස	109	ව්‍යාපාදො	111
විරූළ්හබ්‍රහ්මචරියා	42	ව්‍යාපන්නචිත්තො	91, 92
විලෙපනං	75	ව්‍යාපන්නෙන	93
විවට්ටකප්පෙ	22, 99	සංයොජනං 15, 24, 27, 34, 80, 84, 102, 109	
විවට්ටමානෙ	22	සංවට්ට	22, 99
විවාසො	80	සංවට්ටමානෙ	22
විසත්තිකො	89	සංවත්තනිකො	87
විසඤ්ඤුත්තො	96, 112	සංවර	35, 97, 111
විසුජ්ඣති	98	සංවිභාගො	26
විසුද්ධො	27	සංවිභාජෙති	75
විසෙසාධිගමෙන	89	සංවුතින්ද්‍රියො	92
විස්සත්තරං	38	සංවුතො	97, 111
විහිංසති	89		

	සුත්තඞ්කානි
සංවෙගො	33, 37
සංයුතො	97, 111
සංවෙජනං	37
සංසග්ගා	78
සංසරං	105
සංහාරකො	24
සක්කාර	35, 36, 80
සක්කායාභිරතා	93
සඛා	76
සඋද්දෙසං	99
සඋපාදිසෙසා	44
සඋම්මි	109
සගහො	109
සගාරවො	17
සග්ගාපායං	99
සග්ග	21
සඞ්කියො	76
සඞ්ඛානං	43
සඞ්ඛා	63
සඞ්ඛයා	44
සඞ්ඛාරූපසමො	43
සඞ්ග	94
සඞ්ගමම	112
සඞ්ගාතිගො	69
සඞ්ගාමසීසං	82
සඞ්ඝං සමග්ගං	18, 19
සඞ්ඝෙභින්නෙ	18
සඞ්ඝභෙදකො	18
සඞ්ඝභෙදෙ	18
සඞ්ඝාටිකණ්ණෙ	92
සඞ්ඝො	90
සච්චානි	24
සච්ඡිකතො	112, 82
සඤ්චයො	24
සඤ්ඤමස්ස	22
සඤ්ඤිනො	90, 63, 93
සතාධිපතෙය්‍ය	46
සති	111, 92
සතිමා	34
සතිමතං	41
සතො	15, 47, 86, 111
සත්තරතන	22
සත්තසණ්ඩං	28
සත්තා	23, 78
සත්ථා	84
සත්ථු	84
සත්ථාරො	109
සත්ථවාහෙන	84
සත්ථවාහා	104
සත්ථුසාසන	35, 36
සදත්ථො	44, 84
සදෙවකං	41
සදෙවමනුස්සාය	112
සද්දං	109
සද්දහානා	107
සද්ධම්මං	107
සද්ධා	83
සද්ධාසීලෙන	74
සන්තතරා	73
සන්තවුත්ති	37, 111
සන්තිකෙ	92
සන්තිපදං	62, 87
සන්තො	112
සන්දස්සකා	44
සප්පඤ්ඤො	41
සපත්තා	88
සපුබ්බදෙවතානි	106
සපුබ්බාචරියානි	106
සප්පතිස්සා	17
සප්පුරිසො	81
සබ්බගන්ථපමොචනො	111, 102
සබ්බප්පහායිනං	66, 68, 97
සබ්බලොකං	42
සබ්බසඞ්ඛාරෙසු	85

	සුත්තඞ්කානි
සබ්‍රහ්මකස්ස	112
සබ්‍රහ්මකානි	106
සමක්ඛාතාරො	104
සමග්ගං	18, 19
සමචරියං	22, 60
සමණබ්‍රාහ්මණ	75
සමණස්ස	76, 71
සමණා	103
සමයං	86
සමයතං	112
සමයා සමයං උපාදාය	82
සමවෙක්ඛිතා	111
සමවෙක්ඛිය	37
සමාදපකා	104
සමාදානා	70, 71, 99
සමාදාය	111
සමාධි	59, 81, 104
සමාධික්ඛන්ධො	59, 104
සමාරකස්ස	112
සමාහිතං	111
සමිතං	110, 111
සමුත්තෙජකා	104
සමුදයො	112, 103, 102
සමුදාචරන්ති	38
සමුප්පාදං	24
සමුස්සයා	40, 55
සමූහනං	87
සම්පජානමුසාවාදෙ	25
සම්පජානො	17, 47
සම්පන්නපාතිමොක්ඛා	111
සම්පන්නසීලා	111
සම්පරායිතං අත්ථං	23
සම්පහංසකා	104
සම්පාතමත්තානො	76
සම්ඵලං	50
සම්බූටෙඨා	76
සම්බුද්ධානං	42

	සුත්තඞ්කානි
සම්බොධාය	34
සම්බොධි	34, 48, 79, 80, 110
සම්භනං	24
සම්භෙදෙ	42
සම්මග්ගතං	89
සම්මදඤ්ඤාය	93, 95, 104
සම්මදඤ්ඤා විමුත්තා	44, 84
සම්මද්දසො	53, 72, 85
සම්මප්පජානො	109
සම්මප්පඤ්ඤාය	24
සම්මාපාසං	27
සම්මාදිට්ඨිකම්ම	71
සම්මාදිට්ඨිකා	71
සම්මාමානාභිසමයා	53
සම්මාසම්බුද්ධො	89
සම්මාසම්බොධිං	112
සමයමභිඤ්ඤා, අභිඤ්ඤාය	82, 97, 103
සයනාසනං	107
සයෙ	111
සයානො	110, 111
සරක්ඛෙ	109
සරණං	74, 112
සරදසමයෙ	27
සරීරන්තිමධාරිනං	9
සල්ලකත්තො	100
සවනං	104
සවාහනො	57, 62
සව්‍යඤ්ජනං	84, 107
සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා	112
සහනන්දී	80
සහවාසො	76
සහව්‍යතං	83
සාකාරං	99
සාගරා	107
සාත	95
සාතරූපෙන	109

	සුත්තඞ්කානි
සාන්තිකං	81
සාඨං	88, 107
සාධුජීවී	78
සාමං	70, 71, 81
සාමග්ගී	19
සාමඤ්ඤඞ්ගං	101
සාමඤ්ඤත්ථං	91, 103
සාමඤ්ඤස්ස	101
සාමීචිං	111
සාරථි	84
සාරාගො	91, 92
සාවකසඞ්ඝො	90
සාවකො අරහං	89
සාවකො	82
සාහිනං	38
සාහුනෙය්‍යකානි	106
සික්ඛානිසංසා	46
සික්ඛාපදෙසු	97, 111
සිගාලා	42
සිඛී	108
සිලොක	33, 36, 80
සීතිභවිස්සන්ති	44
සීලං	32, 33, 59, 84
සීලක්ඛන්ධො	59, 104
සීලමයං	60
සීලවතූපපන්නො	84
සීලවා	74
සීහො	112
සුඛසමුද්දයෙ	22, 60
සොමනස්සබහුලො	37
සුඛා ධම්මා	42
සුඛානි	76
සුඛින්ද්‍රියං	22, 60
සුඛුමදිට්ඨිවිපස්සකං	81

	සුත්තඞ්කානි
සුගතස්ස	84
සුගති	29, 83, 107
සුචරිතානි	65, 71
සුඤ්ඤගාරා	45
සුත්තා	47
සුපරිහීනා	41
සුප්පතිට්ඨිතො	83
සුප්පවෙදිතො	83
සුභාය ධාතුයා	85
සුභාවිතො	27
සුභික්ඛවාචො	75
සුමෙධො	38
සුරා	74
සුලද්ධලාභං	83
සුවණ්ණ	99
සුසමාහිතා	108
සූකරා	42
සෙඛො	16, 17, 62, 79, 84, 102
සෙද	83
සෙනාසනං	101, 105, 107
සෙවි	63
සෙය්‍යතා	91, 109
සොවෙය්‍යානි	66
සොතො	109
සොන	42
සොමනස්ස	73
හරායමානා	49
හිරි	42
හිරිඔත්තප්පං	42
හිරීමනං	97
හිරොත්තප්පං	40
හීනවීරියං	78
හීනාධිමුත්තිකා	78